

Försvar och samhällets krisberedskap

Förslag till statens budget för 2020

Försvaret och samhällets krisberedskap

Innehållsförteckning

Tabellförteckning.....	6
Diagramförteckning	9
1 Förslag till riksdagsbeslut	11
2 Utgiftsområde 6 Försvaret och samhällets krisberedskap	13
2.1 Omfattning.....	13
2.2 Mål för utgiftsområdet.....	14
2.2.1 Det militära försvaret	14
2.2.2 Samhällets krisberedskap.....	14
2.3 Totalförsvaret	15
2.3.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	15
2.3.2 Resultatredovisning	15
2.3.3 Analys och slutsatser	18
2.3.4 Politikens inriktning.....	18
3 Försvaret.....	21
3.1 Mål för det militära försvaret	21
3.2 Resultatredovisning.....	21
3.2.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder.....	21
3.2.2 Resultat.....	22
3.2.3 Analys och slutsatser	44
3.3 Politikens inriktning	46
3.3.1 Strategisk styrning inom försvarsområdet	46
3.3.2 Försvarsmaktens operativa förmåga	47
3.3.3 Krigsduglighet.....	47
3.3.4 Cyberförsvarsförmåga.....	48
3.3.5 Försvarsunderrättelseverksamhet	48
3.3.6 Militär säkerhetstjänst	48
3.3.7 Internationella insatser	48
3.3.8 Internationellt försvarssamarbete.....	49
3.3.9 Personalförsörjning	50
3.3.10 Materiel- och logistikförsörjning.....	51
3.3.11 Forskning och utveckling.....	52
3.3.12 Organisatoriska förändringar.....	52
3.4 Budgetförslag.....	54

3.4.1	1:1 Förbandsverksamhet och beredskap.....	54
3.4.2	1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt.....	57
3.4.3	1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar.....	58
3.4.4	1:4 Forskning och teknikutveckling	62
3.4.5	1:5 Statens inspektion för försvarsunderrättelse- verksamheten.....	62
3.4.6	1:6 Totalförsvarets rekryteringsmyndighet.....	63
3.4.7	1:7 Officersutbildning m.m.	64
3.4.8	1:8 Försvarets radioanstalt.....	64
3.4.9	1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut.....	65
3.4.10	1:10 Nämnder m.m.	66
3.4.11	1:11 Försvarets materielverk.....	66
3.4.12	1:12 Försvarsunderrättelsedomstolen.....	68
3.5	Beredskapskredit för totalförsvaret.....	69
4	Samhällets krisberedskap	71
4.1	Mål för samhällets krisberedskap.....	71
4.2	Resultatredovisning	71
4.2.1	Bedömningsgrunder och resultatindikatorer.....	72
4.2.2	Resultat	72
4.3	Den årliga revisionens iakttagelser	82
4.4	Politikens inriktning.....	82
4.5	Budgetförslag	86
4.5.1	2:1 Kustbevakningen.....	86
4.5.2	2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	87
4.5.3	2:3 Ersättning för räddningstjänst m.m.	88
4.5.4	2:4 Krisberedskap.....	89
4.5.5	2:5 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal	90
4.5.6	2:6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	91
4.5.7	2:7 Statens haverikommission	94
5	Strålsäkerhet	95
5.1	Omfattning	95
5.2	Utgiftsutveckling.....	95
5.3	Resultatredovisning.....	95
5.3.1	Resultat	95
5.3.2	Analys och slutsatser.....	96
5.3.3	Den årliga revisionens iakttagelser	97
5.4	Politikens inriktning.....	97
5.5	Budgetförslag	98
5.5.1	3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten.....	98
6	Elsäkerhet	101
6.1	Omfattning	101
6.2	Utgiftsutveckling.....	101
6.3	Resultatredovisning	101
6.3.1	Resultat	101
6.3.2	Analys och slutsatser.....	103
6.4	Den årliga revisionens iakttagelser	104
6.5	Politikens inriktning.....	104

6.6	Budgetförslag.....	105
6.6.1	4:1 Elsäkerhetsverket.....	105

Tabellförteckning

Tabell 1.1	Anslagsbelopp	12
Tabell 1.2	Beställningsbemyndiganden.....	12
Tabell 2.1	Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap	13
Tabell 2.2	Härledning av ramnivån 2020–2022. Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap	14
Tabell 3.1	Flygtimmar per flygplans- och helikoptertyp.....	27
Tabell 3.2	Anslagsförbrukning för 1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt.....	30
Tabell 3.3	Anslagsutveckling 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap.....	54
Tabell 3.4	Investeringsplan för vidmakthållande av försvarsmateriel	55
Tabell 3.5	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap	55
Tabell 3.6	Redovisning av vidmakthållande och avveckling	56
Tabell 3.7	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap	56
Tabell 3.8	Anslagsutveckling 1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt.....	57
Tabell 3.9	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt.....	57
Tabell 3.10	Anslagsutveckling 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar	58
Tabell 3.11	Investeringsplan för anskaffning av försvarsmateriel.....	59
Tabell 3.12	Redovisning av anskaffningar	60
Tabell 3.13	Beställningsbemyndigande för anslaget 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar.....	61
Tabell 3.14	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar.....	61
Tabell 3.15	Anslagsutveckling 1:4 Forskning och teknikutveckling	62
Tabell 3.16	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:4 Forskning och teknikutveckling	62
Tabell 3.17	Anslagsutveckling 1:5 Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten	62
Tabell 3.18	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:5 Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten	63
Tabell 3.19	Anslagsutveckling 1:6 Totalförsvarets rekryteringsmyndighet	63
Tabell 3.20	Uppdragsverksamhet.....	63
Tabell 3.21	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:6 Totalförsvarets rekryteringsmyndighet	63
Tabell 3.22	Anslagsutveckling 1:6 Totalförsvarets rekryteringsmyndighet	64
Tabell 3.23	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:7 Officersutbildning m.m.....	64
Tabell 3.24	Anslagsutveckling 1:8 Försvarets radioanstalt.....	64
Tabell 3.25	Uppdragsverksamhet.....	64

Tabell 3.26	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:8 Försvarets radioanstalt	65
Tabell 3.27	Anslagsutveckling 1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut	65
Tabell 3.28	Uppdragsverksamhet	65
Tabell 3.29	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut	66
Tabell 3.30	Anslagsutveckling 1:10 Nämnder m.m.....	66
Tabell 3.31	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:10 Nämnder m.m.....	66
Tabell 3.32	Anslagsutveckling 1:11 Försvarets materielverk.....	66
Tabell 3.33	Uppdragsverksamhet	67
Tabell 3.34	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:11 Försvarets materielverk	68
Tabell 3.35	Anslagsutveckling 1:12 Förvarsunderrättelsesdomstolen	68
Tabell 3.36	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:12 Förvarsunderrättelsesdomstolen.....	69
Tabell 4.1	Antal utbildningsplatser	77
Tabell 4.2	Kostnader och intäkter för Rakel 2016–2018.....	78
Tabell 4.3	Miljöräddningsoperationer samt kontroll- och tillsynsåtgärder 2014–2018	79
Tabell 4.4	Genomsnittlig utredningstid 2014–2018	81
Tabell 4.5	Anslagsutveckling 2:1 Kustbevakningen	86
Tabell 4.6	Offentligrättslig verksamhet	86
Tabell 4.7	Uppdragsverksamhet	86
Tabell 4.8	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 2:1 Kustbevakningen	87
Tabell 4.9	Anslagsutveckling 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor.....	87
Tabell 4.10	Beställningsbemyndigande för anslaget 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	88
Tabell 4.11	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	88
Tabell 4.12	Anslagsutveckling 2:3 Ersättning för räddningstjänst m.m.	88
Tabell 4.13	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 2:3 Ersättning för räddningstjänst m.m.....	89
Tabell 4.14	Anslagsutveckling 2:4 Krisberedskap	89
Tabell 4.15	Beställningsbemyndigande för anslaget 2:4 Krisberedskap.....	90
Tabell 4.16	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 2:4 Krisberedskap	90
Tabell 4.17	Anslagsutveckling 2:5 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal	90
Tabell 4.18	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 2:5 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal.....	91
Tabell 4.19	Anslagsutveckling 2:6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	91
Tabell 4.20	Offentligrättslig verksamhet	91
Tabell 4.21	Uppdragsverksamhet	92
Tabell 4.22	Investeringsplan för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	93
Tabell 4.23	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 2:6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.....	94
Tabell 4.24	Anslagsutveckling 2:7 Statens haverikommission.....	94
Tabell 4.25	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 2:7 Statens haverikommission	94

Tabell 5.1	Utgiftsutveckling inom område Strålsäkerhet.....	95
Tabell 5.2	Anslagsutveckling 3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten.....	98
Tabell 5.3	Uppdragsverksamhet.....	98
Tabell 5.4	Offentligrättslig verksamhet.....	98
Tabell 5.5	Beställningsbemyndigande för anslaget 3:1 Strålsäkerhets- myndigheten	99
Tabell 5.6	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten	99
Tabell 6.1	Utgiftsutveckling inom område Elsäkerhet.....	101
Tabell 6.2	Antal avslutande ärende för marknadskontroll av elektrisk materiel 2014–2018.....	102
Tabell 6.3	Anslagsutveckling 4:1 Elsäkerhetsverket	105
Tabell 6.4	Offentligrättslig verksamhet.....	105
Tabell 6.5	Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 4:1 Elsäkerhetsverket	105

Diagramförteckning

Diagram 3.1	Gångtimmar per fartygstyp	26
Diagram 3.2	Personalkostnader i Försvarmakten	33
Diagram 3.3	Andelen omtag och omförhandlingar i procent av antalet uppdrag ...	41
Diagram 4.1	Antal omkomna i bränder 2007–2018.....	73
Diagram 4.2	SOS Alarms medelsvarstider på 112-samtal 2008–2018	78
Diagram 4.3	Antal Rakelabonnemang 2012–2018.....	78
Diagram 4.4	Fördelning av medel från anslag 2:4 2018.....	82

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta organisationsenheter i form av Norra, Mellersta, Västra och Södra militärregionstaben samt att lokalisera dessa till Boden, Upplands-Bro/Kungsängen, Skövde respektive Lund/Revinge (avsnitt 3.3.12).
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2020 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret för att tillgodose Försvarsmaktens behov av rörelsekapital som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 1 000 000 000 kronor (avsnitt 3.4.1).
3. Riksdagen godkänner investeringsplanen för vidmakthållande av försvarsmateriel för 2020–2025 som en riktlinje för Försvarsmaktens investeringar (avsnitt 3.4.1).
4. Riksdagen godkänner investeringsplanen för anskaffning av försvarsmateriel för 2020–2025 som en riktlinje för Försvarsmaktens investeringar (avsnitt 3.4.3).
5. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2020 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret för att tillgodose Försvarets materielverks behov av rörelsekapital som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 26 500 000 000 kronor (avsnitt 3.4.11).
6. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 besluta om export av JAS 39C/D genom upplåtelse eller överlåtelse av viss materiel, under förutsättning att exporten bidrar till den operativa tillgängligheten inom stridsflygssystemet, att det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för 2016–2020 och att exporten under 2020 sker till förmån för den operativa tillgängligheten till JAS 39C/D (avsnitt 3.4.11).
7. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2020 utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret som uppgår till högst 40 000 000 000 kronor i händelse av krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden (avsnitt 3.5).
8. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2020 besluta att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap får ta upp lån i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 1 550 000 000 kronor (avsnitt 4.5.6).
9. Riksdagen godkänner investeringsplanen för krisberedskap för 2020–2022 som en riktlinje för Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps beredskapsinvesteringar (avsnitt 4.5.6).
10. Riksdagen anvisar ramanslagen för budgetåret 2020 under utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt tabell 1.1.
11. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp*Tusental kronor*

Anslag

1:1	Förbandsverksamhet och beredskap	38 972 457
1:2	Försvarmaktens insatser internationellt	1 180 488
1:3	Anskaffning av materiel och anläggningar	15 202 092
1:4	Forskning och teknikutveckling	716 905
1:5	Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten	11 191
1:6	Totalförsvarets rekryteringsmyndighet	209 195
1:7	Officersutbildning m.m.	224 275
1:8	Försvarets radioanstalt	1 271 189
1:9	Totalförsvarets forskningsinstitut	233 501
1:10	Nämnder m.m.	6 301
1:11	Försvarets materielverk	1 770 787
1:12	Förvarsunderrättelsedomstolen	10 584
2:1	Kustbevakningen	1 304 152
2:2	Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	74 850
2:3	Ersättning för räddningstjänst m.m.	27 580
2:4	Krisberedskap	1 311 104
2:5	Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal	381 471
2:6	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	1 383 330
2:7	Statens haverikommission	47 332
3:1	Strålsäkerhetsmyndigheten	395 666
4:1	Elsäkerhetsverket	65 303
Summa		64 799 753

Tabell 1.2 Beställningsbemyndiganden*Tusental kronor*

Anslag		Beställnings- bemyndigande	Tidsperiod
1:1	Förbandsverksamhet och beredskap	18 500 000	2021–2025
1:3	Anskaffning av materiel och anläggningar	72 000 000	2021–2031
2:2	Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra olyckor	55 000	2021–2023
2:4	Krisberedskap	2 000 000	2021–2026
3:1	Strålsäkerhetsmyndigheten	70 000	2021–2023
	Summa beställningsbemyndiganden under utgiftsområdet	92 625 000	

2 Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

2.1 Omfattning

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap är uppdelat i följande områden med tillhörande myndigheter. I respektive avsnitt redogörs närmare för vad varje område omfattar.

Försvar (avsnitt 3)

- Försvarsmakten inklusive Militära under rättelse- och säkerhetstjänsten
- Försvarets materielverk
- Totalförsvarets forskningsinstitut
- Totalförsvarets rekryteringsmyndighet
- Försvarets radioanstalt
- Statens inspektion för försvarsunder rättelseverksamheten
- Försvarsunderrättelsesdomstolen

Samhällets krisberedskap (avsnitt 4)

- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
- Kustbevakningen
- Statens haverikommission

Strålsäkerhet och elsäkerhet (avsnitt 5 och 6)

- Strålsäkerhetsmyndigheten
- Elsäkerhetsverket

Totalförsvaret består av det militära och det civila försvaret. Utöver resultat och politikens inriktning för militärt försvar (avsnitt 3) och civilt försvar (avsnitt 4) redovisas åtgärder för en sammanhållen utveckling av totalförsvaret i avsnitt 2.3.

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

<i>Miljoner kronor</i>						
	Utfall 2018	Budget 2019 ¹	Prognos 2019	Förslag 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022
Försvar	48 589	55 101	54 662	59 809	65 610	71 728
Samhällets krisberedskap	4 458	4 722	4 644	4 530	4 467	4 538
Strålsäkerhet	382	397	395	396	400	403
Elsäkerhet	59	58	58	65	67	69
Totalt för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap	53 487	60 278	59 759	64 800	70 543	76 738

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

**Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2020–2022.
Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap**

Miljoner kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	60 067	60 067	60 067
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	1 889	2 941	3 986
Beslut	2 844	7 535	12 685
Varav BP20 ³			4 959
Överföring till/från andra utgiftsområden		0	0
Varav BP20 ³			
Övrigt	0	0	0
Ny ramnivå	64 800	70 543	76 738

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2019. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2021–2022 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

2.2 Mål för utgiftsområdet

De övergripande målen för vår säkerhet är att värna samhällets funktionalitet och att värna vår förmåga att upprätthålla våra grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter (prop. 2008/09:140, bet. 2008/09:FöU10, rskr. 2008/09:292). Hävdandet av vårt lands suveränitet är en förutsättning för att Sverige ska kunna uppnå målen för vår säkerhet.

Det enskilt viktigaste under försvarsinriktningsperioden 2016 t.o.m. 2020 är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret (prop. 2014/15:109, bet. 2014/15:FöU11, rskr. 2014/15:251).

2.2.1 Det militära försvaret

Riksdagen har beslutat att målet för det militära försvaret fr.o.m. 2016 ska vara att enskilt och tillsammans med andra, inom och utom landet, försvara Sverige och främja vår säkerhet (prop. 2014/15:109, bet. 2014/15:FöU11, rskr. 2014/15:251).

Detta ska ske genom att

- hävda Sveriges suveränitet, värna suveräna rättigheter och nationella intressen,

- förebygga och hantera konflikter och krig,
- skydda Sveriges handlingsfrihet vid politisk, militär eller annan påtryckning och om det krävs försvara Sverige mot incidenter och väpnat angrepp,
- skydda samhället och dess funktionalitet i form av stöd till civila myndigheter.

2.2.2 Samhällets krisberedskap

Krisberedskap

De av regeringen angivna målen, som förtydligades i budgetpropositionen för 2015 (prop. 2014/15:1 utg.omr. 6), indelas i ett förebyggande perspektiv och ett hanterande perspektiv. Med dessa utgångspunkter är målen för krisberedskapen att

- minska risken för olyckor och kriser som hotar vår säkerhet,
- värna människors liv och hälsa samt grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter genom att upprätthålla samhällsviktig verksamhet och hindra eller begränsa skador på egendom och miljö då olyckor och krissituationer inträffar.

Arbetet med krisberedskapen bör även bidra till att minska lidande och konsekvenser av allvarliga olyckor och katastrofer i andra länder. Krisberedskapsarbete utgör också en utgångspunkt för arbete med det civila försvaret.

Civilt försvar

Civilt försvar är den verksamhet som myndigheter, kommuner och landsting samt enskilda, företag och det civila samhället m.fl. vidtar för att förbereda Sverige för krig. I fredstid i form av beredskapsplanering och förmågehöjande åtgärder samt under höjd beredskap och ytterst krig nödvändiga åtgärder för att upprätthålla målet för civilt försvar.

Riksdagen har beslutat (prop. 2014/15:109, bet. 2014/15:FöU11, rskr. 2014/15:251) att målet för verksamheten inom det civila försvaret ska vara att

- värna civilbefolkningen,

- säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna,
- bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld.

Skydd mot olyckor

Riksdagens mål för skydd mot olyckor är enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor att i hela landet ge människors liv, hälsa, egendom och miljö ett – med hänsyn till de lokala förhållandena – tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor.

2.3 Totalförsvaret

Totalförsvaret består av det militära försvaret och det civila försvaret. I detta avsnitt redovisar regeringen resultat för en sammanhållen utveckling av totalförsvaret. Resultat och politikens inriktning för det militära respektive det civila försvaret redovisas i avsnitt 3 och 4.

2.3.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Regeringens bedömningsgrunder utgår bl.a. från inriktningen i regeringens beslut den 11 maj 2017 om uppdrag till Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) att främja och utveckla en sammanhängande planering av totalförsvaret (Fö2017/00688/MFI). Enligt uppdraget ska Försvarsmakten och MSB verka för att bevakningsansvariga myndigheter samt prioriterade landsting och kommuner vidtar åtgärder på följande områden:

- krigsplacering av personal,
- planering för stöd till Försvarsmakten med bl.a. kritiska förnödenheter,
- aktörsgemensam samverkan som möter de höga krav på sekretess och robusthet som ställs vid höjd beredskap,
- planering för att verka från alternativ och/eller skyddad ledningsplats.

Krigsplacering av personal är avgörande för att säkerställa att rätt kompetens finns till förfogande vid en förändrad konfliktnivå.

Stödet till Försvarsmakten förutsätter att myndigheter och företag gemensamt tryggar bl.a. kritisk försörjning i syfte att ge Försvarsmakten ökad möjlighet att verka vid höjd beredskap.

En säker kommunikation möjliggör samverkan och ledning vid höjd beredskap och då ytterst i krig.

Att verka från alternativ och/eller skyddad ledningsplats ger en ökad funktionalitet, tillförlitlighet, säkerhet och uthållighet för berörda myndigheter och andra aktörer.

Inom ramen för arbetet med att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret är det av vikt att myndigheter inom det militära och det civila försvaret övar tillsammans i syfte att stärka totalförsvarfsförmågan.

2.3.2 Resultatredovisning

Ett omfattande arbete har genomförts när det gäller en sammanhängande planering av totalförsvaret, krigsplacering av personal, planering för stöd till Försvarsmakten under höjd beredskap, säker och robust samverkan och planering för att verka från alternativ och/eller skyddad ledningsplats. Försvarsmakten och MSB lämnade i februari 2019 en redovisning av uppdraget att främja och utveckla en sammanhängande planering av totalförsvaret. Redovisningen har gett viktiga ingångsvärden i den fortsatta totalförsvarsuppbyggnaden.

Krigsplacering av personal

Regeringen beslutade i regleringsbrevet för 2017 och 2018 att särskilt utpekade myndigheter, som inte redan hade påbörjat eller genomfört krigsplacering, skulle krigsplacera den personal som behövs för verksamhet under höjd beredskap senast den 31 december 2018. Ett 50-tal myndigheter omfattas av uppdragen och har slutfört arbetet i enlighet med uppdraget.

Under året har totalförsvarsplaneringen också utvidgats till att omfatta kommuner och regioner.

MSB publicerade i juni 2019 en vägledning för kommuner och regioner som är avsedd som stöd i arbetet med att utarbeta kommuner och landstings krigsorganisation och krigsplacering.

Stöd till Försvarsmakten med bl.a. kritiska förnödenheter

Regeringen gav Försvarsmakten i uppdrag i regleringsbrevet både för 2017 och 2018 att, med stöd av Försvarets materielverk (FMV), ta fram ett försvarsförsörjningskoncept för varuförsörjning med utgångspunkt i gällande lagstiftning m.m. Uppdraget belyser vikten av att involvera privata aktörer och näringslivet i totalförsvarsplaneringen. En delredovisning av uppdraget lämnades till regeringen i oktober 2018. Av delredovisningen framgår att Försvarsmakten har kommit flera steg på vägen med att analysera såväl förutsättningar som överväganden för olika slags försörjningslösningar och försörjningstrygghet, men också att arbetet behöver utvecklas och konkretiseras vidare när det gäller behov m.m.

Försvarsmakten har identifierat att det saknas förnödenheter och tjänster från andra aktörer inom totalförsvaret i alla beredskapsnivåer. Försvarsmakten bedömer att där det finns behov och är lämpligt, ska planering med privata företag genomföras i första hand av bevakningsansvariga myndigheter och FMV med stöd av Försvarsmakten. Myndigheternas arbete med att utveckla försörjningskonceptet fortsätter under den försvarspolitiska inriktningsperioden.

Regeringen har även beslutat om en utredning rörande näringslivets roll inom totalförsvaret samt försörjningstrygghet i fråga om försvarsmateriel (dir. 2018:64). Utredaren ska bl.a. lämna förslag på hur totalförsvarsviktiga företag vid höjd beredskap och då ytterst i krig ska kunna leverera varor och tjänster samt lämna förslag på åtgärder för att stärka försörjningstryggheten i försvarsmaterieförsörjningen. Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2019.

Inom ramen för det regeringsuppdrag som Försvarsmakten och MSB fick den 11 maj 2017 om en sammanhängande planering för totalförsvaret har myndigheterna genomfört en fördjupad översyn när det gäller uppdraget att verka för att bevakningsansvariga myndigheter samt prioriterade landsting och kommuner stärker sin förmåga avseende planeringen för stöd till Försvarsmakten under höjd beredskap. Samtliga bevakningsansvariga myndigheter, nio landsting och ca 30 kommuner har bedömt sin förmåga att upprätthålla samhällsviktig verksamhet samt ge stöd till Försvarsmakten i ett givet scenario.

Försvarsmakten har under 2018 fortsatt arbetet med att täcka utrustningsbehov i krigsorganisationen genom uttagning av egendom i händelse av höjd beredskap och mobilisering. Försvarsmakten är uttagningsmyndighet avseende fordon, fartyg och hundar. Arbetet under 2018 fokuserade på uttagning av fordon i samverkan med Transportstyrelsen. Inom ramen för arbetet med uttagningssystemet har myndigheten påbörjat utvecklingen av organisation och system för att vid beslut om förfogande ta emot uttagna fordon vid s.k. avlämningsplatser, inklusive utbildning av personal för bemanning av dessa och rekognosering av lämpliga platser. Myndigheten har även påbörjat framtagande av en nätbaserad utbildning i tillämpningen av förfogandelagen. Vidare har Försvarsmakten och Trafikverket påbörjat samverkan kring hur andra myndigheters behov av fordon ska beredas. I det fortsatta arbetet behöver bland annat system och processer för besiktning och värdering av fordon klarläggas.

Aktörsgemensam samverkan som möter de höga krav på sekretess och robusthet som ställs vid höjd beredskap

Samverkan inom totalförsvaret sker genom bl.a. ett flertal digitala verktyg beroende på skyddsvärdet på den information som ska delas. De digitala verktygen kan hantera alla typer av information, från helt öppen till kvalificerat hemligt som berör rikets säkerhet. Det nya säkerhetspolitiska läget kräver en ökad robusthet och säkerhet i de digitala verktyg som är viktiga för totalförsvaret.

Försvarsmakten och MSB har arbetat med utveckling och förvaltning av säkra och robusta kommunikationstjänster som används för ledning och samverkan inom totalförsvaret.

Försvarsmakten och MSB har vidare samarbetat löpande med att säkerställa att det finns förutsättningar för aktörsgemensam samverkan som möter de höga krav på sekretess och robusthet som ställs vid höjd beredskap.

Planering för att verka från alternativ och/eller skyddad ledningsplats

Under 2018 har MSB utvecklat en strategi för alternativa och skyddade ledningsplatser. Därefter har myndigheten tagit fram en vägledning

som ger en inriktning för skyddade och alternativa ledningsplatser, vägledningen riktar sig till bevakningsansvariga myndigheter. MSB har även påbörjat en studie under 2018 för att kartlägga i vilken utsträckning mobila ledningsplatser kan vara ett alternativ för vissa aktörer.

Samverkan mellan civilt och militärt försvar

En viktig del i arbetet med att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret handlar om att arrangera olika former av mötesföreläsningar för att höja kunskapen och förmågan till samverkan inom totalförsvaret. Försvarsmakten och MSB har bl.a. arrangerat Totalförsvarets chefsmöte två gånger under 2018. Inbjudna var generaldirektörer på bevakningsansvariga och centrala myndigheter, samt deltagare från Försvarsmaktens regionala staber.

Under året har Försvarsmakten och länsstyrelsen på Gotland fortsatt utvecklingen av civil och militär samverkan i Gotlands län i syfte att stärka totalförsvarets förmåga i länet. Regeringsuppdraget från maj 2017, som sträcker sig från 2018 till 2020, innebär att myndigheterna i nära dialog med MSB, ska genomföra ett projekt om samverkan och organisation inom totalförsvaret i Gotlands län. Materiella och personella resurser ska tillföras och övning ska ha skett innan utgången av 2020. Myndigheterna lämnade en andra delredovisning i maj 2019.

Övningar för att stärka totalförsvarfsförmågan

Under 2018 har ansvariga myndigheter fortsatt planeringen inför Totalförsvarfsövning 2020. Myndigheterna planerar för att genomföra övningar i form av fyra olika övningsaktiviteter på central, nationell, regional respektive lokal nivå. Aktörer från hela samhället kommer att delta i olika omfattning; bl.a. centrala myndigheter, regioner och kommuner samt företrädare från den privata sektorn.

Förbättrat skydd för totalförsvarfsverksamhet

Riksdagen har tillkännaggett för regeringen att den bör se över bestämmelserna om skyddsobjekt i syfte att förbättra skyddet för vissa militära skyddsändamål och om det finns behov åter-

komma till riksdagen med förslag till förbättringar (bet. 2015/16:FöU6 punkt 2, rskr. 2015/16:165). Riksdagen har vidare tillkännaggett för regeringen att den skyndsamt bör låta genomföra en bred och genomgripande utredning som syftar till att finna generella lösningar för de olika situationer där totalförsvarets intressen behöver särskilt skydd. Riksdagen anser dessutom att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med en redovisning av hur regeringen avser att lösa frågan under tiden fram till dess att förslag om permanenta lösningar kan presenteras för riksdagen (bet. 2016/17:FöU5 punkt 8, rskr. 2016/17:175).

I linje med vad som aviserats i den nationella säkerhetsstrategin den 4 juni 2017 beslutade regeringen i mars 2017 om direktiv till en parlamentariskt sammansatt kommitté, Förbättrat skydd för totalförsvarfsverksamhet (dir. 2017:31). Kommittén fick i uppgift att bl.a. kartlägga det regelverk som syftar till att skydda totalförsvarfsverksamhet mot yttre hot. Utifrån kartläggningen skulle kommittén analysera befintligt regelverk och bedöma om det finns behov av författningsåtgärder vad gäller ansvarsförhållandet mellan staten, kommunerna och enskilda. I kommitténs uppdrag ingick även att se över delar av skyddslagstiftningen.

Kommittén redovisade den 6 april 2018 delbetänkandet Några frågor i skyddslagstiftningen (SOU 2018:26). Kommittén har i delbetänkandet lämnat förslag till ändringar i skyddslagen (2010:305) med tillhörande förordning. Regeringen behandlar kommitténs lagförslag i propositionen Skyddsobjekt och obemannade farkoster (prop. 2018/19:127) som överlämnades till riksdagen den 27 maj 2019. Kommittén lämnade den 4 juni 2019 sitt slutbetänkande Förbättrat skydd för totalförsvaret (SOU 2019:34).

Tillkännagivandena är inte slutbehandlade.

Civil-militär samverkan och stödet till samhället

Riksrevisionen har granskat om Försvarsmaktens regionala staber har förutsättningar att lösa sina huvuduppgifter och om arbetet sker på ett ändamålsenligt sätt (RiR 2018:14 Nationellt försvar på regional nivå – de regionala stabernas roll och ansvar). Riksrevisionens sammanvägda bedömning är att riksdagens och regeringens

övergripande målsättning uppfylls, det vill säga att de regionala stabernas arbete bidrar till Försvarsmaktens förmåga att lösa nationella uppgifter genom att utöva territoriell ledning, leda hemvärnsförbanden och ge stöd till samhället. Riksrevisionen anser att regeringens styrning av Försvarsmakten avseende de regionala staberna är tillräckligt tydlig, har relevans för uppgiften och sker med rimlig frekvens. Detsamma gäller för Försvarsmaktens återrapportering, såväl internt som till regeringen.

Regeringen har i skrivelsen Riksrevisionens rapport om nationellt försvar på regional nivå (skr. 2018/19:28) redovisat de rekommendationer Riksrevisionen lämnar i rapporten till Försvarsmakten. Regeringen välkomnar Riksrevisionens granskning och följer myndighetens arbete med att omhänderta Riksrevisionens rekommendationer.

Riksdagen har lagt regeringens skrivelse till handlingarna (bet. 2018/19:FöU10, rskr. 2018/19:137). Granskningsrapporten är därmed slutbehandlad.

2.3.3 Analys och slutsatser

Arbetet med totalförsvarsplaneringen har tagit viktiga steg framåt under 2018. Den rapport som Försvarsmakten och MSB lämnade till regeringen i februari 2019 (Fö2019/00198/MFI) ger en samlad bild av hur planeringsarbetet fortskrider och hur totalförsvarets förmåga har utvecklats samt vilka åtgärder som myndigheterna bedömer behöver prioriteras i det fortsatta arbetet.

Regeringsuppdraget har medfört att bevakningsansvariga myndigheter, nio landsting och ett 30-tal kommuner har ökat kunskapen och förståelsen för vilka åtgärder som behöver vidtas i händelse av höjd beredskap eller krig för att kunna skydda civilbefolkningen, säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna och lämna stöd till Försvarsmakten.

I takt med att allt mer arbete genomförs och fler aktörer engageras stärks totalförsvarsförmågan i Sverige. Regeringen bedömer att arbetet måste fortsätta de kommande åren för att uppnå önskad effekt.

2.3.4 Politikens inriktning

Totalförsvar är den verksamhet som behövs för att förbereda Sverige för krig. Under högsta beredskap är totalförsvar all samhällsverksamhet som då ska bedrivas. Mot bakgrund av det försämrade säkerhetsläget fortsätter regeringen arbetet med att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret.

Försvarsbeslut 2020

Under 2020 avser regeringen återkomma till riksdagen med en riktlinjeproposition om hela totalförsvaret inklusive förslag till ett samlat mål för totalförsvaret. Försvarsberedningens delrapport Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66) och slutrapport Värnkraft – Inriktningen av säkerhetspolitiken och utformningen av det militära försvaret 2021–2025 (Ds 2019:8) kommer att utgöra centrala underlag.

Motståndskraft

Den 20 december 2017 överlämnade Försvarsberedningen delrapporten Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66). Försvarsberedningen anser att en samlad förmåga i totalförsvaret, där många olika aktörer är involverade, förutsätter gemensamma utgångspunkter och målsättningar samt en gemensam inriktning. Försvarsberedningen anser därför att dagens uppdelning med separata mål för det militära respektive det civila försvaret bör ersättas av ett gemensamt mål för totalförsvaret.

När det gäller det civila försvaret inom ramen för totalförsvaret har regeringen tillsatt flera utredningar. Den första utredningen avser en ny myndighet för psykologiskt försvar (dir. 2018:80 och 2019:42). Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2020. Den andra utredningen avser ansvar, ledning och samordning inom civilt försvar (dir. 2018:79). Den tredje utredningen rör näringslivets roll inom totalförsvaret m.m (dir. 2018:64). Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2019. Därtill har regeringen tillsatt en utredning avseende hälso- och sjukvårdens beredskap och förmåga inför och vid allvarliga händelser i fredstid och höjd beredskap.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 december 2020.

Regeringen beslutade den 11 juli 2019 om uppdrag till bevakningsansvariga myndigheter att inkomma med underlag för den fortsatta inriktningen av det civila försvaret. Myndigheterna ska analysera de behov och åtgärdsförslag avseende det civila försvaret som Förvarsberedningen, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Förvarsmakten har redovisat.

Värnkraft

Den 14 maj 2019 överlämnade Förvarsberedningen sin slutrapport Värnkraft – Inriktningen av säkerhetspolitiken och utformningen av det militära försvaret 2021–2025 (Ds 2019:8) till regeringen. Förvarsberedningen lämnar i rapporten ett antal bedömningar och förslag bl.a. rörande den säkerhetspolitiska utvecklingen, inriktningen av säkerhetspolitiken, internationella samarbeten samt utvecklingen av det militära försvaret under perioden 2021–2025 men även därefter. Det tar tid att bygga militär förmåga. Regeringen har den 4 respektive 11 juli 2019 gett Förvarsmakten, Försvarets materielverk, Totalförsvarets rekryteringsmyndighet, Försvarets radioanstalt och Försvarets forskningsinstitut i uppdrag att redovisa underlag till försvarspolitisk proposition för perioden 2021–2025.

Totalförvarsövning 2020

MSB och Förvarsmakten har regeringens uppdrag att genomföra en totalförvarsövning under 2020. Scenariot för övningen är en fiktiv situation där regeringen beslutat om höjd beredskap, totalförsvaret mobiliserats och Sverige utsätts för ett väpnat angrepp och kommer att pågå under större delen av 2020.

I totalförvarsövningen ingår bl.a. att öva och testa beslutskedjor på alla nivåer och hur samhällsaktörer ska samverka med varandra, för att samhällskritiska funktioner ska kunna fortsätta att fungera och Sverige stå emot ett väpnat angrepp. Vidare ingår moment där samhället ska prioritera resurser och fördela viktiga förnödenheter. Det militära och civila försvaret är beroende av varandra och behövs i det totala försvaret av Sverige. Övningen ska bidra till att öka Sveriges motståndskraft och ska därutöver ge

underlag för den fortsatta utvecklingen av totalförvarsförmågan efter 2020.

Förvarsmaktsövningen Aurora 2020

Förvarsmaktsövningen Aurora 2020 är en delmängd av Totalförvarsövning 2020. Övningsverksamhet bidrar till att öka Förvarsmaktens krigsduglighet. Gemensam övningsverksamhet och andra internationella samarbeten underlättar också att kunna ta emot både civilt och militärt stöd. Inför Förvarsmaktsövningen Aurora 2020 planeras för närvarande deltagande av bl.a. Finland, Danmark, Norge, Estland, Polen, Tyskland, Storbritannien, Kanada och USA samt Nato. Det är en svensk ambition att även en komponent ur den brittiskeledda snabbinsatsstyrkan Joint Expeditionary Force (JEF) ska delta i Aurora 2020.

Säkra kommunikationer

Det är av vikt att myndigheter och organisationer med ansvar inom totalförsvaret har tillgång till säkra nätlösningar med höga säkerhetskrav som är ändamålsenliga för hantering och kommunikation av säkerhetsskyddsklassificerad information. Den it-infrastruktur som stöder verksamheten behöver fortsatt att utvecklas så att information utbyts på ett säkert och robust sätt.

Cybersäkerhet

Cyberhoten mot Sverige och svenska intressen är omfattande. Hotet har breddats och antagit nya former. Ett nationellt center ska upprättas för att öka informations- och cybersäkerheten. Centret ska bidra till att öka den samlade förmågan att detektera och hantera antagonistiska cyberhot mot Sverige samt bidra med ökad kunskap om hur sårbarheterna i Sverige kan minska.

3 Försvar

3.1 Mål för det militära försvaret

Riksdagen har beslutat att målet för det militära försvaret fr.o.m. 2016 ska vara att enskilt och tillsammans med andra, inom och utom landet, försvara Sverige och främja vår säkerhet (prop. 2014/15:109, bet. 2014/15:FöU11, rskr. 2014/15:251). Detta ska ske genom att

- hävda Sveriges suveränitet, värna suveräna rättigheter och nationella intressen,
- förebygga och hantera konflikter och krig,
- skydda Sveriges handlingsfrihet vid politisk, militär eller annan påtryckning och om det krävs försvara Sverige mot incidenter och väpnat angrepp,
- skydda samhället och dess funktionalitet i form av stöd till civila myndigheter.

Regeringen har angett att Försvarsmakten bör bidra till målen för vår säkerhet och målen för det militära försvaret genom att enskilt och tillsammans med andra myndigheter, länder och organisationer lösa följande uppgifter (prop. 2014/15:109):

- upprätthålla tillgänglighet i fred samt beredskap för intagande av höjd beredskap för att kunna förebygga och hantera konflikter och krig, skydda Sveriges handlingsfrihet inför politisk, militär eller annan påtryckning och, om det krävs, försvara Sverige mot incidenter och väpnat angrepp,
- främja vår säkerhet genom deltagande i operationer på vårt eget territorium, i närområdet och utanför närområdet,
- upptäcka och avvisa kränkningar av det svenska territoriet och i enlighet med inter-

nationell rätt värna suveräna rättigheter och nationella intressen i områden utanför detta,

- med befintlig förmåga och resurser bistå det övriga samhället och andra myndigheter vid behov.

3.2 Resultatredovisning

Avsnittet inleds med en beskrivning av vilka bedömningsgrunder och indikatorer som används för att bedöma utvecklingen för det militära försvaret. Den efterföljande resultatredovisningen följer strukturen för bedömningsgrunderna.

3.2.1 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

Regeringens redovisning utgår från följande bedömningsgrunder:

- Försvarsmaktens operativa förmåga
- krigsduglighet
- nationella operationer
- försvarsunderrättelseverksamhet
- internationella insatser
- internationellt försvarssamarbete
- personalförsörjning
- materiel- och logistikförsörjning
- forskning och utveckling.

Försvarsmaktens operativa förmåga utgörs av myndighetens förmåga att använda krigs-

förbanden i militära operationer, i fredstid och ytterst för att försvara Sverige mot ett väpnat angrepp. Förmågan att mobilisera krigsförbanden är central för att skyndsamt kunna nyttja Försvarmaktens operativa förmåga vid beslut om höjd beredskap.

Med krigsduglighet avses hur väl ett krigsförband i sin helhet kan utföra förbandets huvuduppgifter och övriga uppgifter efter mobilisering. Försvarmaktens värdering sammanfattar förbandens förmåga och beror främst på tillgången till materiel och övad personal. Regeringen följer utvecklingen i krigsförbanden genom Försvarmaktens värdering av förbandens krigsduglighet.

Försvarmaktens förmåga till nationella operationer visar på hur Sverige kan hävda den territoriella integriteten.

En god försvarsunderrättelseförmåga är en förutsättning för Sveriges möjligheter att föra en självständig och aktiv utrikes-, säkerhets-, och försvarspolitik samt för kartläggning av yttre hot mot landet. Försvarsunderrättelser är väsentliga för att utveckla stridskrafterna och övriga förmågor på ett ändamålsenligt sätt. Försvarsunderrättelseförmågan ska möjliggöra tillräckligt hög beredskap för att kunna ge nödvändig förvarning.

Försvarmaktens deltagande i internationella insatser bidrar till att stärka Sveriges bi- och multilaterala försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten liksom säkerheten i vårt närområde och globalt.

Internationella försvarssamarbeten bidrar till att stärka säkerheten i vår del av världen och till att Försvarmakten enskilt och tillsammans med andra kan lösa sina uppgifter.

En väl fungerande personalförsörjning är en förutsättning för att det militära försvaret kan användas på det sätt som Sveriges försvars- och säkerhetspolitik kräver. Krigsförbanden måste vara försedda med för verksamheten utbildad personal och tillräckligt antal tjänstgörande.

Materiel- och logistikförsörjning är medel för att stödja krigsförbanden i uppbyggnaden av deras operativa förmåga och möjliggöra för krigsförbanden att utföra sina uppgifter. Exportrelaterad verksamhet och internationella materielsamarbeten är viktiga för att främja en kostnadseffektiv materielförsörjning.

Forskning och utveckling på försvarsområdet stödjer utvecklingen av den operativa förmågan hos det militära försvaret och bidrar långsiktigt

till Försvarmaktens möjligheter att möta framtida hot. Den självständiga försvars- och säkerhetspolitiska analys som bedrivs på området bidrar till dessa mål. Samarbeten med civila forskningsresurser och deltagande i internationella forskningssamarbeten gynnar kunskaps-, teknik- och kompetensutveckling på försvarsforskningsområdet.

Följande resultatindikatorer används:

- antal som genomfört repetitionsutbildning
- krigsplaceringsläget av personal
- materieluppfyllnadsgrad
- gångtimmar per fartygstyp
- flygtimmar per flygplans- och helikoptertyp
- återinvesteringskvot
- materielförsörjningskostnader.

3.2.2 Resultat

Försvarmaktens operativa förmåga

Regeringen bedömer att Försvarmaktens operativa förmåga har ökat något 2018 i jämförelse med både 2017 och 2016. Regeringen bedömer dock att den operativa förmågan inte har utvecklats i den takt som avsågs i den beslutade inriktningen. Med utgångspunkt i det säkerhetspolitiska läget och Försvarmaktens nuvarande förmåga bedömer regeringen att det alltså finns begränsningar i möjligheten att hantera betydande delar av konfliktskalan och ytterst ett väpnat angrepp.

Försvarmakten har 2018 liksom tidigare år under den nuvarande inriktningsperioden 2016–2020 haft förmåga att genomföra nationella operationer. Försvarmakten har haft förmåga att upptäcka och avvisa kränkningar av det svenska territoriet samt att värna Sveriges suveräna rättigheter och nationella intressen.

Försvarmakten har 2018 ökat förmågan att ta emot militärt stöd jämfört med 2017, även om brister kvarstår. Viktiga erfarenheter har dragits genom seminarieverksamhet och under den Natoleda övningen i norra Norge, Trident Juncture, t.ex. i fråga om att genomföra operativa transporter.

Försvarmakten har lämnat ett omfattande stöd till det övriga samhället och till civila myndigheter, bl.a. under bränderna 2018.

Regeringen bedömer att Försvarsmakten har haft god förmåga till att lämna militärt stöd.

Regeringen bedömer att Försvarsmakten, med stöd av Försvarets radioanstalt, har fortsatt att utveckla och stärka cyberförsvarsförmågan, inklusive förmågan att genomföra aktiva operationer i cybermiljön.

Försvarsmakten har haft förmåga att genomföra internationella insatser på efterfrågad nivå, samt haft förmåga att bedriva omvärldsbevakning för att upptäcka och identifiera hot i de internationella insatsområdena. Insatserna bidrar till mål 16 i Agenda 2030.

Försvarsmakten ska enligt sin instruktion ha en aktuell operativ planering. Försvarsmakten har under året bedrivit försvarsplanering i enlighet med regeringens anvisningar. Försvarsmaktens operativa förmåga är beroende av stöd från övriga myndigheter och aktörer. Under 2018 har arbetet fortsatt med att utveckla och ytterligare kartlägga stödet.

Krigsduglighet

Regeringen bedömer att krigsorganisationen under 2018 delvis har utvecklats i enlighet med riksdagens och regeringens beslut, men att det finns delar som inte har utvecklats i enlighet med beslutad inriktning.

Liksom föregående år konstaterar regeringen att några krigsförband under 2018 har ökat sin krigsduglighet, t.ex. genom kvalificerad övningsverksamhet eller genom tillförsel av materiel. Några krigsförband har lägre krigsduglighet än planerat, bl.a. till följd av brist på materiel och personal. Det är fortfarande främst de förband som har lägst krigsduglighet som också har haft en lägre tillväxt.

Avseende förmågan att kunna agera samtidigt med två krigsdugliga brigader finns fortfarande samma brister i Försvarsmaktens förmåga som 2017. Försvarsmaktens planerade åtgärder bedöms av regeringen till del förbättra läget till 2020 även om stora brister kvarstår. Regeringen konstaterar dock att utvecklingen går åt rätt håll.

Regeringen noterar att övningsverksamheten har varit intensiv och kvalificerad även under 2018, vilket sammantaget har ökat den operativa förmågan. Flera av krigsförbanden har genomfört repetitionsutbildningar med inkallad värnpliktig personal.

Regeringen bedömer att möjligheten att genomföra krigsförbandsövningar med

repetitionsutbildning av totalförsvarspiktiga har gett en direkt positiv effekt på krigsdugligheten hos berörda krigsförband, något som bekräftas av Försvarsmaktens värdering.

Under 2018 kallades ca 1 900 personer in till repetitionsutbildning varav ca 1 200 genomförde utbildningen. Av de som genomförde utbildningen var 35 kvinnor. Motsvarande siffror 2017 var ca 2 000 inkallade varav ca 1 200 genomförde utbildningen.

Från och med 1 januari 2019 finns försvarsgrensstaber inrättade inom Försvarsmakten. Arméstaben är grupperad i Enköping, Marinstaben i Haninge/Muskö och Flygstaben i Uppsala. Regeringen bedömer att detta är ett steg framåt för att få en mer robust och ändamålsenlig ledning av krigsorganisationen.

Krigsplaceringsläget av personal

Krigsplaceringsläget av personal var under 2018, i likhet med 2017, i huvudsak gott med ett generellt krigsplaceringsläge på ca 90 procent. Detta bedöms vara den andel som är möjligt att uppnå. Vidare har personal krigsplacerats i de mobiliseringsreserver som är knutna till krigsförbanden.

Materieluppfyllnadsgrad

Materieluppfyllnadsgraden utgör en samlad bedömning av i vilken utsträckning krigsförbanden sammantaget förfogar över den materiel som krävs för att de ska kunna lösa sina huvuduppgifter. Resultatet för 2018 har bedömts i förhållande till 2015 års försvarspolitiska inriktning. Bedömningen utgår från Försvarsmaktens värdering av krigsförbanden.

Materieluppfyllnadsgraden varierar mellan krigsförbanden. Under 2018 medförde brister i tillgången till materiel att det, i likhet med föregående år, fanns begränsningar i flera krigsförbands förmåga att lösa sina uppgifter. Liksom under 2016 och 2017 medförde brister i krigsplaceringen av materiel att värderingen av materieluppfyllnadsgraden var förenad med osäkerhet. Den sammantagna värderingen gav ett likvärdigt utfall jämfört med föregående år.

Krigsorganisationen under 2018

Krigsorganisationen bestod under 2018 av de förband som riksdagen beslutat inriktningen för under den försvarspolitiska inriktningsperioden (prop. 2014/15:109, bet. 2014/15:FöU11, rskr. 2014/15:251).

Större övningar

Försvarsmakten deltog i den Natoleda övningen Trident Juncture 2018. Övningen genomfördes under perioden 25 oktober till den 7 november i mellersta Norge. Totalt uppgick det svenska deltagandet till ca 2 300 personer och samtliga stridskrafter ur Försvarsmakten deltog i övningen. Utfallet av övningen bedöms av Försvarsmakten som gott. Utöver själva bidraget till genomförandet av övningen spelade Sverige också en viktig roll i transporten till övningen. Enheter från stora delar av Europa nyttjade svensk infrastruktur så som vägar och järnvägar för tilltransport. Regeringen bedömer att övningen därmed har utvecklat Försvarsmaktens förmåga att planera och genomföra operativa transporter. Enbart det brittiska bidraget uppgick till ca 500 fordon som transporterades genom Sverige.

Försvarsmaktsgemensamma stridskrafter

Lednings- och underrättelseförband

Regeringen bedömer att lednings- och underrättelseförbanden har utvecklats i huvudsak i enlighet med riksdagens och regeringens beslut. Regeringen kan dock konstatera, i likhet med tidigare år, att brist på personal, t.ex. officerare med ledningssystemkompetens, och materiel är begränsande för ledningsförbandens utveckling och verksamhet. Bristerna begränsar även förbandens möjlighet att stödja övriga stridskrafter.

Ledningsstridskrafterna har under 2018 haft särskilt fokus på genomförande av övningar, vilket bidragit till ökad operativ förmåga. Ledningsförbanden har bl.a. deltagit i Arméns stabs- och sambandsövning ASSÖ, Brigstri och Våreld. Utöver det har tre systemövningar med Försvarsmaktens lednings- och sambandssystem Insatsorganisationen Mark (FMLS IO Mark) genomförts, främst som stöd till armén. Vidare har stöd lämnats inför och under hemvärnsförbandens övning Geltic Bear.

Lednings- och underrättelseförbanden har inom ramen för utvecklingen av Federated Mission Networking (FMN) deltagit i utvecklings- och förbandsövningarna Steadfast Cobolt, Unified Vision, Cwix, Bold Quest samt Trident Juncture.

Ledningsförbandens ledningssystemmateriel har uppraderats och införts under året.

Cyberförmåga

Regeringen bedömer att arbetet med att utveckla cyberförmågan har utvecklats i enlighet med riksdagens och regeringens beslut.

Försvarsmakten har påbörjat etablering av en militär virtuell träningsanläggning, s.k. cyber range, för att förstärka möjligheterna att bedriva utbildning, träning och övningar med bäring på Sveriges cyberförsvar. Inom cyberrymden har Försvarsmakten kontinuerligt övervakat myndighetens ledningsstödssystem och avvisat försök till intrång ett antal gånger. Försvarsmakten har också påbörjat planering av rekrytering av cybersoldater. Försvarsmakten, Försvarets radioanstalt och Försvarets materielverk har tillsammans med Myndigheten för samhälls krisberedskap, Säkerhetspolisen, Polismyndigheten och Post- och telestyrelsen tagit fram en samlad handlingsplan för information- och cybersäkerhet (se vidare under avsnittet Samhällets krisberedskap).

Försvarsmakten har deltagit i övningar såsom Locked Shields. Övningen är världens största övning i cyberförsvar med 20 deltagande nationer. Försvarsmakten tillsammans med Finlands försvarsmakt deltog med ett gemensamt team som en del i det fördjupade försvarssamarbetet mellan länderna. Försvarsmakten har även genomfört övningen Safe Cyber 18 där 17 myndigheter och företag bjudits in att delta. Utöver det har Försvarsmakten deltagit i övningen Bold Quest.

Logistikförband

Regeringen bedömer att logistikförbanden i huvudsak utvecklats i enlighet med riksdagens och regeringens beslut. Logistikförbandens förmåga att lösa sina uppgifter i händelse av höjd beredskap eller krig är dock fortsatt tydligt begränsad. Regeringen konstaterar att detta begränsar logistikförbandens förmåga att stödja hela krigsorganisationens samtidiga mobilisering och användning i krig.

Förbandens förmåga har utvecklats av förbands- och ledningsträningsoövningar samt övriga nationella övningar. Logistikförbanden har under året deltagit i armé-, marin- och flygvapenövningar. De förband som har verkat kontinuerligt och med hög tillgänglighet har haft lägre möjlighet öva för att öka förbandets krigsduglighet.

Försvarsmakten redovisar att den begränsade tillgången på materiel, främst fordon, har

försvårat möjligheten att både genomföra grundutbildning och samtidigt vidmakthålla förmågan hos de stående förbanden.

Omstruktureringen av materiel- och logistikförsörjningen har påverkat huvuddelen av logistikförbanden.

Depåförband

Sedan januari 2016 har Försvarsmakten inrättat en depåorganisation där 19 depåer organiserats. Under 2018 har ytterligare en depå organiserats i och med inrättandet av Gotlands regemente. Myndigheten har fortsatt sitt arbete med att etablera denna organisation. Utvecklingen av depåorganisationen behöver fortsätta då dess stöd till krigsförbanden är vitalt vid höjd beredskap, liksom dess funktion som stödjepunkt m.m. även efter aktivering och mobilisering.

Armétridskrafterna

Regeringen bedömer att armétridskrafterna ännu inte till fullo har utvecklats i enlighet med riksdagens och regeringens beslut. Inom armétridskrafterna ska Försvarsmakten prioritera åtgärder som möjliggör att kunna agera samtidigt med två brigader inom försvarsbeslutsperioden. Under 2018 har armétridskrafterna fokuserat på grundutbildning med värnplikt samt förmågeuppbyggnad av krigsförbanden mot två brigader samtidigt som internationella militära insatser genomförts.

Regeringen bedömer att brigadernas förmåga fortsätter att utvecklas men konstaterar att många brister kvarstår.

Under 2018 har Gotlands regemente (P 18) återetablerats och fokus har legat på rekrytering av nyckelbefattningar och utveckling av infrastrukturen för att gradvis kunna påbörja soldatutbildningen och krigsförbandsutvecklingen.

Övningsverksamheten har under 2018 varit intensiv med deltagande i både nationella och internationella övningar. Övningarna Vintersol, Våreld och Arméns stabs- och sambandsövning ASSÖ har genomförts med tillfredsställande resultat. Den internationella övningen Trident Juncture har bidragit till krigsförbandsutveckling och förmågan att verka tillsammans med andra länders försvarsmakter.

Repetitionsutbildningar i form av krigsförbandsövningar (KFO) med hela och delar av förband, krigsförbandskurs (KFK) och särskild övning befäl (SÖB) har genomförts enligt plan. I syfte att vidmakthålla krigsplacerad värnpliktigt personals duglighet har utbildningarna genom-

förts på grundläggande nivå. Försvarsmakten rapporterar att brister i resurser avseende personal och materiel mot slutet av året tvingat armétridskrafterna till prioritering mellan grundutbildning och repetitionsutbildning, varvid grundutbildning prioriterats. Regeringen konstaterar att såväl grundutbildning som repetitionsutbildning är två avgörande och samverkande delar av en fungerande förbandsomsättning, vilket i sin tur är en nödvändig förutsättning för produktionen av krigsdugliga förband.

Under året har Archer-systemet slutlevererats. Hjälpfordon och broläggare är exempel på andra materielsystem som tillförts. Förberedelser för införandet av luftvärnsrobotsystem 103 (Patriot) har också genomförts under 2018. Försvarsmakten redovisar förseningar avseende anskaffning av nytt luftvärnssystem, men myndigheten bedömer inte att detta kommer försena ombeväpningen av luftvärnsbataljonerna. Sammantaget konstaterar dock Försvarsmakten att kvantitet och leveranstakt avseende materiel-tillförsel inte motsvarar uppsatta krav på armétridskrafternas utveckling med målet att öka förmågan att kunna agera samtidigt med två brigader fram till 2020. Begränsningar av reservdelar för materielunderhåll har inneburit att reparationskön och reparationskulden ökat, vilket i sin tur påverkat krigsförbandens tillgänglighet negativt.

Under året har arméförbanden deltagit i ett stort antal internationella samarbeten och övningar, exempelvis bilaterala samarbeten med Finland och USA. Försvarsmakten redovisar att avtalet om anskaffning av Patriotsystemet har bidragit till positiva effekter avseende samarbetet med USA.

Hemvärnsförband

Regeringen bedömer att hemvärnsförbanden sammantaget utvecklats i enlighet med riksdagens och regeringens beslut. Hemvärnsförbanden har löst sina nationella beredskapsuppgifter och utvecklat sin förmåga samtidigt som de lämnat ett mycket omfattande stöd till det övriga samhället med anledning av skogsbränderna under sommaren 2018.

Under 2018 bestod hemvärnsförbanden av 21 700 personer, av dessa var 13 procent kvinnor och 87 procent män. Under 2017 var motsvarande antal 21 695, även det året var könsfördelningen 13 procent kvinnor och 87 procent

män. Regeringen konstaterar att bemanningen inom hemvärnsförbanden är fortsatt god även om detta i huvudsak möjliggörs genom rekrytering av personal som tidigare genomfört värnpliktsutbildning. Därför kan rekryteringen till hemvärnsförbanden bli utmanande på sikt.

Totalt har 40 krigsförbandsövningar (KFÖ), 86 särskild övning förband (SÖF) samt Rikshemvärnschefens insatsövning och två omgångar av övningen *Geltic Bear* genomförts under året. En hemvärnspluton har under ledning av det norska hemvärdet deltagit i övningen *Trident Juncture*.

Under året har hemvärnsförbandens beredskap kontrollerats genom en beredskapskontroll. Samtliga hemvärnsbataljoner larmades och personalen deltog på frivillig basis. En övning i denna omfattning har inte genomförts sedan 1975. Regeringen vill särskilt framhålla betydelsen av denna kontroll, som innebär en tydlig manifestering av såväl hemvärnsförbandens förmåga som deras betydelse för folkförankring och försvarsvilja.

Samarbete har genomförts med Norge, Danmark, Finland, Estland, Lettland och Litauen.

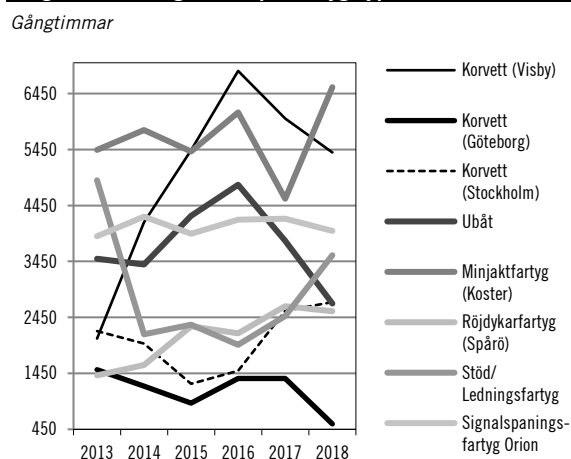
Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den bör ta initiativ till att överväga förutsättningarna för att öka hemvärnsförbandens insatsberedskap vid extraordinära kriser (bet. 2012/13:FöU10 punkt 3, rskr. 2012/13:197). Den 14 november 2014 redovisades betänkandet *Försvarsmakten i samhället – en långsiktig hållbar militär personalförsörjning och en modern folkförankring av försvaret* (SOU 2014:73). I betänkandet lämnades bl.a. förslag till författningsändringar som syftar till att öka hemvärdets tillgänglighet i fredstid. Betänkandet har remissbehandlats. Regeringen redovisade i propositionen *Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020* (prop. 2014/15:109) en bedömning avseende tillgänglighet och beredskap hos *Försvarsmaktens krigsförband inklusive hemvärnsförbanden*. Den 25 juni 2015 beslutade regeringen om inriktning för *Försvarsmaktens verksamhet för åren 2016–2020*. Den 18 december 2017 uppdaterade regeringen denna inriktning. Enligt regeringens beslut ska hemvärnsförbanden även i fredstid snabbt kunna lösa ålagda uppgifter inklusive stöd till samhället vid kris. Därmed anser regeringen att riksdagens tillkännagivande är slutbehandlat.

Marinstridskrafterna

Regeringen bedömer att marinstridskrafterna i likhet med 2017 har utvecklats i enlighet med riksdagens och regeringens beslut. Regeringen konstaterar att den operativa förmågan för marinstridskrafterna har vidmakthållits och i vissa fall utvecklats under 2018, främst med anledning av en omfattande övningsverksamhet samt en fortsatt god personaluppfyllnad. Marinstridskrafterna har upprätthållit tillgänglighet och beredskap i enlighet med regeringens beslut. Med några få undantag har marinens krigsförband uppnått ställda målsättningar.

Det totala antalet gångtimmar redovisas i diagram 3.1. Antalet gångtimmar har ökat för flertalet plattformar inom marinstridskrafterna under 2018 jämfört med 2017, främst till följd av den ökade övningsverksamheten. Inom vissa personalkategorier saknas dock fortfarande tillräcklig bemanning.

Diagram 3.1 Gångtimmar per fartygstyp

Källa: Försvarsmaktens årsredovisning 2018.

Regeringen bedömer att genomförd nationell och internationell insats- och övningsverksamhet har bidragit till de marina stridskrafternas förmågeutveckling och operativa förmåga, inte minst vad avser förmågan till gemensam strid samt förmåga till ubåtsjakt och minering. Här kan t.ex. nämnas den nationella övningen *Swenex*, den bilaterala övningen *Swefinex* med Finland samt deltagande i de internationella övningarna *Trident Juncture* och *Baltops 2018*.

Flygstridskrafterna

Regeringen bedömer att flygstridskrafterna under 2018 i huvudsak har utvecklats i enlighet med riksdagens och regeringens beslut. Utvecklingen av de sedan 2016 krigsorganiserade förbanden vid Skaraborgs flygflottilj (F 7) har

fortsatt, liksom de operativa effekterna av den sedan tidigare genomförda uppgraderingen av JAS 39C/D (Materielsystem 20). Den nationella insatsverksamheten har för flygstridskrafterna varit fortsatt hög och tillgängliga resurser har prioriterats för beredskap och utbildning framför krigsförbandsutveckling. Samtidigt har övningsverksamheten fortsatt legat på hög nivå och ett stort antal övningar har genomförts, däribland flygvapenövningen, Gripen TTP, Lion Effort och Trident Juncture. Övningarna har bidragit till ökad interoperabilitet och utvecklad förmåga i nationellt försvar samt vidmakthållande av förbandens krigsduglighet. Ett JAS 39 har på grund av fågelkollision totalhavererat. Flygföraren undkom oskadd. Under sommarens omfattande skogsbränder bidrog flygstridskrafterna utöver personalresurser även med helikopter, taktiskt transportflyg (Tp 84) och JAS 39. Det taktiska transportflyget har därtill vid ett flertal tillfällen lämnat flygtransportstöd till ett antal internationella insatser och under delar av året funnits baserat i Mali.

Tabell 3.1 Flygtimmar per flygplans- och helikoptertyp

Flygtimmar

	2014	2015	2016	2017	2018
JAS 39	10 643	11 287	10 974	10 622	10 233
SK 60	4 937	4 905	5 118	4 699	4 526
Tp 84	2 250	2 504	2 242	2 099	2 196
Fpl 100	1 495	1 512	1 495	1 647	1 602
Fpl 102	1 599	1 987	1 809	1 795	1 607
Helikopter 14	866	1 288	1 523	1 473	1 454
Helikopter 15	2 823	3 609	3 701	4 057	3 637
Helikopter 16	2 192	2 393	2 531	2 716	2 815

Källa: Försvarsmaktens årsredovisning 2018.

Flygtidsproduktionen i stridsflygsystemet har minskat ytterligare något under det gångna året även om det samtidigt finns tecken på ökad tillgänglighet. Flygtiden har gått ned bl.a. på grund av personalbrist och ombyggnation av start- och landningsbanan vid Skaraborgs flygflottilj, samt att andra uppgifter såsom bemanningsuppdrag och beredskapsuppgifter har prioriterats högre.

Även under det gångna året har Försvarsmakten och Försvarets materielverk fortsatt sina ansträngningar i syfte att höja den operativa tillgängligheten avseende antalet tillgängliga JAS 39C/D med tillhörande operativ utrustning. Regeringen bemyndigade Försvarsmakten att

under 2017 genomföra ett första steg i en förändrad ombeväpningsplan från JAS 39C/D till JAS 39E genom att beställa utökad nyproduktion av komponenter för att bibehålla en högre numerär och tillgänglighet av JAS 39C/D i verksamheten. I juni 2018 bemyndigades Försvarsmakten att genomföra ytterligare ett steg i den förändrade ombeväpningsplanen. Utvecklingsavtalet för JAS 39E har omförhandlats under 2018 för att bidra till ökad kravuppfyllnad och tidsplaner som överensstämmer med utvecklingsläget. Inom helikoptersystemet har den första helikoptern med markoperativ förmåga (Hkp 14E) levererats under året.

Nationella operationer

Beredskap för nationella operationer

Regeringen delar Försvarsmaktens bedömning att beredskap för nationella operationer har upprätthållits i enlighet med Försvarsmaktens grundoperationsplan. Skyddet av den territoriella integriteten har upprätthållits genom att flygplan och fartyg med incidentberedskapsuppgifter har funnits tillgängliga för identifiering och ingripande mot överträdelser av tillträdesförordningen (1992:118). Beredskapsanpassningar har genomförts mot den periodvis höga militära aktiviteten i närområdet.

Under 2018 skedde sju kränkningar av svenskt luftrum. Sveriges suveränitet har kränkts vid tre tillfällen under 2018 genom andra stater agerande inom svenskt territorialvatten och vid tre tillfällen inom svenskt landterritorium. Sammantaget innebär det att antalet överträdelser av tillträdesförordningen har minskat något, från 16 överträdelser 2017 respektive 2016 till 13 överträdelser 2018. Sverige har kränkt andra stater suveränitet genom att Försvarsmakten vid tre tillfällen har brutit mot annan nations tillträdesbestämmelse, jämfört med ett tillfälle 2017 och fyra tillfällen under 2016.

Försvarsmaktens stöd till samhället

Regeringen bedömer att Försvarsmaktens stöd till samhället varit omfattande och fungerat väl. Försvarsmakten har under 2018 lämnat stöd till samhället enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor samt förordningen (2002:375) om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet vid sammanlagt 186 tillfällen. Under 2017 lämnades

stöd vid 96 tillfällen och 2016 vid 64 tillfällen. Hemvärnet har, i enlighet med förordningen om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet, under 2018 bidragit med sammanlagt 244 000 timmar, vilket ska jämföras med ca 23 000 timmar 2017. De omfattande skogsbränderna i Mellansverige sommaren 2018 är orsaken till den stora ökningen. I samband med bränderna flögs över 270 timmar med Försvarsmaktens helikoptrar, 24 timmar med transportflygplanet Tp 84 och sex timmar med JAS 39. Försvarsmakten har under 2018 nekat förfrågan om stöd vid sju tillfällen då resurser inte kunnat avvaras eller med anledning av att förfrågan inte uppfyllt krav enligt lag eller förordning. Vid ett tillfälle har FMV tagit över en förfrågan då det avsåg tekniskt stöd i en materiellfråga. I enlighet med förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten samt förordningen (2017:113) om Försvarsmaktens stöd till polisen med helikoptertransporter har Försvarsmakten under 2018 lämnat stöd under övningar och insatser. Sammanlagt har en skarp insats genomförts samt tre beredskapshöjningar. Den totala flygtiden, insatser och övningar, har under året uppgått till 42 flygtimmar jämfört med 60 flygtimmar under 2017.

Försvarsunderrättelseverksamhet

Regeringen bedömer att försvarsunderrättelseförmågan har utvecklats och stärkts. Försvarsunderrättelseverksamheten har präglats av att den militära och säkerhetspolitiska utvecklingen såväl globalt som i Europa och i vårt närområde har försämrats över tid. Den militära verksamheten i Sveriges närområde har ökat under de senaste åren med en mer frekvent militär närvaro och övningsverksamhet. Under 2018 har försvarsunderrättelsemyndigheternas, dvs. Försvarsmakten, Försvarets radioanstalt, Försvarets materielverk och Totalförsvarets forskningsinstitut, förmåga att förutse och följa den aktuella situationen och de övergripande trenderna i Sveriges närområde utvecklats. Försvarsunderrättelsemyndigheterna har även följt den säkerhetspolitiska och militära utvecklingen i de områden där Sverige bidrar till internationella militära operationer. Delar av de underrättelser som den militära underrättelse- och säkerhetstjänsten (Must) producerar bidrar även till EU:s lägesuppfattning.

Terrorhotet i och mot Europa är fortsatt allvarligt. Under 2018 har formerna för samarbetet avseende kontraterrorism mellan Must, Försvarets radioanstalt och Säkerhetspolisen utvecklats. Nationellt centrum för terrorhotbedömning (NCT) utgör alltjämt en viktig plattform för rapportering och bedömningar om utländska förhållanden som påverkar terrorhotet mot Sverige.

Försvarsunderrättelsemyndigheterna har vidare genom myndighetssamverkan bidragit till att skydda det svenska valet mot yttre påverkan.

Regeringen bedömer att kontrollen av försvarsunderrättelseverksamheten fungerar på det sätt som regelverket föreskriver. Försvarsunderrättelseverksamheten är noga reglerad i lagar och förordningar, i syfte att säkerställa att ändamålen med verksamheten inte överträds samt att enskildas personliga integritet värnas.

Utredningen om behandlingen av personuppgifter vid Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt redovisade den 9 augusti 2018 förslag till ny lagstiftning beträffande Försvarsmaktens och Försvarets radioanstalts behandling av personuppgifter (SOU 2018:63). Betänkandet har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet.

Internationella insatser

Regeringens bedömning är att de förband som har deltagit i internationella insatser har uppfyllt de krav som har ställts i respektive insatsområde. Deltagande i internationella insatser påverkar Försvarsmakten på olika sätt. Till del har deltagandet medfört en förmågehöjning för de delar ur förbanden som deltagit, samtidigt som det ibland påverkar utvecklingen av förbandens förmåga att lösa sina huvuduppgifter nationellt.

Under 2018 har 1 307 individer varav 136 kvinnor och 1 171 män varit insatta i internationella insatser och övrig internationell tjänstgöring. Det är en minskning jämfört med 2017, då 1 730 individer var insatta i internationella insatser. År 2016 uppgick antalet till 1 384 och 2015 till 1 509 personer.

Under 2018 har Försvarsmakten deltagit med väpnad styrka i insatserna Minusma (United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali), RSM (Resolute Support Mission) och i den multinationella koalitionen mot Daesh (OIR).

Utöver de väpnade insatserna har Försvarsmakten deltagit med stabsofficerare i EU:s militära insatser, EUNAVFOR Operation Sophia i Medelhavet samt Operation Atalanta utanför Somalias kust.

Insatserna bidrar till det globala målet för hållbar utveckling nummer 16 om fredliga samhällen.

Operation Inherent Resolve (OIR), Irak

Sverige har bidragit till OIR sedan 2015 inom ramen för den multinationella koalitionen OIR mot Daesh. Det svenska bidraget verkar enbart i Irak och har under 2018 till huvudsak varit stationerat i Erbil. I slutet av året påbörjades en omlokalisering till Taji, nordväst om Bagdad. Det svenska bidraget har utgjorts av stabsofficerare, utbildare samt stödfunktioner. Uppgiften har varit att bedriva utbildning bl.a. inom grundläggande vapenhantering, strid i bebyggelse samt sjukvård. Det är regeringens bedömning att Försvarsmakten på ett positivt sätt bidragit till att uppnå insatsens mål.

Minusma, Mali

Försvarsmakten har under 2018 deltagit med stabsofficerare på central och regional nivå inom ramen för FN:s fredsfrämjande insats i Mali, Minusma. Det svenska styrkebidraget har utgjorts av ett underrättelseförband, stödfunktioner och under en period från november 2017 till maj 2018 av ett transportflygförband.

Förbandet har bidragit med underrättelser till Minusmas styrkechef samt med flygtransporter inom Minusmas operationsområde.

Förbandsbidragets huvuduppgift är att förse insatsens underrättelseenhet med information som kan användas för att uppfylla säkerhetsrådets mandat. Det svenska bidraget uppgick vid årsskiftet till ca 270 personer. Sverige har sedan oktober 2018 även innehaft befattningen som styrkechef för de militära delarna av insatsen. Regeringens bedömning är att det svenska bidraget till Minusma under 2018 bidragit till att uppnå insatsens mål och bidragit med viktiga erfarenheter för Försvarsmakten.

Resolute Support Mission (RSM), Afghanistan

Försvarsmakten har bidragit till RSM i Afghanistan med stabsofficerare på central och regional nivå under 2018. Bidraget uppgick vid årets slut till 27 befattningar och har bestått av rådgivare till de afghanska säkerhetsstyrkorna, stabspersonal samt personal för att stödja styrkan på plats. Huvuduppgiften har varit att fungera

som rådgivare och handleda afghanska säkerhetsstyrkor tillsammans med ett flertal andra stater. Det svenska styrkebidraget har även bedrivit rådgivning till det afghanska flygvapnet. Huvuddelen av den svenska personalen är baserad på Camp Marmal i Mazar-e-Sharif i norra Afghanistan. Regeringen bedömer att den svenska styrkan i RSM har bidragit till att upprätthålla Försvarsmaktens förmåga till att samverka med andra länder samt bidragit till att uppnå insatsens mål.

European Training Mission (EUTM), Mali

Försvarsmakten har under 2018 bidragit med sju personer till EU:s utbildningsinsats EUTM Mali, bestående av en stabsofficer baserad i Bamako samt sex instruktörer i ett träningsteam som varit baserade vid utbildningsplatsen i Koulikoro. Insatsen ingår i en långsiktig EU-strategi för hela regionen och har till uppgift att bistå med rådgivning till Malis försvarsledning och utbildning till Malis försvarsmakt. Regeringen bedömer att det svenska bidraget till EUTM Mali under 2018 har bidragit till insatsens mål och Försvarsmaktens förmåga att verka i en multinationell kontext.

European Training Mission (EUTM), Somalia

Försvarsmakten har under 2018 bidragit med nio personer till EUTM Somalia. Fem stabsofficerare har deltagit i insatsen, varav tre var placerade i Mogadishu och två i Nairobi. I insatsen har även fyra instruktörer deltagit under perioden oktober –mars med placering i Mogadishu. EU:s utbildningsinsats i Somalia har bjudits in av den somaliska regeringen för att utbilda den somaliska regeringens säkerhetsstyrkor och därigenom förbättra säkerheten i landet. Regeringen bedömer att det svenska bidraget till EUTM Somalia under 2018 har bidragit till insatsens mål och Försvarsmaktens förmåga att verka i en multinationell kontext.

European Training Mission (EUTM), Centralafrikanska republiken (CAR/RCA)

Försvarsmakten har under 2018 bidragit med nio personer till EUTM RCA, bestående av en stabsofficer, sex instruktörer samt två tolkar i ett träningsteam vid utbildningsplatsen i Camp Kassai i huvudstaden Bangui. Styrkan har ingått i en större organisation som gett utbildning och stöd till Centralafrikanska republikens armé. Insatsen syftar till att bistå Centralafrikanska republiken genom stöd till pågående reform av

försvars- och säkerhetssektorn. Regeringen bedömer att det svenska bidraget till EUTM RCA under 2018 har bidragit till insatsens mål och Försvarsmaktens förmåga att verka i en multinationell kontext.

EUNAVFOR Operation Atalanta och Sophia

Försvarsmakten har under 2018 bidragit med tre stabsofficerare till Operation Sophias operationshögkvarter i Rom, Italien. Beträffande Operation Atalanta har Försvarsmakten bidragit med två stabsofficerare till det nya operationshögkvarteret i Rota, Spanien. Beslut om omlokalisering av operationshögkvarteret ifrån Northwood (England) till Rota fattades sommaren 2019 med anledning av Storbritanniens beslut om utträde ur EU. Operation Atalanta bedöms ha bidragit till en minskning av piratverksamheten i regionen. Regeringen bedömer att de svenska bidragen har medverkat till insatsernas mål och genom medverkan har Försvarsmakten fått erfarenheter av att samverka med andra länder.

KFOR, Kosovo

Under 2018 har Försvarsmakten fortsatt lämnat stöd till Kosovos säkerhetsstruktur genom placering av personal i högkvarteret för Kosovo Force (KFOR). Försvarsmakten har även tagit över den roterande bemanningen av rådgivarbefattning vid NATO Advisory and Liaison Team i Kosovo under andra halvåret 2018. Regeringen bedömer att den svenska styrkan i Kosovo har bidragit till insatsens mål samt gett viktiga erfarenheter för Försvarsmakten av att verka i en multinationell kontext.

Säkerhetssektorreform

Försvarsmakten har under 2018 lämnat stöd till arbetet för säkerhetssektorreform i Bosnien-Hercegovina, Georgien, Moldavien och Kenya.

Försvarsmakten har under 2018 inlett samverkan med Kanada för ett leverera säkerhetsfrämjande stöd till Ukraina. Genom att bidra till Operation Unifier som leds av Kanada ges Försvarsmakten möjlighet att bl.a. utnyttja den kanadensiska infrastrukturen, vilket gör att det svenska stödet blir mer kostnadseffektivt. Sverige deltar i utbildning av bl.a. underofficerare, militärpolis och sjukvårdspersonal. Tre befattningar är permanent bemannade med svensk personal (stabsofficer, tolk och instruktör för specialistofficerare). Därtill roterar instruktörer in för att periodvis genomföra utbildning inom

militärpolis, stridssjukvård och ammunitionsröjning.

Försvarsmakten har initierat stöd till Moldaviens genomförande av den nationella genomförandeplanen för FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet, samt bidragit finansiellt till Natos fond för förmågeutveckling i Moldavien.

Under 2018 har Försvarsmakten givit stöd till arbete med säkerhetssektorreform i Georgien med en rådgivare vid Natos tränings- och utbildningscentrum i Tbilisi. Vidare har Försvarsmakten bidragit med finansiellt stöd till Natos fond för förmågeutveckling i Georgien.

Tabell 3.2 Anslagsförbrukning för 1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt

Miljoner kronor

Insats	Ramar till Försvarsmakten	Utfall	Utfall/ram
Minusma Mali	849	764	90%
OIR Irak	152	117	77%
RSM Afghanistan	59	57	97%
Övrigt	128	99	77%
Summa	1 188	1 037	87%

Källa: Försvarsmaktens årsredovisning 2018 och Försvarsdepartementets egna beräkningar. Ramar för respektive insats och verksamhet avser tilldelade högsta belopp till Försvarsmakten. Dessa summerar till ett högre belopp än totalt tilldelade medel på anslaget 1:2. Utfall i förhållande till tilldelat anslag på 1 147 miljoner kronor uppgick till 90 %. I posten Övrigt ingår bl.a. EUTM och SSR-insatser.

Internationellt försvarssamarbete

Regeringen och berörda myndigheter har genom aktiva åtgärder bidragit till att Sveriges försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten med enskilda länder och organisationer har fortsatt fördjupats under 2018 i enlighet med den försvarspolitiska inriktningen (prop. 2014/15:109).

Nordiskt försvarssamarbete

Finland

Försvarssamarbetet mellan Sverige och Finland har fördjupats ytterligare under 2018. I juli 2018 undertecknades ett samförståndsavtal där regeringarna i Finland och Sverige bl.a. slår fast att försvarssamarbetet syftar till att stärka Sveriges och Finlands försvarsförmåga samt att skapa förutsättningar för gemensamma militära operationer i alla situationer, även i händelse av kris och krig. Syftet med samförståndsavtalet är att

skapa kontinuitet, förutsägbarhet och långsiktighet i försvarssamarbetet mellan Sverige och Finland.

Regeringens bedömning är att försvarssamarbetet mellan Sverige och Finland bidrar till att upprätthålla säkerheten i Östersjöområdet.

På försvarsmaktsnivå sker ett omfattande övningssamarbete. Det syftar huvudsakligen till att öka Sveriges och Finlands förmåga att genomföra gemensamma militära operationer. Under Natos övning Trident Juncture hösten 2018 samövade svenska och finska arméförband. Finland hade ett omfattande bidrag till den svenska arméövningen i mars 2019, Nordanvind. Under den svenska flygvapenövningen agerade finska flygstidskrafter integrerat i det svenska luftförsvaret och övade nationellt försvar. Inom ramen för det svensk-finska marina samarbetet har svenska och finska enheter deltagit i respektive lands funktionsövningar och i den marina övningen Northern Coast deltog enheter ur den gemensamma svensk-finska stridsgruppen.

I april 2018 presenterade Utredningen om en rättslig reglering av försvarssamarbetet med Finland betänkandet En lag om operativt militärt stöd mellan Sverige och Finland (SOU 2018:31). I betänkandet föreslås bl.a. att regeringen ska ges vissa bemyndiganden i lag att besluta om att ge respektive ta emot militärt stöd inom ramen för det svensk-finska försvarssamarbetet. Betänkandet har remissbehandlats och bereds i Regeringskansliet.

Danmark

Regeringen har fortsatt arbetet med implementeringen av samförståndsavtalet med Danmark, vilket undertecknades i januari 2016. Målet med samarbetet är att öka den operativa effekten inom maritima insatser och flyginsatser i fredstid. Ett fördjupat svenskt-danskt samarbete stärker det nationella försvaret och förmågan att genomföra operationer i närområdet, men även utanför närområdet.

I maj 2018 undertecknades ett tekniskt avtal rörande flygsamarbete på försvarsmaktsnivå. Avtalet avser tillträde till respektive lands territorium i syfte att förenkla genomflygningar och incidentberedskap. Stabssamtal mellan ländernas försvarsstaber har genomförts med fokus på vidareutveckling av samarbetet inom framför allt det marina området. Vidare har en bilateral

scenariobaserad diskussion genomförts på departementsnivå.

Norge

Sverige har ett nära samarbete med Norge. Under 2018 har aktiviteter vidtagits i enlighet med den bilaterala aktivitetslista för förstärkt försvarssamarbete som upprättades 2016. En bilateral scenariobaserad diskussion har genomförts liksom dialog och erfarenhetsutbyte inom områdena totalförsvar och personalförsörjning. Det bilaterala övningssamarbetet är omfattande. Sverige bidrog bl.a. till Natos övning Trident Juncture i Norge under hösten 2018 och Norge deltog med en brigad i den svenska arméövningen Nordanvind i mars 2019.

Multilateralt

Utvecklingen av försvarssamarbetet med de nordiska länderna fortsätter inom Nordefco. Under 2018 har samarbetet fokuserat på att skapa förutsättningar för en gemensam luftlägesbild, tillträdesfrågor och förmågehöjande samarbete samt att utveckla flygövningen Arctic Challenge Exercise (ACE) till en ledande och kvalificerad flygövning i Europa. Övningen genomfördes våren 2019 med ett stort internationellt deltagande och mycket goda resultat.

Arbetet har fortskridit för att förenkla för de nordiska ländernas försvarsmakter att verka på varandras sjö-, luft- och landterritorier i fredstid. En process pågår för att utveckla samarbetet rörande alternativa landningsbaser och för att detta även ska omfatta bestyckade stridsflygplan.

Den 13 november 2018 undertecknade försvarsministrarna från Sverige, Norge, Danmark och Finland tillsammans med den isländska utrikesministern ett uppdaterat strategiskt styrdokument för samarbetet inom Nordefco, Vision 2025. I visionen konstateras att de nordiska länderna har olika säkerhetspolitiska tillhörigheter men står inför samma utmaningar och därför ska eftersträva ett nära och kostnads-effektivt samarbete. Syftet är att stärka nationellt försvar och förmågan att agera tillsammans. Visionen ger även uttryck för ambitionen att utveckla det nordiska försvarssamarbetet i fred, kris och konflikt.

De nordiska länderna har också samverkat i internationella insatser, exempelvis genomförde ett nordiskt mobilt träningsteam en utbildningsinsats i Mali under våren 2019 inom ramen för FN-insatsen Minusma.

Under 2019 är Sverige ordförande i Nordefco.

Utomnordiskt försvarssamarbete

Bilateralt

Försvarssamarbetet med de baltiska staterna och andra länder i Sveriges närområde bidrar till att stärka säkerheten i regionen. Samarbetet med Estland, Lettland och Litauen har under 2018 främst fokuserats på utbildnings- och övningsverksamhet, utöver regelbundet besöksutbyte.

Försvarsmakten arbetar kontinuerligt för att stärka det bilaterala försvarssamarbetet med Polen. Utbyte inför och under större övningar har varit i fokus. Försvarsmakten har deltagit i ett antal aktiviteter och möten för att stärka det bilaterala samarbetet har genomförts. Samarbetet med Storbritannien har fördjupats i enlighet med samarbetsprogrammet från 2016. Under 2018 har Sverige och Storbritannien fortsatt haft ett kontinuerligt mötesutbyte på såväl politisk som tjänstemanna- och myndighetsnivå.

Det bilaterala samarbetet med USA har fortsatt utvecklats under 2018 i linje med den gemensamma avsiktsförklaringen som undertecknades i maj 2016. Återkommande aktiviteter har varit bilaterala möten på politisk nivå, på tjänstemannanivå och på myndighetsnivå. Svenska och amerikanska förband samverkar regelbundet i övningar, i Sverige och utomlands. I maj 2018 undertecknades en trilateral avsiktsförklaring om fördjupat försvarssamarbete med Finland och USA. Det trilaterala samarbetet kompletterar det bilaterala samarbetet.

Multilateralt

Sverige har under 2018 aktivt bidragit till utvecklingen av det gemensamma försvars- och säkerhetspolitiska samarbetet inom EU. Exempel på detta är Sveriges deltagande i, och bidrag till, EU:s permanenta strukturerade samarbete (Pesco). Sverige har utarbetat en nationell genomförandeplan som redogör för Sveriges arbete med de politiskt bindande åtagandena. Sverige deltar även i tre Pesco-projekt, varav ett om samarbete inom militär sjukvård, ett om militär rörlighet och ett om förberedelser för EU:s tränings- och utbildningsinsatser. Därtill leder Sverige tillsammans med Frankrike ett Pesco-projekt om test- och evalueringscenter. Sverige deltar även i arbetet med den koordinerade försvarsöversynen (CARD) som

ska ge en översiktlig bild och analys över det europeiska förmågelandskapet samt identifiera kommande steg i försvarssamarbetet.

Sverige har under 2018 haft ett brett deltagande i förmågeutvecklingsprojekt inom Europeiska försvarsbyrån (EDA). Sverige deltog under 2018 i ett 40-tal olika projekt, bl.a. angående förenklad hantering av gränsöverskridande militära landtransporter. Utöver detta deltar Försvarsmakten kontinuerligt i analysarbete i syfte att skapa en gemensam syn på prioriterade förmågeområden.

Det fördjupade partnerskapet med Nato fortsatte att utvecklas under 2018. Sveriges status som Enhanced Opportunities Partner (EOP) möjliggör ett individualiserat partnerskap, där fokus under 2018 har legat på politisk dialog, övnings- och utbildningssamarbete, samt informationsutbyte. Partnerskapet med Nato är centralt för Försvarsmaktens förmågeutveckling, såväl den nationella försvarsförmågan som förmågan att genomföra internationella insatser tillsammans med andra aktörer i eller utanför närområdet. Samarbetet bidrar således också till de globala målen för hållbar utveckling, i synnerhet målet för fredliga samhällen. Partnerskapet med Nato ger också myndigheten tillgång till kvalificerad utbildnings, tränings-, och övningsverksamhet, samt standardiserings-, evaluerings- och certifieringsverksamhet. Försvarsmakten har under 2018 ökat sin förmåga att samverka och utbyta information med Natos ledningsstrukturer, förband och enheter, vilket bedöms leda till ökad operativ effekt.

Samarbetet mellan EU och Nato stärktes ytterligare under 2018, särskilt vad gäller att motverka hybridhot, förenkla militär rörlighet samt avseende övningsområdet, och en ny gemensam deklaration som bekräftar betydelsen av samarbete på säkerhets- och försvarsområdet antogs.

Den brittiskeledda snabbinsatsstyrkan Joint Expeditionary Force (JEF) fortsätter att utvecklas bl.a. genom kontinuerlig övningsverksamhet. I juni 2018 undertecknades ett nytt samförståndsavtal i samband med att styrkan uppnådde full operativ förmåga.

Det försvarspolitiska forumet Norra gruppen är ett viktigt komplement till övriga bi- och multilaterala samarbeten. Det säkerhets- och försvarspolitiska utbytet mellan de länder som ingår i Norra gruppen har fortsatt i enlighet med överenskommen mötesfrekvens. Strategisk kommunikation kopplat till övningsverksamhet

samt militär rörlighet var två aktuella teman under 2018. Under 2018 beslutade regeringen att Sverige ska delta i det av Tyskland ledda samarbetet Framework Nations Concept. Försvarsmakten har deltagit i möten på försvarsmaktsnivå. Myndigheten återrapporterar förslag på deltagande i specifika arbetsgrupper när lämpliga projekt identifieras.

Samverkan med FN har utvecklats och Sverige har lämnat stöd för att stärka FN:s underrättelseförmåga.

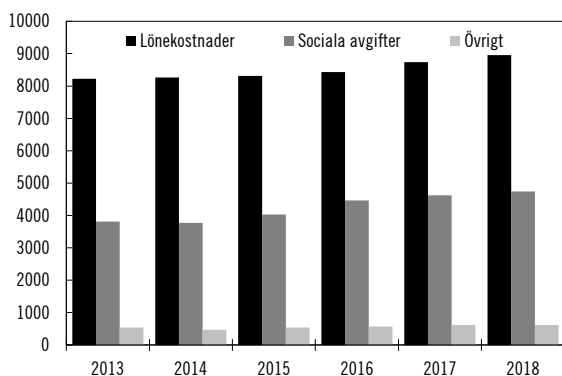
Personalförsörjning

Regeringen bedömer att bemanningsläget av anställd personal vid utgången av 2018 var i stort i linje med Försvarsmaktens behov om 20 795 anställningar för alla kategorier av personal, vilket är positivt. Den återinförda grundutbildningen med värnplikt ger bättre förutsättningar för att bemanna krigsorganisationen. I förhållande till Försvarsmaktens mål för anställd personal saknas dock ca 1 750 individer främst inom kategorin kontinuerligt tjänstgörande (GSS/K) och specialistofficerare. Den totala personalbristen är dock lägre då personal i andra kategorier har ett överskott. Sammantaget redovisar Försvarsmakten behov om ca 760 individer. Jämfört med tidigare år har de totala personalbehoven minskat från 2016 med ca 380 individer.

Personalkostnaderna under 2018 uppgår till ca 14 miljarder kronor vilket är en marginell ökning jämfört med 2017.

Diagram 3.2 Personalkostnader i Försvarsmakten

Miljoner kronor

Källa: Försvarsmaktens årsredovisning 2018.

Grundutbildning med värnplikt

Drygt 3 700 totalförsvarspliktiga ryckte in till grundutbildning med värnplikt under 2018. Målsättningen för 2018 var att minst 4 000 skulle ge-

nomföra utbildningen. Ca två tredjedelar av dessa kallades med stöd av lagen om totalförsvarsplikt. Utbildningsomgången är under genomförande men flera positiva tendenser jämfört med föregående år har påvisats. Bland annat har andelen kvinnor ökat från 12–13 procent under åren med frivillighet till 15,5 procent under 2018, antalet individer som inte inställt sig till tjänstgöring har minskat och ett lägre antal individer har skiljts från utbildningen.

Under 2018 avslutades även den sista frivilliga militära grundutbildningen (MGU) som sker utan stöd av lagen om totalförsvarsplikt. Totalt slutförde 1 727 individer MGU under 2018, vilket är en ökning med 421 individer jämfört med 2017. Huvuddelen har anställts som kontinuerligt tjänstgörande (GSS/K) eller som tidvis tjänstgörande (GSS/T).

Mönstring inför grundutbildning med värnplikt

Totalförsvarets rekryteringsmyndighet har under 2018 mönstrat 14 177 totalförsvarspliktiga till två grundutbildningsomgångar. Av dessa var 3 299 kvinnor och 10 878 var män. Under 2017 mönstrades 7 112 totalförsvarspliktiga.

Målet att genomföra mönstring och provning för att fylla 4 000 platser för grundutbildningsomgången 2018/19 har inte nåtts på grund av att tillräckligt många individer inte har hunnit mönstra. Inför mönstring av totalförsvarspliktiga födda 2000 för grundutbildningsomgången 2019/20 har processerna förbättrats för att det ökade behovet av provningar ska kunna tillmötesgå.

Under 2018 skickade Totalförsvarets rekryteringsmyndighet mönstringsunderlag till ca 93 000 totalförsvarspliktiga födda år 2000. Drygt 88 000 svarade vilket är något högre svarsfrekvens än föregående år.

I mars 2019 var 3 701 av ca 4 700 utbildningsplatser tillsatta för grundutbildningsomgången 2019/20. Av dessa var 597 kvinnor och 3 104 män. Mönstringsperioden pågick mellan augusti 2018 och juni 2019.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att en myndighetsöversyn bör göras av Totalförsvarets rekryteringsmyndighet (bet. 2017/18:JuU1 punkt 34, rskr. 2017/18:93). Riksdagen anger att trots att det är ett högt söktryck till polisutbildningen så fylls inte alla platser vilket försämrar möjligheterna att öka antalet poliser. Enligt utskottets mening finns det

därför anledning att utreda orsakerna till varför platser står tomma och vilka åtgärder som bör vidtas för att fylla platserna där ett första steg är att se närmare på Rekryteringsmyndighetens roll i detta.

I Totalförsvarets rekryteringsmyndighets regleringsbrev för 2018 gavs uppdraget att se över mönstrings- och prövningsverksamheten för att identifiera åtgärder för att öka effektiviteten i urvalsmetoder m.m. Polismyndigheten fick genom sitt regleringsbrev i uppdrag att vidta åtgärder för att öka effektiviteten i antagningsprocessen. Totalförsvarets rekryteringsmyndighet gavs i uppdrag att stödja Polismyndigheten i detta arbete. Vidare anges i myndigheternas regleringsbrev vilka volymer som ska prövas för att säkerställa kapaciteten för polisprövningar. Omfattningen av prövningskapaciteten och den totala ekonomiska ersättning som Polismyndigheten ska ge till Totalförsvarets rekryteringsmyndighet för denna kapacitet regleras i Polismyndighetens regleringsbrev.

Med de uppdrag som getts i 2018 års regleringsbrev anser regeringen att riksdagens tillkännagivande är slutbehandlat.

Officersförsörjning

Regeringen noterar att det kvarstår utmaningar med officersförsörjningen. Utflödet är fortfarande större än inflödet, främst beror det på stora pensionsavgångar i kombination med för få studenter vid officersutbildningen. Återanställning av officerare är en åtgärd som vidtagits och närmare 70 personer har återanställts under 2018. Inom ramen för Försvarets arbete med att öppna fler vägar in till officersyrket, har den särskilda officersutbildningen (SOFU) där individer med tidigare akademisk examen genomgår utbildning fortsatt under 2018.

Frivillig försvarsverksamhet

Frivilliga försvarsorganisationer (FFO) bedriver totalförsvarsupplysning och värdegrundsbildning inom hela ungdomsverksamheten. Årligen nås mellan 5 000–7 000 ungdomar. Under 2018 har FFO påbörjat arbetet utifrån en beställning från Försvarets arbete att utveckla och kvalitetssäkra ytterligare 1 900 befattningar inom Försvarets krigsorganisation. Tillväxten av befattningar, som försörjs genom FFO:s försorg, är ett viktigt led i utvecklingen av krigsorganisationens operativa förmåga.

Under 2018 har 18 av 19 utbildningsomgångar avseende grundläggande soldatutbildning för

frivilliga (GU-F) genomförts med sammanlagt 389 godkända elever, varav 53 procent kvinnor och 47 procent män. Det är en ökning med sex procentenheter sedan föregående år. En utbildningsomgång ställdes in på grund av ett för lågt antal anmälda elever.

Även inom frivilligorganisationer minskar inflödet av individer i förhållande till utflödet.

Jämställdhet och likabehandling

Myndigheternas arbete för att främja jämställdhet och likabehandling har fortsatt. Försvarets arbete för att öka andelen kvinnor inom myndigheten, som under 2018 uppgick till 14 procent. Under 2018 har Försvarets arbete uppnått delar av de kvantitativa målsättningarna som finns fastställda för perioden 2018–2020, men målen för den militära personalen har inte uppnåtts. En positiv utveckling syns dock avseende andelen kvinnor som genomför grundutbildning med värnplikt, andelen under utbildning som är kvinnor har ökat något från 13,4 procent 2017/18 till 15,5 procent 2018/19. Försvarets åtgärder för att öka andelen kvinnor har bl.a. inkluderat informations- och kommunikationsinsatser, översyn av kravprofiler och ett uppdrag till Totalförsvarets forskningsinstitut att genomföra en fördjupad studie av karriärhinder för kvinnor på militära befattningar. Inom ramen för det nordiska centret för gender i militära operationer som Försvarets arbete ansvarar för, NCGM, har utbildning genomförts för svenska och internationella aktörer inom jämställdhet och FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet.

Till följd av uppropet metoo och givaktöchbitihop har Försvarets arbete under 2018 vidtagit ett antal åtgärder kopplade till jämställdhet och likabehandling för organisationen som helhet. Ett exempel är upprättandet av en telefonlinje som möjliggör anmälningar utanför ordinarie rapporteringsvägar. Under 2018 tog myndigheten emot 22 anmälningar. Även Försvarets materielverk har under året genomfört en chefsinformation kring metoo-uppropet. Ett pilotprojekt om jämställdhet genomfördes inom verksamhetsområde Gripen och ligger till grund för fortsatt arbete.

Totalförsvarets rekryteringsmyndighet har fortsatt arbetet med att utveckla frågorna i mönstringsunderlaget utifrån de sju diskrimineringsgrunderna, med fokus på

jämställdhetsperspektivet. I myndighetens frågeformulär inför och vid mönstring har frågor med tydlig manlig norm skrivits om och frågornas hjälptexter har moderniserats och kompletterats utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Försvarsmakten har samtidigt justerat befattningskravet för muskelstyrka för ett trettiotal befattningar inom marinen och flygvapnet. Förändringen har hittills resulterat i en högre andel inskrivna kvinnor till dessa befattningar.

Materiel- och logistikförsörjning

Återinvesteringskvot

Återinvesteringskvoten beskriver i vilken utsträckning beredskapsinventariernas bokförda värde upprätthålls. I kvoten ställs värdet av årets anskaffning av beredskapsinventarier i relation till årets avskrivningar. En kvot större än 1 innebär att värdet för åter- eller nyanskaffning av beredskapsinventarier överstiger avskrivningarna. För 2018 är återinvesteringskvoten 0,99. Genomsnittet för de senaste tio åren är som jämförelse drygt 0,98.

Materieförsörjningskostnader

Försvarets materielverks kostnader för anskaffning av varor och materiel samt materieförsörjningstjänster i förhållande till myndighetens fakturerade intäkter kan ses som ett mått på effektiviteten i materieförsörjningen. Då det som faktureras kan ha upparbetats under flera år används glidande treårsgenomsnitt för att jämma ut effekten av enskilda år.

För perioden 2009–2018 har kvoten varierat under enskilda år, men stabiliserats de senaste åren. För 2018 är kvoten 0,83. Detta är också i nivå med genomsnittet för de senaste tio åren. Enligt detta mått uppgår således Försvarets materielverks omkostnader till 17 procent av de fakturerade intäkterna.

Uppföljning av riktlinjebeslut för investeringar

I förhållande till riksdagens riktlinjebeslut för investeringar (prop. 2017/18:1, bet. 2017/18:FöU1, rskr.2017/18:101) var utfallet för 2018 för de investeringar som belastar anslaget 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar* totalt ca 216 miljoner kronor (eller 2 procent) lägre än planerat. Detta är i nivå med föregående år. Avvikelserna mellan planerad budget och utfall har dock minskat för de individuella

materielområdena, vilka samtliga ligger närmare planerad budget än föregående år.

Inom armématerielområdet har förseningar inom anskaffning av insatsförmåga luftvärn och specialfordon lett till 10 procent lägre utfall än planerat. Marinmateriel underskriver planerad budget med 18 procent, orsakat av förseningar inom halvtidsmodifieringen av ubåt typ Gotland. Ledningsmateriel underskriver planerat utfall med 9 procent, medan utfallet för flygområdet överskrider planerad budget med 15 procent. Detta förklaras av omförhandlingar som tidigare lagt utfallet för JAS 39 Gripen.

Samhällsinvesteringar som belastar anslaget 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap* gav ett utfall som totalt var 189 miljoner kronor (eller 3 procent) lägre än planerat. Föregående år överskreds motsvarande planering med 6 procent. Skillnaderna mellan planerad budget och utfall för de olika materielområdena var marginellt större än föregående år.

Marinmaterielområdet överskred planerad budget med 14 procent. Orsaken till det högre utfallet uppges i huvudsak vara högre upp- arbetningstakt under året för vidmakthållande av ubåt typ Gotland. Flyg- och logistikområdena har inneburit lägre utfall än planerat. Flygmateriel underskred planen med 19 procent, då delar av kostnaderna för vidmakthållande detta år betalats i förskott. Vissa uteblivna leveranser av personlig utrustning har inneburit att utfallet för logistikmateriel ligger 13 procent lägre än planerat.

Redovisning av pågående materielprojekt

Redovisningen omfattar större materielobjekt där beställningar med industrin föreligger eller leveranser har påbörjats. Anskaffningar som regeringen tidigare beviljat, men som Försvarsmakten ännu inte har påbörjat ingår inte. Försvarsmaktens upp- arbetning av anslagsmedel redovisas per materielobjekt, baserat på kostnader som Försvarets materielverk har upparbetat och fakturerat.

Armétridskrafter

Nytt medelräckviddigt luftvärn

Regeringen bemyndigade den 2 augusti 2018 Försvarsmakten att under 2018 anskaffa nytt medelräckviddigt luftvärn. Hösten 2018 ingick Sverige en internationell överenskommelse med USA om anskaffning av det medelräckviddiga luftvärnssystemet Patriot. Överenskommelsen omfattar anskaffning av fyra eldenheter, som var

och en innehåller en stridsledningscentral, en spanings- och eldledningsradar, ett kraftverk samt tre lavetter. Dessutom omfattar beställningen två typer av robotar samt utbildning och stöd under förbandssättning av systemet. Syftet med anskaffningen är att tillgodose behovet av medelräckviddigt luftvärn, inklusive förmåga att bekämpa taktiska ballistiska missiler. Anskaffningen fortlöper enligt plan. Försvarmakten har ännu inte upparbetat några anslagsmedel inom projektet.

Riksdagen har i budgetbeslutet för 2019 ställt sig bakom vad utskottet anfört om redovisning av livscykelkostnaden för det medelräckviddiga luftvärnssystemet Patriot och tillkännagett detta för regeringen (bet. 2018/19:FÖU1 punkt 9, rskr. 2018/19:89).

I april 2018 tog Försvarets materielverk emot ett erbjudande och förslag till överenskommelse om anskaffning av luftvärnssystemet Patriot. Den 2 augusti 2018 beslutade regeringen att bemyndiga Försvarmakten att anskaffa ett nytt luftvärn med medellång räckvidd. Samma dag bemyndigade regeringen Försvarets materielverk att ingå en internationell överenskommelse om anskaffningen. Regeringen bedömde att anskaffningen av Patriot skulle bidra till förmågan att värna vår nationella säkerhet i enlighet med de behov som konstaterats i Förvarsberedningens rapport och den försvarspolitiska inriktningspropositionen och därför borde prioriteras. Det lämnade erbjudandet innebar att båda luftvärnsbataljonerna skulle kunna utrustas med systemet före 2025. Materielen tillförs, enligt regeringens skrivelse, förbanden i den takt som främst tillgången på utbildad personal medger under 2021–2024.

Vid utskottssammanträdena den 19 oktober, den 7 och den 16 november 2017 samt den 27 mars, den 25 maj och den 1 augusti 2018 informerade försvarsminister Peter Hultqvist försvarsutskottet om anskaffningen av ett medelräckviddigt luftvärn.

I skrivelsen *Anskaffning av medelräckviddigt luftvärn* (skr. 2017/18:290) redogör regeringen för anskaffningen. Av skrivelsen framgår att Försvarmakten har prioriterat ekonomiskt utrymme för anskaffningen som därmed ingår i myndighetens investeringsplan. Vidare framgår att Försvarmakten inom den ekonomiska ram som avsatts för anskaffningen även har inkluderat anskaffning av övrig materiel som t.ex. kostnader för lastbilar, integration, uppgradering och ny-

anskaffning av stödsystem som sambandsmateriel och sensorer som ingår i luftvärnsbataljonerna. Det redovisas att anskaffningen rymms inom de befintliga och beräknade ramarna för anslaget 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar* och inom det av riksdagen beslutade beställningsbemyndigandet för anslaget om 78 miljarder kronor. Anskaffningen innebär att Försvarets materielverks behov av rörelsekapital ökar och regeringen lämnade därför förslag i budgetpropositionen för 2019 för att tillgodose detta. Försvarets materielverks övriga kredit för detta ändamål uppgår därmed till 25,5 miljarder beräknat utifrån rörelsekapital för förskott till industrin (5 miljarder kronor), exportrelaterat kreditbehov (7 miljarder kronor) och rörelsekapital för att hantera materielanskaffningar som genomförts före övergången till 2019 års finansiella styrmodell (13,5 miljarder kronor). Det sistnämnda beloppet beräknas öka kommande år (17,5 miljarder kronor 2020 respektive 18 miljarder kronor 2021) för att därefter successivt minska över följande femårsperiod.

Vidare redovisas i skrivelsen att ökade kostnader för infrastruktur, drift och underhåll samt upprätthållande av systemets förmåga som uppstår efter 2021 och under systemets livslängd bör omhändertas genom omprioriteringar inom berörda anslag.

Försvarets materielverk har på uppdrag av Försvarmakten utvärderat hur framtida vidmakthållande av Patriotsystemet kan utföras med hög försörjningssäkerhet och kostnadseffektivitet. I enlighet med myndighetens framställan har regeringen den 29 augusti 2019 beslutat att bemyndiga Försvarets materielverk att ingå en överenskommelse med NATO Support and Procurement Organisation (NSPO) avseende bland annat en försörjningslösning. Kostnaderna ska rymmas inom den ekonomiska ramen för anskaffningen av luftvärnssystem enligt regeringsbeslut den 2 augusti 2018 (anslaget 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar*) respektive den fastställda investeringsplanen för vidmakthållande av försvarsmateriel (anslaget 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap*). Regeringen bedömer den valda försörjningslösningen ger goda förutsättningar för myndigheterna att säkerställa framtida tillgång till tjänster och nödvändig materiel inom den ekonomiska ramen för vidmakthållandet.

Regeringen följer anskaffningen och kommande förbandssättning av Patriotsystemet.

Försvarsdepartementets uppföljning av livscykelkostnad och total ägandekostnad sker bland annat genom analys av de prognoser och utfallsredovisningar som myndigheterna lämnar. Anslagen 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar*, 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap* samt 1:11 *Försvarets materielverk* med respektive underliggande anslagsposter utgör de ekonomiska ramarna för leverantörsutgifter, direkta projektkostnader, vidmakthållande och löpande drift. Den myndighet som disponerar respektive anslag och anslagspost har ansvaret för att planera verksamheten så att de ekonomiska ramarna (anslagsmedel och beviljade krediter) inte överstigs. I den fortsatta utvecklingen av besluts- och planeringsprocessen för materieförsörjningen, som redogörs för i denna proposition, ligger bl.a. att ytterligare stärka kopplingen mellan anskaffning av specifika materielsystem och utgifter för vidmakthållande och förbandsverksamhet.

Den 9 maj 2019 lämnade Försvarsdepartementet, Försvarsmakten och Försvarets materielverk information till försvarsutskottet om livscykelkostnaden för luftvärnssystemet. Utskottet beslutade att tystnadsplikt enligt 7 kap. 20 § riksdagsordningen ska gälla för de uppgifter om kostnader för luftvärnssystemet som företrädarna för Försvarets materielverk och Försvarsmakten lämnat.

Regeringen anser därmed att riksdagens tillkännagivande är slutbehandlat.

Korträckviddig luftvärn

Efter riksdagens godkännande (prop. 2012/13:1, bet. 2012/13:FöU1, rskr. 2012/13:93) beslutade regeringen den 20 december 2012 att anskaffa korträckviddig luftvärnsförmåga, Rb98 (IRIST). Syftet med anskaffningen är att vidmakthålla en kvalificerad korträckviddig luftvärnsförmåga. Regeringen bemyndigade den 10 september 2015 Försvarsmakten att anskaffa ytterligare robotar. Regeringen bemyndigade vidare den 8 december 2016 Försvarsmakten att utöka den ekonomiska ramen för projektet för att hantera uppkomna fördyringar.

Förmågan planerades ursprungligen att till del vara operativ i luftvärnsbataljonerna från 2017 och fullt ut 2019. Förseningar i projektet har dock gjort att driftsättning är förskjuten till 2020. Till och med 2018 har Försvarsmakten upparbetat anslagsmedel om 710 miljoner kronor inom projektet.

Artillerisystemet Archer

Efter riksdagens godkännande (prop. 2005/06:132, bet. 2005/06:FöU10, rskr. 2005/06:264) beslutade regeringen den 4 juni 2006 om anskaffning av 24 Archerenheter i form av renovering och modifiering av haubits 77B. Anskaffningen syftar till att säkerställa en kvalificerad förmåga till indirekt eld.

Driftöverlämning till Försvarsmakten har genomförts och 24 Archerpjäser har nu levererats till Försvarsmakten. Till och med 2018 har Försvarsmakten upparbetat anslagsmedel om 1 846 miljoner kronor inom projektet.

Regeringen bemyndigades 2016 (prop. 2016/17:2, bet. 2016/17:FiU11, rskr. 2016/17:53) att fatta beslut om att anskaffa ytterligare 24 pjäser som Norge beslutat att avstå från. Av dessa är 12 Archerpjäser avsedda för placering i förbandsreserven och 12 Archerpjäser för försäljning. Leverans av dessa pjäser har inte påbörjats.

Lastbilar

Regeringen beslutade den 3 oktober 2013 om anskaffning av lastbilar. Beställningen omfattar min- och splitterskyddade samt oskyddade terränglastbilar inklusive klargöringsfordon för flygbaser. Terrängframkomlighetskraven skiftar från skogsbilväg till terräng beroende på var i organisationen bilarna ska krigsplaceras. Anskaffningen genomfördes som ett gemensamt projekt mellan Försvarets materielverk och dess norska motsvarighet, Norska Forsvarets logistikorganisation.

Uppdraget har tagit längre tid än planerat beroende på förseningar hos leverantören. Under 2018 har drygt 110 oskyddade terränglastbilar, varav flertalet s.k. rullflaksbilar, levererats till Försvarsmakten. Till och med 2018 har Försvarsmakten upparbetat anslagsmedel om 395 miljoner inom projektet.

För att hantera förseningen i anskaffningen av lastbilar har Försvarsmakten förberett anskaffning av enklare fordon via andra avtal. Kompletterande anskaffningar på detta sätt planeras till 2020. Försvarsmakten har även genomfört livstidsförlängande åtgärder på äldre fordon som kompenserande åtgärd.

Brobandvagn

Regeringen beslutade den 22 maj 2014 att anskaffa tre brobandvagnar. Den 11 februari 2016 beslutade regeringen om att bemyndiga Försvarsmakten att anskaffa ytterligare tre vagnar.

Vagnarna baseras på chassier från svenska stridsvagn 121. Syftet med anskaffningen är att förbättra manöverförbandens rörlighet och operativa effekt i såväl terräng som urban miljö. Brobandvagnssystem sänkades tidigare i Försvarmakten.

Den första delen av anskaffningen slutredovisades 2017 i och med leverans av de första tre vagnarna med utrustning. Under 2018 har ytterligare en brobandvagn med tillhörande broar, reservmateriel och underhållsutrustning levererats till Försvarmakten. En första besättningsutbildning är genomförd 2018. Till och med 2018 har Försvarmakten upparbetat anslagsmedel om 470 miljoner kronor inom projektet.

Stridsfordon 90

Regeringen beslutade den 11 januari 2016 om renovering av 262 stycken stridsfordon 90. Beställningen är samordnad med motsvarande renovering av stridsvagn 122. Renovering omfattar livstidsförlängande åtgärder som gör att systemet förblir operativt till minst 2030 samt integrering av stridsledningssystem.

Första leverans av uppgraderade fordon planeras till 2019. De renoverade stridsfordonen planeras att tillföras successivt med slutleverans 2023. Till och med 2018 har Försvarmakten upparbetat anslagsmedel om 25 miljoner kronor inom projektet.

Stridsvagn 122

Regeringen beslutade den 11 januari 2016 om renovering av 88 stycken stridsvagn 122 och 8 stycken bärgningsbandvagn 120A. Beställningen är samordnad med motsvarande renovering av stridsfordon 90. Renoveringen omfattar livstidsförlängande åtgärder och integrering av stridsledningssystem.

Första leverans av uppgraderade fordon planeras till 2019. De renoverade stridsvagnarna planeras att tillföras successivt med slutleverans 2023. Till och med 2018 har Försvarmakten upparbetat anslagsmedel om 32 miljoner kronor inom projektet.

Bataljonsartilleri

Regeringen beslutade i december 2016 att bemyndiga Försvarmakten att anskaffa totalt 40 stycken fordonsburna granatkastare.

Befintliga granatkastarsystem som följer en mekaniserad bataljon består av pjäser som dras av Bandvagn 206. Anskaffningen syftar till att

ersätta en del av dessa pjäser med ett system baserat på en granatkastarfunktion påbyggd på ett Stridsfordon 90-chassi. Det ger en avsevärd snabbare förmåga att gruppera, skjuta och omgruppera, samtidigt som besättningen är skyddad.

Det nya granatkastarsystemet är planerat att slutlevereras 2020 med första leverans 2019. Till och med 2018 har Försvarmakten upparbetat anslagsmedel om 25 miljoner kronor inom projektet.

Marinstridskrafter

Signalspaningsfartyg

Regeringen beslutade den 22 april 2010 om anskaffning av ett nytt signalspaningsfartyg. Den 14 november 2013 beslutade regeringen om en utökad ekonomisk ram för anskaffningen. Den 16 februari 2017 beslutade regeringen på nytt om utökad ekonomisk ram och beställning lades i maj 2017. Skäl för den utökade ekonomiska ramen är fördjupade beräkningsunderlag samt att anskaffningen ställer särskilda säkerhetskrav. Detta har medfört att beställningen har tagit längre tid än planerat. Leverans är beräknad till 2020.

Anskaffningen syftar till att tillgodose behovet av signalspaning och underrättelseinformation till sjöss och ersätter nuvarande signalspaningsfartyget HMS Orion.

Under året har konstruktionsfasen slutförts och byggnationsfasen är påbörjad. Till och med 2018 har Försvarmakten upparbetat anslagsmedel om 436 miljoner kronor inom projektet.

Ubåt A26

Efter riksdagens godkännande (prop. 2009/10:99, bet. 2009/1:FiU21, rskr. 2009/10:348) beslutade regeringen den 1 juli 2010 om anskaffning av två nya ubåtar. I samband med konstruktionsöversyn som initierades 2014 upphävdes upphandlingsbeslutet från 2010. Projektet slutredovisades därför i budgetpropositionen för 2015. Efter en rekonstruering av industrin kunde projektet återupptas. Den 19 mars 2015 bemyndigade regeringen Försvarmakten att beställa produktion och byggnation av två nya ubåtar inom en ekonomisk ram om 8 200 miljoner kronor i 2015 års prisläge.

Konstruktion och byggnation har fortsatt under 2018. Slutleverans till Försvarmakten är planerad till 2024 respektive 2025. Till och med 2018 har Försvarmakten upparbetat anslagsmedel om 2 978 miljoner kronor inom projektet.

Halvtidsmodifiering ubåt typ Gotland

Efter riksdagens godkännande (prop. 2009/10:99, bet. 2009/1:FiU21, rskr. 2009/10:348) beslutade regeringen den 1 juli 2010 om modifiering och livstidsförlängning av två befintliga ubåtar av Gotlandsklass. Efter en rekonstruering av industrin kunde projektet återupptas. Den 11 december 2014 bemyndigade regeringen Försvarmakten att beställa halvtidsmodifiering av två ubåtar typ Gotland.

Under 2018 har den första ubåten sjösatts och sjöprover har påbörjats. Försvarmakten har till och med 2018 inte upparbetat några anslagsmedel inom projektet.

Åtgärder korvett typ Visby

Försvarmakten har i väntan på att genomföra en större halvtidsmodifiering identifierat ett antal åtgärds punkter som behöver åtgärdas omgående. Regeringen fattade beslut om åtgärderna i juni 2017.

Under 2018 har ett fartyg levererats med delar av avtalad omfattning. Vissa modifieringar är senarelagda och genomförs 2019 och 2020.

Till och med 2018 har Försvarmakten upparbetat anslagsmedel om 4 miljoner kronor inom projektet.

Halvtidsmodifiering korvett typ Gävle

Regeringen fattade i juni 2017 beslut om halvtidsmodifiering av korvett typ Gävle, omfattandes två fartyg. Beställning till industrin lades 2017 och leverans planeras till 2020. Under 2018 har Saab Kockums genomfört konstruktionsarbete. Produktionsarbeten på båda fartygen har påbörjats. Till och med 2018 har Försvarmakten upparbetat anslagsmedel om 174 miljoner kronor inom projektet.

Anskaffning av sjömålsrobot

Regeringen fattade den 30 mars 2017 beslut om anskaffning av sjömålsrobot till flyg- och marinstridskrafterna.

Projektet är uppstartat och arbete med kravnedbrytning och preliminär design pågår hos industrin. Till och med 2018 har Försvarmakten upparbetat anslagsmedel om 53 miljoner kronor inom projektet.

Anskaffning av bojåtar

Regeringen beslutade i december 2016 om anskaffning av bojåtar. Inriktningen är att sex bevakningsbåtar ska modifieras till bojåtar i syfte att öka förmågan till undervattensspaning

och ubåtsjakt inomskärs. Slutleverans är planerad till 2020.

Modifiering av fartygen pågår. Till och med 2018 har Försvarmakten upparbetat anslagsmedel om 51 miljoner kronor inom projektet.

Ersättning lätt torped

Efter riksdagens godkännande (prop. 2010/11:1, bet. 2010/11:11:FöU1, rskr. 2010/11:103) beslutade regeringen den 14 oktober 2010 att ersätta det nuvarande lätta torpedsystemet. Efter att projektet inte kunnat påbörjas i tid genomfördes en kravharmonisering av projektet, varpå regeringen den 12 mars 2016 fattade ett nytt anskaffningsbeslut. Försvarets materielverk har därefter lagt en beställning och konstruktion och provverksamhet inleddes under 2016.

Det nya torpedsystemet kommer att benämnas torped 47 och avses integreras i ubåt typ Gotland samt i Korvett typ Visby. Torped 45 ska vidmakthållas till 2023 för att förmågeglapp ska undvikas. Under 2018 har bl.a. sjöprover med prototypfarkost genomförts. Försvarmakten har till och med 2018 inte upparbetat några anslagsmedel inom projektet.

Uppgradering av stridsbåtar

Regeringen beslutade den 14 mars 2013 om uppgradering av stridsbåt 90, tillhörande amfibiebataljonen. Uppgraderingen syftar till att förlänga båtarnas tekniska och operativa livslängd. Projektet har under arbetet utvecklats för att bättre motsvara Försvarmaktens operativa krav, vilket har lett till att beställningen har försenats.

Till och med 2018 har Försvarmakten upparbetat anslagsmedel om 23 miljoner kronor inom projektet.

Livstidsförlängning Stridsbåt 90 steg 2

I juni 2017 fattade regeringen beslut om Livstidsförlängning Stridsbåt 90 steg 2, vilket omfattar 76 båtar. Leverans till Försvarmakten sker successivt mellan 2018 och 2021.

Till och med 2018 har Försvarmakten upparbetat anslagsmedel om 62 miljoner kronor inom projektet.

Anskaffning Länk 16 och Länk 22

I december 2017 fattade regeringen beslut om anskaffning av taktisk interoperabel datalänk. Leverans till Försvarmakten beräknas ske 2020.

Till och med 2018 har Försvarmakten upparbetat anslagsmedel om 31 miljoner kronor inom projektet.

Flygstridskrafter

JAS 39E

Efter riksdagens godkännande (prop. 2012/13:1, bet. 2012/13:FöU1, rskr. 2012/13:93, prop. 2013/14:99, bet. 2013/14:FiU21, rskr. 2013/14:317) beslutade regeringen den 10 januari 2013 om utveckling och anskaffning av JAS 39E. Provflygplanen, 39-8 och 39-9, har genomgått olika prov och flygningar under 2018. Provflygplan 39-10 är under sammanbyggnad och slutmontering.

Utvecklingsavtalet för JAS 39E har under 2018 omförhandlats för att bidra till ökad kravuppfyllnad och tidsplaner som överensstämmer med utvecklingsläget. Avtalet innebär att initiala leveranser till staten sker 2020 med planerad slutleverans 2026.

Den förändrade ombeväpningsplanen från JAS 39C/D till JAS 39E innefattande utökad nyproduktion avseende komponenter för att bibehålla en högre numerär och tillgänglighet av JAS 39C/D i verksamheten fortlöper.

Till och med 2018 har Försvarmakten upparbetat anslagsmedel om ca 16 800 miljoner kronor inom projektet.

Långräckviddig flygburen jaktrobot

Efter riksdagens godkännande (prop. 2009/10:1, bet. 2009/10:FöU1, rskr. 2009/10:104) beslutade regeringen den 23 juni 2010 om anskaffning och integration av radarjaktrobot Meteor till JAS 39C/D.

I och med införandet av JAS 39C/D materiel-systemversion 20 under 2016 är Meteor operativ i Försvarmakten.

Av sekretesskäl är en ekonomisk redovisning inte möjlig att lämna i budgetpropositionen. Inga ekonomiska eller tidsmässiga avvikelser från ursprunglig plan har emellertid redovisats.

Helikopter 14

Regeringen beslutade den 13 september 2001 om anskaffning av helikopter 14 (NH 90). Helikoptersystemet ska lösa såväl markoperativa som sjöoperativa uppgifter. Anskaffningen omfattar bl.a. 18 helikopter 14 i två olika konfigurationer, helikopter 14E och 14F. Materielen tillförs helikopterflottiljen. Under 2015 beslutade regeringen att ytterligare 4 helikoptrar (sammanlagt 9) ska modifieras till sjöoperativ version, helikopter 14F. Hittills har fem av nio helikoptrar (helikopter 14F) i slutlig konfiguration levererats till Försvarmakten. Den

första markoperativa helikoptern, 14E, levererades 2018. Samtliga 18 helikoptrar planeras vara överlämnade till Försvarmakten 2021. Till och med 2018 har Försvarmakten upparbetat anslagsmedel om ca 7 455 miljoner kronor inom projektet.

Operativ ledning, logistik och stödfunktioner

Markförbandens ledningsförmåga

Regeringen beslutade den 16 maj 2013 om att utveckla markförbandens ledningsförmåga genom att bemyndiga Försvarmakten att anskaffa stridsledningssystembataljon (SLB), gemensamt taktiskt radiosystem (GTRS) och kommunikationsnod. Införandet sker successivt och taktas med renoveringen av Stridsvagn 122 och Stridsfordon 90.

Den anskaffade materielen består av ett flertal olika hård- och mjukvaruprodukter (datorer, radioapparater och programvaror) samt därtill kopplade tjänster (utbildning, installationer och prov). Bland annat anskaffas Radio 570 som ersättare till Radio 180. De nya systemen prövas på Livgardet under 2018 och 2019. Till och med 2018 har Försvarmakten upparbetat anslagsmedel om 290 miljoner kronor inom projektet.

Anpassning telekom ledningsplatser

Regeringen beslutade den 7 oktober 2013 om att anskaffa anpassning av telekommunikation vid ledningsplatser. Beställningen omfattar servrar, datorer, routrar och switchar. Syftet med anskaffningen är att förbättra förutsättningarna för brigadledningsförmåga. Telekom ledningsplatser planeras att tillföras brigadstaberna successivt under de kommande åren. Planerad driftsättning är mellan 2019 och 2021.

Till och med 2018 har Försvarmakten upparbetat anslagsmedel om 166 miljoner kronor inom projektet.

Satellitkommunikation

Regeringen beslutade den 28 februari 2013 om anskaffning av ytterligare system för satellitkommunikation. Systemet är främst avsett för samband till och mellan insatta förband i Sverige och utomlands. Systemet ger en basförmåga för operativa och taktiska förbindelser.

Projektets olika delar är under genomförande. Under 2018 har förstärkare för befintliga strategiska antenner levererats. Till och med 2018 har Försvarmakten upparbetat 45 miljoner kronor inom projektet.

Materiel till telekrigsbataljonen

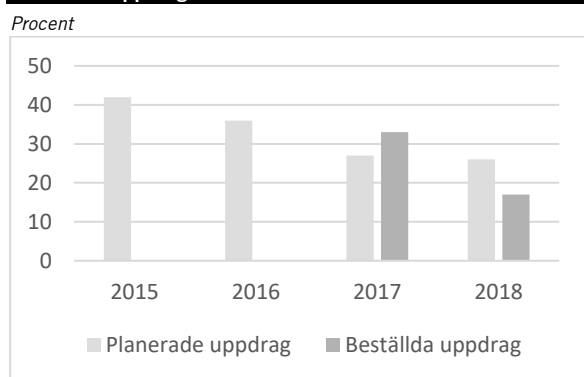
Regeringen beslutade den 26 september 2013 om att anskaffa materiel till telekrigsbataljonen.

Den större delen av materielen har levererats till Försvarmakten under 2018 och första halvåret 2019. Till och med 2018 har Försvarmakten upparbetat 447 miljoner kronor inom projektet.

Effektivitet i materielförsörjningen

Under 2018 har arbetet med att utveckla uppföljningen av effektiviteten i materielförsörjningen fortsatt. Försvarmakten och Försvarets materielverk har tagit fram ett nyckeltal som visar hur vanligt omtag och omförhandlingar är i planerade och beställda materielobjekt. Nyckeltalet för planerade uppdrag visar sammantaget en positiv utveckling under perioden 2015–2018. Andelen omtag har minskat från 42 procent till 26 procent.

Diagram 3.3 Andelen omtag och omförhandlingar i procent av antalet uppdrag

Under perioden 2017–2018 har andelen omtag och omförhandlingar för beställda uppdrag minskat från 33 procent till 17 procent.

Materielsamarbete inom EU och internationellt

Under 2018 har förhandlingar pågått om Europeiska kommissionens förordningsförslag till en europeisk försvarsfond (EDF) inom ramen för EU:s nästa budgetperiod 2021–2027. Fonden ska finansiera såväl forskning som utvecklingsaktiviteter och har som syfte att stärka unionens innovationskapacitet, konkurrenskraft samt den europeiska försvarsindustriella och teknologiska basen och därmed bidra till unionens strategiska autonomi.

Inriktningen för regeringens förhandlingar har varit att värna nationell kompetens, medlemsstaternas rätt att vidta de åtgärder som krävs för

att säkerställa en effektiv och säker materielförsörjning samt verka för att ge svenska aktörer så goda förutsättningar som möjligt att delta. Kommissionen, rådet och parlamentet har i huvudsak enats om förordningsförslagen i en s.k. trilog. Förordningen medger under vissa förutsättningar deltagande av all i Sverige verksam försvarsindustri. Budgeten för försvarsfonden kommer att fastställas som en delmängd av nästa sjuåriga EU-budgetperiod 2021–2027.

Under 2018 beslutades även förordningen om ett försvarsindustriprogram (EDIDP) av EU:s medlemsstater i rådet och av parlamentet. Det utgör ett förberedande program till EDF och pågår under åren 2019–2020. Förordningen trädde i kraft under hösten, och ger möjligheter för svensk industri att delta under vissa förutsättningar. Den första utlysningen för EDIDP har nu publicerats. Inom ramen för arbetet med fonden driver kommissionen för närvarande även en förberedande åtgärd för försvarsforskning (PADR) för åren 2017–2019.

Sveriges bilaterala materielsamarbeten med andra länder regleras ofta genom s.k. samförståndsavtal. Sverige har för närvarande sådana avtal med drygt 30 andra länder. Under 2018 har dessa bilaterala materielsamarbeten upprätthållits genom möten och besöksutbyte med flera av dessa samarbetsländer.

Exportrelaterad verksamhet

Den exportrelaterade verksamheten har under 2018 legat i nivå med tidigare år, med svensk närvaro i ett flertal utländska anskaffningsprojekt i olika faser. Verksamheten har under året riktats till ett tiotal länder. Störst vikt har lagts på arbetet med Finlands och Schweiz pågående anskaffning av ny stridsflygförmåga. Därutöver har exportrelaterad verksamhet avseende ubåtssystem A26 och artillerisystem Archer varit prioriterat. En grundläggande förutsättning för den exportrelaterade verksamheten är att exporten godkänns av ansvarig exportkontrollmyndighet. De ändringar i krigsmateriellagstiftningen som trädde i kraft den 15 april 2018 innebär en skärpt exportkontroll.

Forskning och utveckling

Totalförsvarets forskningsinstitut har under året förstärkt sin forskning inom integritetskritiska områden såsom vapen och skydd, sensorer,

telekrig, undervatten och flyg. Satsningar som fortsatt under 2018 är bl.a. operationer i cyberdomänen, artificiell intelligens samt autonomi och obemannade system. Myndighetens träningsanläggning CRATE med inriktning mot it-säkerhet har fortsatt att utvecklas för forskning, utbildning och övning kring hur man hanterar cyberangrepp.

Myndigheten har bidragit till Försvarsmaktens arbete med framtida stridsflyg och nyttjande av tekniker för ubåtssystem och har även bidragit vid uppgraderingen av sensorkedjan, konceptutveckling luftvärn samt stöd i kravställning av framtida eldhandvapen. Myndigheten har analyserat utvecklingen på kärnvapenområdet och utvecklat sin kunskap gällande direktverkan av kärnvapen samt sanering och fysiskt skydd kopplat till radioaktiva ämnen.

Försvarsmaktens forskningsmedel utökades 2019 med 50 miljoner kronor jämfört med föregående år. Inriktningen har varit att fördela medel till de områden som startades under 2017 såsom autonomi, obemannade system samt operationer i cyberdomänen. Förstärkningar har även gjorts inom områdena telekrig, undervattens teknik, sensorer och signaturanpassning samt vapen- och skyddsteknik.

Forskning bedrivs inom underrättelse- och säkerhetstjänstområdena för att utveckla Försvarsmaktens förmåga. Forskningen har under året fortsatt inom områdena bearbetning och analys, ledning av underrättelse- och säkerhetstjänstfunktionen samt konceptutveckling. Under 2018 har verksamhet inom transferprogrammet återupptagits bl.a. genom en demonstrator för rymdövervakning med syfte att bidra till en ökad medvetenhet om rymdomänen. Transferprogrammet syftar till att öka verksamhetens tillgodogörande av forsknings- och teknikutveckling.

Teknikutveckling har bedrivits som stöd för anskaffning, modifiering och anpassning av materielsystem. Resultaten har även omsatts i direktstöd till förband, stridsskolor, studieverksamhet och andra myndigheter. Exempel på områden är ledning och MSI (människa-system-integration), sensorer och signaturanpassning, undervattens teknik, vapen och skydd, telekrig samt flygsystem.

Miljö och fysisk planering

Miljöfrågor

Myndigheter inom försvarsområdet har fortsatt det systematiska miljösamarbete som inleddes 1999 då det första sektorsmålet togs fram. Försvarsmakten har deltagit i internationella försvarsmiljösamarbeten och under våren 2019 var Sverige värd för den internationella försvarsmiljökonferensen European Conference of Defence and the Environment.

Försvarsmakten är en av de 26 nationella myndigheter som har ett utpekat ansvar att verka för att nå de nationella miljö kvalitetsmålen och generationsmålet för miljöarbetet. Försvarsmakten har infört två nya miljömål för det egna hållbarhetsarbetet och fortsatt arbetet med att integrera miljöhänsyn i myndighetens processer. De två nya miljömålen är Hållbar konsumtion och Minskad förorening till mark och kopplar till mål 12 respektive 15 i Agenda 2030 liksom de nationella miljömålen Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft och Giftfri miljö respektive Grundvatten av god kvalitet. De nya myndighets-interna målen syftar till att miljöanpassa myndighetens inköpsprocesser för att kunna ställa relevanta miljökrav respektive bevaka befintliga markföroreningar samt utbilda och utveckla arbetsätt för att förebygga framtida föroreningar. Vidare har Försvarsmakten under året redovisat en handlingsplan för klimat-anpassning av myndighetens verksamhet.

Regeringen konstaterar att Försvarsmakten under året fortsatt utvecklat och kompletterat sitt arbete med de nationella miljömålen och att detta arbete också bidrar till det nationella genomförandet av Agenda 2030.

Försvarets materielverk har fortsatt arbetet med att ställa miljökrav i upphandlingar, bland annat genom miljökravsmoduler och utbildning.

Vind- och vågkraft

Med utgångspunkt i luftfartsförordningens bestämmelser om höga objekt och flyghinder gör Försvarsmakten en s.k. hindersprövning. Prövningen görs med utgångspunkt i övnings- och skjutverksamhet, militär luftfart och kommunikations- och sensorsystem som Försvarsmakten och andra myndigheter i försvarssektorn har.

Försvarsmakten besvarade 150 remisser om vindkraft under året. Föregående år var antalet remisser 147 och 2016 var det 150. I dessa ärenden

inkluderas såväl remisser om bygglov och miljöprövningar som vindbruksplaner och remisser i tidigt skede. Många ärenden kommer flera gånger till Försvarsmakten, varför det kan vara samma positioner som gett anledning till synpunkter flera gånger och som syns i statistiken.

Försvarsmakten har inte framfört någon erinran i över 60 procent av de inkomna remisserna under 2018. För de remisser till Försvarsmakten, där individuella positioner inte preciserats, lämnar myndigheten synpunkter i något fler fall.

När det gäller vågkraft har Försvarsmakten under året endast deltagit i tidiga dialoger för sådana projekt. I sådana ärenden har Försvarsmakten framfört erinran vad avser att etablera vågkraftsanläggningar inom myndighetens sjöövningsområden.

Strategisk styrning inom försvarsområdet

I december 2017 bemyndigade riksdagen regeringen att fatta beslut om organiseringen m.m. av materiel- och logistikförsörjningen. Den 1 januari 2019 övertog Försvarsmakten ansvaret från Försvarets materielverk för förrådsverksamhet, service och verkstäder samt driftstyrning och vidmakthållande av befintlig materiel, inklusive därtill hörande upphandling. Samtidigt ändrades den finansiella styrningen så att Försvarets materielverk fr.o.m. 2019 disponerar huvuddelen av anslaget 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar*, dvs. de medel som myndigheten använder för inköp av materiel. Dessutom disponerar myndigheten, liksom flertalet andra myndigheter, ett förvaltningsanslag. Förändringen innebär bl.a. att anslagsavräkning och ekonomisk uppföljning tydligare avspeglar relationen mellan staten och leverantörerna.

Myndigheterna redovisade i oktober 2018 hur de avser att samarbeta i enlighet med den nya modellen och systemet för investeringsplanering, baserat på förslagen i betänkandet *Investeringsplanering för försvarsmateriel* (SOU 2014:15). Genomförandet stöds av Ekonomistyrningsverket genom ett särskilt uppdrag.

I februari 2018 beslutade regeringen att ge Statskontoret i uppdrag att bl.a. bedöma om de ekonomiska underlag som Försvarsmakten lämnar till regeringen är ändamålsenliga som underlag för budgetprocessen. Utifrån analysen skulle Statskontoret lämna förslag på åtgärder till

Försvarsmakten eller regeringen för att förbättra förutsättningarna för en väl fungerande intern ledning, styrning och uppföljning.

Den 14 december 2018 lämnade Statskontoret sin rapport *När planeringen möter verkligheten – Försvarsmaktens interna ledning, styrning och uppföljning* (2018:27). I rapporten drog Statskontoret bl.a. slutsatsen att de ekonomiska underlag som Försvarsmakten har lämnat till regeringen inte har varit ändamålsenliga för regeringens styrning, planering och uppföljning. I rekommendationerna till myndigheten ingick bl.a. att vidta åtgärder för att göra de ekonomiska underlagen mer ändamålsenliga och utveckla processer för att inrikta, planera och följa upp verksamheten. Statskontoret gjorde samtidigt bedömningen att riksdagens och regeringens styrning har bidragit till problemen och bristerna både i de ekonomiska underlagen och i Försvarsmaktens ledning och styrning av verksamheten. Mot bakgrund av sin analys föreslog Statskontoret bl.a. att regeringen skulle förstärka och utveckla resultatstyrningen av Försvarsmakten för att göra det lättare för myndigheten att hantera risker och osäkerheter i planeringen. Regeringen bedömer att Statskontorets rekommendationer kommer att bidra till utvecklingen av styrningen inom försvarsområdet.

I regleringsbrevet för 2019 gav regeringen Ekonomistyrningsverket i uppdrag att tillsammans med Försvarets materielverk lämna stöd till Försvarsmakten avseende utvecklingen av investeringsplanerna för anskaffning och vidmakthållande av försvarsmateriel i framtagandet av myndighetens budgetunderlag för 2020. I april 2019 gav regeringen vidare Ekonomistyrningsverket i uppdrag att stödja Försvarsmakten i framtagandet av myndighetens budgetunderlag för 2021, inklusive fortsatt utveckling av investeringsplanerna. Stödet avser även framtagandet av ekonomiska underlag till regeringens kommande försvarspolitiska proposition för 2021–2025.

Försvarsmakten och Försvarets materielverk har, med stöd av Ekonomistyrningsverket, på kort tid genomfört metodmässiga förändringar i investeringsplaneringen. Regeringen gör bedömningen att Försvarsmaktens budgetunderlag för 2020, med redovisning av investeringsplan och materielobjekt samt tillhörande samrådsyttrande av Försvarets materielverk, ger bättre möjligheter att värdera behov, kostnader, risker

och genomförbarhet i de materielinvesteringar som Försvarsmakten föreslår.

Tillkännagivanden om övnings- och skjutfält

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att ett moratorium mot avveckling av befintliga övnings- och skjutfält bör övervägas (bet. 2017/18:FöU6 punkt 8, rskr. 2017/18:265). Regeringen anförde i budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6 avsnitt 3.3.2) att tillgång till övnings- och skjutfält är av central betydelse för att Försvarsmakten ska kunna utbilda och öva sina krigsförband för att öka deras krigsduglighet. Det innebär att Försvarsmakten såväl i dag som i framtiden måste ha tillgång till övnings- och skjutfält av skilda naturtyper och terrängförhållanden. Försvarsmakten har idag tillgång till ett antal övnings- och skjutfält som ligger i nära anslutning till olika militära förband. Övnings- och skjutfält har också i vissa fall bibehållits, även om det inte längre finns något militärt förband i fältets omedelbara närhet.

Det är riksdag och regering som beslutar om Försvarsmaktsorganisationens övergripande utformning. Med detta som grund bestämmer Försvarsmakten den närmare utformningen av krigsförbanden. Försvarsmakten avgör även var och hur krigsförbanden ska utbildas och övas, liksom vilka övningsanordningar, t.ex. övnings- och skjutfält, som behövs för att kunna utbilda och öva krigsförbanden. Försvarsmakten har inte meddelat några behov av att avveckla i dag fungerande övnings- och skjutfält. Regeringen delar myndighetens bedömning.

Mot denna bakgrund finns det inget behov av att överväga ett moratorium enligt riksdagens tillkännagivande. Regeringen anser därmed att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Tillkännagivanden om försvarsmusiken

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den bör klargöra för Försvarsmakten att försvarsmusikens uppgift, utöver att medverka i statsceremonier, även är att medverka nationellt och internationellt i förbandsspelningar och konserter för det civila samhället (bet. 2016/17:FöU6 punkt 16, rskr. 2016/17:176). Regeringen redovisade i budgetpropositionen för 2018 bedömningen att tillkännagivandet kan

anses som slutbehandlat (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6 avsnitt 3.3.11). Riksdagen har meddelat att den inte delar regeringens bedömning och har gjort ett nytt tillkännagivande till regeringen att den bör klargöra för Försvarsmakten att försvarsmusikens uppgift, utöver att medverka i statsceremonier, även är att medverka nationellt och internationellt i förbandsspelningar och konserter för det civila samhället (bet. 2017/18:FöU1 punkt 3, rskr. 2017/18:101).

Enligt 3 b § förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten ska Försvarsmakten medverka i statsceremonier. Av 14 § förordningen med instruktion för Försvarsmakten framgår att Försvarsmaktens grundorganisation består av de organisationsenheter som anges i bilaga 1 till förordningen. Av bilagan framgår att Försvarsmusiken är en enhet under Livgardet.

Regeringen kan konstatera att Försvarsmusiken redan i dag, utöver sin huvuduppgift statsceremoniell verksamhet, medverkar vid förbandsdagar, nationellt och internationellt, interna försvarsmaktsevenemang samt ger ett stort antal konserter för allmänheten.

Regeringen bedömer mot bakgrund av detta att det inte finns något behov av att ytterligare reglera Försvarsmusikens uppgifter eller vidta några andra åtgärder med anledning av riksdagens tillkännagivande. Tillkännagivandet bedöms därmed slutbehandlat.

3.2.3 Analys och slutsatser

Sammanfattningsvis gör regeringen bedömningen att det militära försvarets förmåga att enskilt och tillsammans med andra, inom och utom landet, försvara Sverige och främja vår säkerhet har ökat under 2018. Genomförandet av den försvarspolitiska inriktningen, som riksdagen beslutade 2015, har fortsatt. Utvecklingen av det säkerhetspolitiska läget innebär dock att begränsningar kvarstår i möjligheten för Försvarsmakten att hantera händelseutvecklingar som kan uppstå vid ett försämrat omvärldsläge och då ytterst väpnat angrepp.

Att den säkerhetspolitiska situationen i Europa och Sveriges närområde har försämrats över tid bekräftar att inriktningen att stärka den svenska försvarsförmågan och fördjupa bi- och multilaterala försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten behöver fortsätta.

Regeringens bedömning är att den operativa förmågan har utvecklats till del under 2018, men att det fortfarande kvarstår brister bl.a. inom personal- och materielområdet, exempelvis avseende tillgänglighet när det gäller lednings- och sambandsmateriel. Liksom föregående år har för få krigsförband inom främst armé, ledning och logistik övat i sin helhet och mot sina huvuduppgifter. Regeringen konstaterar att det kvarstår ett stort behov av att repetitionsutbilda personal främst inom markförbanden samt att hela krigsförband övas mot sina huvuduppgifter. Ett förbandsomsättningssystem som på ett strukturerat sätt inkluderar grundutbildning och repetitionsutbildning är avgörande för att uppnå en ökad krigsduglighet.

Med återaktiveringen av grundutbildning med värnplikt kan de förband där det inte är operativt motiverat att ha hög tillgänglighet bemannas. Att totalförsvarsplikten är könsneutral möjliggör en bredare rekryteringsbas med både kvinnor och män samt skapar bättre förutsättningar för att personalförsörja krigsförbanden. Regeringen gör vidare bedömningen att införandet av grundutbildning med värnplikt kommer att bredda rekryteringsbasen till officersyrket och redan nu finns indikationer på att antalet sökande kan komma att överstiga antalet platser vid officersprogrammet med start hösten 2019. Även den framtida rekryteringen till exempelvis hemvärnsförbanden och frivilliga försvarsorganisationer bedöms underlättas av de ökade utbildningsvolymerna som grundutbildning med värnplikt medger. Att arbetet med jämställdhet och likabehandling fortsätter är viktigt.

Materiel- och logistikförsörjningen har bidragit till krigsförbandens krigsduglighet och Försvarsmaktens möjligheter att lösa sina uppgifter. Den förändrade finansiella styrmodellen och ansvarsfördelningen mellan Försvarsmakten och Försvarets materielverk bedöms ta tid att implementera, men är långsiktigt mer ändamålsenlig. Metodutvecklingen i försvarsmaktsplaneringen innebär bl.a. att investeringsplanerna inbegriper kostnadsutvecklingen på objektsgruppsnivå samt att planeringen är i årsvis balans, vilket leder till ökad realiserbarhet. Ett fortsatt utvecklingsarbete som utgår från Statskontorets och Ekonomistyrningsverkets rekommendationer är viktigt för att skapa goda planeringsmässiga förutsättningar inför nästa försvarsbeslutsperiod.

Sveriges säkerhets- och försvarspolitiska samarbeten har fortsatt att fördjupas. Samarbetena bidrar till Försvarsmaktens operativa förmåga och till att stärka säkerheten i Sveriges närområde.

Försvarsunderrättelseverksamheten har bidragit med underlag till Försvarsmaktens omvärldsbevakning, insatser samt utveckling av krigsorganisationen. Utvecklingen av cyberförsvarsförmågan är en viktig komponent i krigsorganisationen och bidrar till den operativa förmågan. Den planerade utvecklingen av försvarsunderrättelseförmågan behöver fullföljas, inte minst mot bakgrund av händelseutvecklingen under 2018 när det gäller bl.a. den politiska och militära utvecklingen i närområdet, utvecklingen i Mellanöstern, terrorism och cyberangrepp. Försvarsunderrättelseförmågan ökar möjligheterna till förvarning och är väsentlig för Försvarsmaktens operativa förmåga.

Till följd av omvärldsutvecklingen, ikraftträdandet av ny säkerhetsskyddslag 1 april 2019 och uppbyggnaden av totalförsvaret kommer kraven på och betydelsen av den militära säkerhetstjänstens betydelse att öka. Med ökad övningsverksamhet och aktivitet inom Försvarsmakten och totalförsvaret ökar också exponeringen av den skyddsvärda verksamheten i omfattning.

Mot bakgrund av de ekonomiska tillskott som tillförts Försvarsmakten och de utmaningar som funnits i Försvarsmaktens ekonomiska planering och underlag, anser regeringen att det är särskilt angeläget att säkerställa att Försvarsmakten har väl fungerande metoder för ekonomisk styrning, planering och uppföljning. Flera åtgärder har därför redan vidtagits av Försvarsmakten, Försvarets materielverk respektive regeringen med anledning av Statskontorets rapport (2018:27).

Regeringen bedömer att det är positivt att Försvarsmakten antagit ytterligare interna mål för sitt miljöarbete.

3.3 Politikens inriktning

Det enskilt viktigaste under försvars-inriktningsperioden 2016 t.o.m. 2020 är att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. I och med de förslag som lämnas i den här propositionen fullföljer regeringen de anslagsökningar 2020 som riksdagen aviserade genom beslutet om 2019 års statsbudget. I jämförelse med 2019 ökar anslagen med ca 4,7 miljarder kronor 2020 inklusive pris- och löneomräkning. Störst ökning får anslagen 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap*, 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar* samt 1:4 *Forskning och teknikutveckling*.

Regeringen avser återkomma till riksdagen under hösten 2020 med en försvarspolitisk proposition för perioden 2021–2025. Försvarsberedningens rapporter Motståndskraft och Värnkraft kommer att utgöra grunden för regeringens fortsatta arbete med den försvarspolitiska propositionen. Regeringen föreslår att, utöver tidigare fattade beslut, tillföra det militära försvaret fem miljarder kronor 2022, och därutöver att ytterligare fem miljarder kronor årligen tillförs det militära försvaret under den resterande försvarsinriktningsperioden, i enlighet med Försvarsberedningens förslag. Helheten i Försvarsberedningens förslag ska nu genomföras i den försvarspolitiska propositionen på ett sådant sätt att det ryms inom den ekonomiska ramen. Anslagsökningar måste ske samtidigt som berörda myndigheter fortsätter att vidta åtgärder för att säkerställa ett effektivt och rationellt nyttjande av tilldelade medel. En bred upplutning bakom landets försvarspolitik är en styrka då det är såväl en viktig säkerhetspolitisk signal som en viktig markering om stabiliteten i utvecklingen i förhållande till svenska folket.

Den över tid säkerhetspolitiska försämringen i närområdet är en följd av Rysslands agerande, som på senare år utmärkts av att landets militära närvaro, förmåga och aktivitet har ökat i Sveriges närområde, inklusive i Arktis och längs Rysslands västgräns, bland annat i form av den ryska aggressionen mot Ukraina. Ryssland uppfattas som det största hotet mot regionens säkerhet.

Mot bakgrund av denna utveckling betonar regeringen vikten av att den multilaterala regelbaserade världsordningen liksom den europeiska säkerhetsordningen upprätthålls. EU:s sanktioner mot Ryssland ska bibehållas så länge skälen

till att de infördes består. Sverige ska aktivt delta i samarbetet inom FN, EU, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) och inom ramen för partnerskapet med Nato. Förtroendeskapande och rustningskontroll inom ramen för såväl OSSE som de övriga organisationer som Sverige deltar i ska stödjas.

Vidare bidrar Sveriges bilaterala samarbeten med andra länder till att stärka säkerheten i vårt närområde. Bland dessa har det fördjupade samarbetet med Finland en särställning.

Den säkerhetspolitiska situationen även i andra delar av världen, särskilt i Asien, Afrika och Mellanöstern, påverkar förutsättningarna för svensk säkerhets- och försvarspolitik. Utvecklingen i de regionerna ska fortsatt följas. Av särskilt intresse är Kina, bl.a. i egenskap av snabbt växande militärmakt och världens största handelsnation.

Försvarssektorn ska fortsätta minska sitt fossilberoende. Det är i linje med Sveriges mål om att vara klimatneutralt senast 2045, men sker även av säkerhetspolitiska skäl.

3.3.1 Strategisk styrning inom försvarsområdet

Materiel- och logistikförsörjningen genomgår för närvarande en omfattande förändring baserad på förslagen i betänkandet Logistik för högre försvarsberedskap (SOU 2016:88). En förbättrad riskvärdering och riskhantering i materiel-försörjningen, samt fortsatt metodutveckling för att öka tillförlitligheten och genomförbarheten i Försvarsmaktens förslag till investeringsplaner, utgör angelägna bidrag till utvecklingen av materiel- och logistikförsörjningen. Regeringen följer myndigheternas arbete och utvecklar styrningen och uppföljningen i linje med rekommendationerna i Statskontorets rapport När planeringen möter verkligheten – Försvarsmaktens interna ledning, styrning och uppföljning (2018:27).

Parallellt pågår ett arbete inom Regeringskansliet för att utveckla och stärka resultatstyrningen av Försvarsmakten, en annan åtgärd i linje med Statskontorets rekommendationer. Syftet är att öka Försvarsmaktens möjlighet att åstadkomma bästa operativa förmåga givet tillgängliga resurser och bättre hantera risker och osäkerheter i planeringen. En ytterligare målsättning är att underlätta

uppföljningen och utvärderingen av myndighetens verksamhet och därmed regeringens resultatredovisning till riksdagen.

Att förändra styrningen inom försvarsområdet är ett omfattande och långsiktigt arbete. Ett steg är att i nästa försvarspolitiska proposition tydliggöra riktlinjerna för verksamheten. Målsättningen är att därefter ge Försvarsmakten ökade möjligheter att besluta om hur uppgifterna ska lösas och målen nås.

3.3.2 Försvarsmaktens operativa förmåga

Försvaret ska ytterst kunna möta ett väpnat angrepp. Mot bakgrund av säkerhetsläget och Försvarsmaktens nuvarande förmåga gör regeringen bedömningen att myndighetens förmåga att mobilisera och möta ett väpnat angrepp behöver fortsätta att öka. I jämförelse med 2019 föreslår regeringen att anslaget 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap* och 1:3 *Anskaffning av materiel* ökar med ca 2,9 miljarder kronor respektive ca 1,7 miljarder kronor 2020. Kraven på krigsförbandens beredskap att mobilisera och möta ett väpnat angrepp är dimensionerande för hur resurserna i krigsorganisationen prioriteras.

3.3.3 Krigsduglighet

Krigsorganisationens samlade förmåga

Under innevarande försvarsinriktningsperiod bedömer regeringen att det finns ett behov av att utveckla och anpassa utformningen av krigsorganisationen, inklusive krigsförbandens indelning, produktion, vidmakthållande och fortsatta utveckling.

Både personal- och materielförsörjningen bör tydligare fokusera på att stödja utbildning, vidmakthållande och utveckling av kompletta samtränade krigsförband.

Värnpliktsystemets möjligheter att bidra till beredskap, skydd och bevakning ska tas tillvara.

Kontraktsförbanden förutsätter mobilisering eller aktivering för att användas. För att på ett effektivt sätt producera och därefter vidmakthålla eller vidareutveckla kompletta samtränade krigsförband, bör förbanden inordnas i ett utvecklat system för förbandsomsättning.

Försvarsmakten föreslår i myndighetens budgetunderlag för 2020 förändringar av krigs-

organisationen, bl.a. en omorganisation av lednings- och logistikförbanden från och med 2021 för att bättre svara mot krigsorganisationens behov vid höjd beredskap och ytterst i krig samt stärka den befintliga krigsorganisationens möjligheter att lösa sina uppgifter. Regeringen avser att återkomma till riksdagen i den kommande försvarspolitiska propositionen.

Stridskrafterna

Inom arméstridskrafterna prioriteras åtgärder som stärker kontraktsförbanden. Detta omfattar t.ex. grundutbildning och repetitionsutbildning inom ramen för en tydligare förbandsomsättning. Åtgärder för att förbandsätta ytterligare luftvärnsförband i enlighet med Försvarsmaktens förslag ska genomföras 2020.

Inom marinstridskrafterna bör övningsverksamhet och förbandens tillgänglighet och beredskap vidmakthållas. Personalresurserna inom marinstridskrafterna utformas mot redundans och uthållighet samt för att möta kommande leveranser av materiel.

Ombeväpningen från JAS 39C/D till JAS 39E väntas pågå till ca 2026. Riksdagens medgivande att nyproducera JAS 39E (bet. 2016/17:FiU21, rskr. 2016/17:350) minskar de negativa konsekvenserna för tillgängligheten i JAS 39C/D-systemet genom att ytterligare 20 flygplan kan vidmakthållas. Arbetet med att förstärka förmågan till skydd och spridning av flygstridskrafterna ska fortsätta.

Regeringen bedömer att tillgången till nyckelkompetenser, bland annat flygförare, inom flygstridskrafterna fortsatt är en utmaning som Försvarsmakten behöver hantera under 2020.

Regeringen konstaterar att det fortsatt finns brister avseende tillgång och tillgänglighet på lednings- och sambandsmateriel och materielens funktionalitet. Vidare har ledningsområdet varit under ständig förändring samtidigt som den teknologiska utvecklingen inom området varit snabb. Inom ledningsförbanden prioriterar regeringen under 2020 tillförsel av grundläggande sambandsmateriel, samt att sensorkedjan vidmakthålls samtidigt som omsättning av sensorkedjan förbereds.

Inom logistikförbanden fortgår arbetet med att utveckla och anpassa organisationen för att öka möjligheterna att stödja hela krigsorganisationen.

3.3.4 Cyberförsvarsförmåga

Förstärkning av Sveriges cyberförsvar pågår. Försvarsmakten har regeringens uppdrag att, med stöd av Försvarets radioanstalt, fortsätta utveckla svenskt cyberförsvar inklusive förmåga att genomföra aktiva operationer i cybermiljön.

3.3.5 Försvarsunderrättelseverksamhet

Försvarsunderrättelseverksamheten och dess förmåga är avgörande för Sveriges möjligheter att föra en självständig och aktiv utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik samt för kartläggning av yttre hot mot landet. Omvärldsutvecklingen innebär ökade krav på underrättelse- och säkerhetstjänsten från såväl regeringen, Försvarsmakten som övriga aktörer inom totalförsvaret.

Försvarsunderrättelseförmågan ska under 2020 fortsatt stärkas och utvecklas bl.a. till stöd för bedömningar avseende den militära och säkerhetspolitiska utvecklingen i närområdet, internationella insatser, terrorism, cyberangrepp samt för kartläggning av utveckling och spridning av massförstörelsevapen.

Försvarsunderrättelseverksamheten ska ha tillräckligt hög beredskap och uthållighet för att kunna ge nödvändig förvarning och kunna följa krisförlopp över betydande tid. Försvarsunderrättelseverksamheten ska också bidra till utvecklingen av Sveriges cyberförsvar samt utgöra en väsentlig del av den samlade nationella kompetensen inom informations- och cybersäkerhet.

3.3.6 Militär säkerhetstjänst

Regeringen bedömer att den militära säkerhetstjänstens betydelse för Sveriges säkerhet kommer att öka ytterligare i och med omvärldsutvecklingen och uppbyggnaden av totalförsvaret. Bland annat har den militära säkerhetstjänsten erhållit ett utökat ansvar att ur säkerhetssynpunkt granska de överlåtelse av säkerhetskänslig verksamhet som genomförs inom Försvarsmaktens tillsynsområde. Med ökad övningsverksamhet och aktivitet inom Försvarsmakten och inom övriga totalförsvaret ökar exponeringen av säkerhetsintressen i omfattning.

Regeringen bedömde i budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6 avsnitt 3.3.7) att integritetskritiska delar av ledningssystemet såsom sensorer, telekrig och krypto bör vara ett för Sverige väsentligt säkerhetsintresse. En välfungerande kryptoverksamhet är en central förutsättning för att säkerställa den samlade förmågan inom totalförsvaret. Behovet av säkra kryptolösningar ökar i takt med digitaliseringen och återtagandet av planeringen för totalförsvaret, framför allt signalskydd för de aktörer som berörs av planläggningsarbetet t.ex. myndigheter, kommuner och företag som bedriver totalförsvarsviktig verksamhet. Behovet av åtgärder för att stärka kryptoverksamheten har framhållits av regeringen i den nationella strategin för samhällets informations- och cybersäkerhet (skr. 2016/17:213).

3.3.7 Internationella insatser

Under 2020 fortsätter Sveriges deltagande i internationella militära insatser, både krishanteringsinsatser och kapacitetshöjande insatser. Dessa bidrar till att skapa fred, säkerhet och stabilitet, inklusive respekt för folkrätten och mänskliga rättigheter, samt främjande av jämställdhet. Det befäster Sveriges roll som en solidarisk, trovärdig och ansvarstagande partner, som bygger säkerhet tillsammans med andra.

Det nuvarande svenska bidraget till Minusma (United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali) ska avvecklas i sin nuvarande form efter den 1 december 2019. Som del i inriktningen ska också den svenska basen i Timbuktu avvecklas. Parallellt ska fortsatta förberedelser genomföras för ett nytt truppbidrag till Minusma med basering i Gao i enlighet med den proposition som överlämnats till riksdagen. Säkerhetsläget i insatsområdet är alltså oförutsägbart.

Sverige stödjer den globala koalitionen ansträngningar att besegra Daesh i Irak. Regeringens inriktning är att under 2020 fortsätta med det svenska bidraget. Som en del i vårt engagemang i Irak avser Sverige även 2020 bidra till den av Nato ledda kapacitets- och utbildningsinsatsen NMI (NATO Mission in Iraq).

Regeringen anser att Sverige ska stödja utvecklingen av de afghanska säkerhetsstrukturernas förmåga att hantera säkerheten i

Afghanistan genom att fortsatt bidra till Natos utbildnings- och rådgivningsinsats RSM (Resolute Support Mission) under 2020.

Sverige ska fortsatt delta i Natos insats i Kosovo, KFOR, till stöd för Kosovos säkerhetsstruktur.

Sverige ska fortsatt bidra till att utveckla EU:s krishanteringsinsatser i enlighet med regeringens ambition att förstärka EU:s förmåga att hantera kriser. Inriktningen är att Sverige fortsatt ska bidra till EU:s träningsmissioner (European Training Mission, EUTM), i Somalia, Mali och Centralafrikanska republiken, vars syfte är att erbjuda rådgivning och utbildning till ländernas säkerhetsstrukturer.

Regeringen anser vidare att Sverige fortsatt bör delta i EU:s marina insatser EUNAVFOR Operation Sophia i Medelhavet och Operation Atalanta utanför Somalias kust.

Sverige ska aktivt verka för att EU, FN, Nato och OSSE anlägger ett jämställdhetsperspektiv i arbetet för fred och säkerhet. Vidare ska Sverige vid de internationella militära insatserna stödja och påskynda ansträngningarna att genomföra FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 från 2000 och efterföljande resolutioner om kvinnor, fred och säkerhet. Genomförandet av resolutionerna bidrar till att nå regeringens målsättningar för försvars-, utrikes-, utvecklings- och jämställdhetspolitiken. Försvarsmaktens deltagande i internationella insatser bidrar till att uppnå berörda mål och delmål i Agenda 2030.

Europeiska unionens stridsgrupp

Regeringen fattade den 11 april 2019 beslut om ett svenskt deltagande inom ramen för den av EU ledda stridsgruppen som står i beredskap under andra halvåret 2020, med Tyskland som ramnation. Inriktningen är ett bidrag bestående av förmågor inom CBRN (kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära hot) med tillhörande stödresurser samt stabsofficerare.

Säkerhetssektorreform

Sverige ska även fortsatt genomföra insatser för säkerhetssektorreform (SSR) och militärt kapacitetsbyggande, i första hand i Ukraina, Georgien och Moldavien. När så är lämpligt kan svenskt stöd ges via det nordisk-baltiska kapacitetsbyggnadsstödet Nordic-Baltic Assistance Programme (NBAP). Sverige ska även bidra till det SSR-stöd som ges genom Nato, som är en ledande organisation inom militärt kapacitetsbyggande.

Till den östafrikanska fredsstyrkan Eastern Africa Standby Force i Kenya har Försvarsmakten lämnat stöd genom sekonderingar av samverkans- och utbildningspersonal samt utbildnings- och instruktörsutbyten. Arbetet har avsett bl.a. den roll som säkerhetsrådets resolution 1325 spelar vid genomförande av internationella insatser, samt planering och genomförande av fältövningar. Sverige fortsätter att bidra ekonomiskt till fredsstyrkan fram till och med 2020.

3.3.8 Internationellt försvarssamarbete

Sverige bygger säkerhet tillsammans med andra. Det går inte att se militära konflikter i vårt närområde som skulle påverka endast ett land. Regeringen kommer att fortsätta arbetet med att förstärka Sveriges bi- och multilaterala försvars- och säkerhetspolitiska samarbeten. Fördjupade bi- och multilaterala samarbeten stärker stabiliteten och säkerheten i vår region.

Nordiskt försvarssamarbete

Bilaterala samarbeten

Finland

Det fördjupade försvarssamarbetet med Finland har fortsatt en särställning i svensk försvars- och säkerhetspolitik. Samarbetet ska utvecklas i enlighet med det bilaterala samförståndsavtal som undertecknades i juli 2018. Särskilt fokus ska ligga på att skapa förutsättningar för gemensamt operativt militärt agerande i olika scenarier, inklusive frågor som rör värdlandsstöd och operationsplanering, samt ett utvecklat övningssamarbete inom samtliga stridskrafter. Syftet med författningsförslagen i betänkandet En lag om operativt militärt stöd mellan Sverige och Finland (SOU 2018:31) är att skapa ett snabbare beslutsförfarande i frågor som rör att ge och ta emot operativt militärt stöd inom ramen för det finsk-svenska försvarssamarbetet. Frågan bereds i Regeringskansliet.

Danmark och Norge

Implementeringen av samförståndsavtalet om fördjupat försvarssamarbete med Danmark ska fortskrida med fokus på det marina området. Samarbetet med Norge ska stärkas, bl.a. avseende totalförsvar och personalförsörjning. Gemensam

övningsverksamhet inom ramen för nationella och internationella övningar är av särskild vikt.

Multilaterala samarbeten

Regeringen betonar fortsatt behovet av ett nära försvarssamarbete och säkerhetspolitisk dialog mellan de nordiska länderna inom det nordiska försvarssamarbetet Nordefco. Fortsatt arbete ska ske för att implementera Nordefcos strategiska styrdokument Vision 2025 med fokus på förmågehöjande initiativ som stärker förutsättningarna för nordiskt försvarssamarbete i fred, kris och konflikt.

Utomnordiskt försvarssamarbete

Bilaterala samarbeten

De bilaterala samarbetena med Estland, Lettland och Litauen inom det försvars- och säkerhetspolitiska området ska upprätthållas. Samarbetena innefattar bland annat en nära försvars- och säkerhetspolitisk dialog och ett aktivt militärt övningsutbyte.

De bilaterala samarbetena på det försvars- och säkerhetspolitiska området med Polen, Tyskland och Frankrike fortsätter att utvecklas.

Regeringen avser fortsätta fördjupa försvarssamarbetet med Storbritannien. Ett nytt samarbetsprogram ska utformas för perioden 2020–2021. Sverige och Storbritannien har samarbetat nära inom den gemensamma säkerhets- och försvarspolitikerna i EU. Regeringen lägger, mot denna bakgrund, stor vikt vid ett nära partnerskap mellan EU och Storbritannien på det utrikes- och säkerhetspolitiska området. Sveriges goda samarbete med Storbritannien kommer att fortsätta på bilateral basis och i olika multilaterala fora.

I linje med den bilaterala avsiktsförklaringen som undertecknades 2016 kommer regeringen fortsätta att utveckla och fördjupa samarbetet med USA. Samarbetet ska stärkas inom fem prioriterade områden: interoperabilitet, övningar och utbildning, materielsamarbete, forskning och utveckling, samt multinationella operationer.

Implementeringen av det fördjupade trilaterala försvarssamarbetet mellan Finland, Sverige och USA ska fortsätta i enlighet med den trilaterala avsiktsförklaringen som signerades i maj 2018.

Multilaterala samarbeten

EU utgör Sveriges viktigaste utrikespolitiska plattform. Regeringens inriktning är att under

2020 fortsatt aktivt verka inom EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik i enlighet med EU:s globala strategi, och med stöd av relevanta myndigheter fortsätta stärka samarbetet för utvecklingen av EU:s civila och militära förmåga inom hela uppgiftsspektrumet. Detta innefattar aktivt deltagande i EU:s permanenta strukturerade samarbete (Permanent Structured Cooperation, PESCO) och koordinerade försvarsöversynen i EU (Coordinated Annual Review on Defence, CARD). Regeringen avser också verka för att aktivt nyttja det europeiska försvarsindustriella utvecklingsprogrammet (EDIDP) och den kommande europeiska försvarsfonden (EDF) för att få utväxling för svenska aktörer (se även avsnitt 3.3.10 om materielsamarbete inom EU och internationellt). Regeringens uppfattning är att arbetet inom Europeiska försvarsbyrån (European Defence Agency, EDA) även fortsättningsvis ska utgå från frivillighet och mellanstatlighet.

Regeringen avser att fortsätta förstärka partnerskapet med Nato med fokus på politisk och militär dialog, övnings- och utbildningsverksamhet, samt informationsutbyte.

Regeringens mål med Sveriges deltagande i den brittiskeledda snabbinsatsstyrkan Joint Expeditionary Force (JEF) är att bidra till utvecklingen av Försvarsmaktens operativa förmåga, inklusive förmågan att agera tillsammans med nära partnerländer. JEF fortsätter att utvecklas bl.a. genom kontinuerlig övningsverksamhet.

Den säkerhetspolitiska dialog som sker inom Norra gruppen är ett viktigt komplement till övriga bi- och multilaterala samarbeten. Regeringens inriktning är att under 2020 fortsatt verka för att utveckla detta samarbete.

Sverige deltar sedan 2018 i det av Tyskland ledda samarbetet Framework Nations Concept.

3.3.9 Personalförsörjning

Grundutbildning med värnplikt

För att möjliggöra en tillväxt av krigsorganisationen anser regeringen att antalet totalförsvarspliktiga som grundutbildas bör öka under 2020. Personalförsörjningen ska så långt som möjligt bygga på den enskildes intresse, motivation och vilja. Regeringen bedömer att en utökning av antalet totalförsvarspliktiga som genomför grundutbildning även kommer att utöka rekryteringsbasen till såväl officersyrket

som till kategorin gruppbefäl, soldater och sjömän samt som frivillig inom Försvarsmakten. Under 2020 påbörjas även förberedelser för att kunna genomföra grundutbildning med värnpliktiga befäl.

Mönstring

Utökningen av antalet personer som genomför grundutbildning med värnplikt, innebär en ökad efterfrågan på Totalförsvarets rekryteringsmyndighets prövningsverksamhet.

En översyn av befattningskraven pågår i syfte att åstadkomma relevanta krav för specifika befattningar. Ansträngningar görs även för att anpassa den personliga utrustningen för olika förutsättningar.

Officersförsörjning

Tillgången till officerare är en av de största utmaningarna som Försvarsmakten står inför. I syfte att minimera effekterna av utflödet av officerare och därmed klara av att personalförsörja hela krigsorganisationen har myndigheten vidtagit ett antal åtgärder. Regeringen anser att åtgärder för ett minskat utflöde av officerare och för att säkra personalförsörjningen bör vara fortsatt prioriterade. Flera vägar in till officersyrket är en pågående process för att möjliggöra ökat inflöde. En del i detta arbete är den särskilda officersutbildningen (SOFU) där individer med tidigare akademisk examen genomgår militär utbildning för att kunna ta anställning som officer. Återanställning av officerare, däribland officerare som har gått i pension, är ytterligare en åtgärd som vidtagits av Försvarsmakten. Arbetet fortsätter kommande år och förväntas ge ett utfall om ytterligare ca 50 individer under 2019 och 2020. Regeringen gör även bedömningen att införandet av grundutbildning med värnplikt kommer att bredda rekryteringsbasen.

Jämställdhet och likabehandling

För att bidra till en större rekryteringsbas och därmed bredda kompetensen inom Försvarsmakten anser regeringen att det är av särskild vikt att fortsätta åtgärder vidtas för att öka andelen kvinnor på alla nivåer inom myndigheten. Regeringen kommer särskilt att följa utvecklingen av andelen kvinnor som genomför grundutbildning med värnplikt och Försvarsmaktens åtgärder och resultat för att öka antalet officerare som är kvinnor. Regeringen följer även myndigheternas fortsatta arbete med jämställdhetsintegrering samt arbetet mot diskriminering, kränkningar

och trakasserier. Ett fortsatt arbete med jämställdhet och likabehandling är viktigt för att nå regeringens jämställdhetspolitiska mål och målen för Agenda 2030.

3.3.10 Materiel- och logistikförsörjning

Materiel- och logistikförsörjningen är en förutsättning för att Försvarsmakten ska kunna upprätthålla en tillräcklig operativ förmåga i fred såväl som vid höjd beredskap och i krig.

Regeringen lämnar förslag till investeringsplaner med utfall i perioden 2020–2025.

Väsentliga säkerhetsintressen

Stridsflygförmågan, undervattensförmågan samt integritetskritiska delar av ledningssystemområdet såsom sensorer, telekrig och krypto, utgör väsentliga säkerhetsintressen för Sverige. Försvarsberedningen konstaterar i rapporten Värnkraft – Inriktningen av säkerhetspolitiken och utformningen av det militära försvaret 2021–2025 (Ds 2019:8) bl.a. att det finns ett behov av ökad tydlighet kring statens roll och åtagande kring de väsentliga säkerhetsintressena. Beredningen anser vidare att regeringen tillsammans med myndigheter, industri och övriga berörda aktörer bör utforma en materielförsörjningsstrategi för det militära försvaret. Regeringen avser återkomma i dessa frågor.

Materielsamarbete inom EU och internationellt

Under 2019 inleddes förhandlingarna om arbetsprogrammet för den Europeiska försvarsfonden (EDF). EU:s kommande sjuårsbudget väntas beslutas under 2020, där även den slutliga budgeten för EDF kommer att fastställas. Förutsättningarna för i Sverige verksamma försvarsföretag och forskningsaktörer att söka och tilldelas medel ur EDF beror på flera faktorer. Regeringen avser att verka för att arbetsprogrammets utformning i möjligaste mån svarar mot Sveriges behov och intressen. Det ställer bl.a. krav på en god dialog mellan staten, universitet och högskolor och näringslivet, där hänsyn tas till såväl Försvarsmaktens behov och ekonomiska planering som utförarnas bedömning av önskvärda forsknings- och utvecklingsområden.

Därigenom kan EDF också bidra till förmågeutvecklingen.

Försvarets materielverk kommer att få en nationell, samordnande roll för EDF.

Under 2019 ingick Sverige och Storbritannien ett samförståndsavtal syftande till att gemensamt genomföra studier avseende utvecklingen av framtida stridsflygsystem. Resultaten av dessa studier ska kunna användas i respektive lands vidareutvecklingen av befintliga system och för framtida ställningstaganden om fördjupat samarbete. Verksamheten bidrar till att säkra nationell tillgång till kritisk teknologi och kunskap inom stridsflygområdet. Samförståndsavtalet ökar förutsättningarna för att den kompetens och det kunnande som finns i Sverige inom stridsflygområdet förvaltas och utvecklas över tiden i samarbete med andra länder och med en bredare kundbas.

Exportrelaterad verksamhet

Regeringen konstaterar att exporten av försvarsmateriel utgör en förutsättning för att upprätthålla och utveckla en försvarsindustriell och teknologisk bas som kan stödja utvecklingen av Försvarsmaktens operativa förmåga och bidra till att upprätthålla nationell integritet och självständighet i förhållande till andra stater. Regeringen bedömer att en sådan bas är särskilt betydelsefull inom undervattens- och stridsflygområdet. Statens exportstödande verksamhet ska också utgå från en säkerhetspolitisk helhetsbedömning som inbegriper konsekvenserna för Försvarsmaktens operativa förmåga.

En grundläggande förutsättning för den exportrelaterade verksamheten är att ett positivt förhandsbesked från Inspektionen för strategiska produkter föreligger, i det fall den tilltänkta exporten eller samarbetet faller under regleringen i lagen (1992:1300) om krigsmateriel. Vid ISP:s tillståndsgivning görs en helhetsbedömning av alla för ärendet betydelsefulla omständigheter där bland annat den mottagande statens demokratiska status utgör ett centralt villkor, i enlighet med det svenska exportkontrollregelverket.

3.3.11 Forskning och utveckling

Forskning och utveckling på försvarsområdet ska bidra till att anpassa och utveckla Försvars-

maktens operativa förmåga och öka dess möjligheter att möta framtida hot och utmaningar.

Regeringen anser att forskningen inom det militära försvaret ska utformas för att säkra Sveriges tillgång till långsiktig och nödvändig integritetskritisk forskning och utveckling, genom egen försorg eller genom utbyte med andra länder. Forsknings- och utvecklingsverksamheten ska bidra till att säkra tillgång till nödvändig strategisk kompetens. Dessutom ska forsknings- och utvecklingsverksamheten bidra till att öka Sveriges handlingsfrihet.

Totalförsvarets forskningsinstitut har tilldelats en grundfinansiering för att ge myndigheten möjlighet till egna forskningssatsningar. Regeringens avsikt är att myndigheten ska ges möjlighet att pröva och utveckla nya forskningsidéer för att på så sätt säkra framtida behov. Regeringen ser fortsatt positivt på samarbeten mellan civila och militära aktörer för att främja effektiviteten i forskningsverksamheten, i synnerhet inom områden som exempelvis cyber och artificiell intelligens.

Internationell forsknings- och utvecklings-samverkan som utgår från en säkerhetspolitisk helhetsbedömning är av betydelse för att uppnå högre effektivitet.

Regeringen avser också verka för ett aktivt nyttjande av den kommande europeiska försvarsfonden (EDF). Under rubriken Materiel-samarbete i EU och internationellt framkommer regeringens närmare inriktning för EDF.

3.3.12 Organisatoriska förändringar

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att inrätta organisationsenheter i form av Norra, Mellersta, Västra och Södra militärregionstaben samt att lokalisera dessa till Boden, Upplands-Bro/Kungsängen, Skövde respektive Lund/Revinge.

Skälen för regeringens förslag: I propositionen Försvarspolitisk inriktning, Sveriges försvar 2016–2020 (prop. 2014/15:109) angav regeringen att den säkerhetspolitiska situationen försämrats, och att detta innebär förändrade krav på den svenska försvarsförmågan. I propositionen bedömde regeringen att det enskilt viktigaste under försvarsinriktningsperioden 2016–2020 är

att öka den operativa förmågan i krigsförbanden och att säkerställa den samlade förmågan i totalförsvaret. Försvarsutskottet delade regeringens bedömning (bet. 2014/15:FöU11 s. 16, rskr. 2014/15:251). I propositionen anförde regeringen vidare att utformningen av försvaret i första hand bör bygga på förmågan att möta ett väpnat angrepp, och att den måste medge politisk och militär handlingsfrihet och ha en inneboende flexibilitet för att kunna hantera föränderligheten i utmaningar och hot.

Försvarsmakten bedriver ett kontinuerligt utvecklingsarbete i linje med den inriktning som regeringen fastställt och har i budgetunderlag för 2020 framställt om att de befintliga regionala staberna ska utgöra grund för skapandet av fyra regionala militärregionstaber som egna organisationsenheter i myndigheten.

I propositionen Inrättande av försvarsgrensstaber (prop. 2018/19:18) föreslog regeringen inrättandet av en arméstab, en marinstab och en flygstab samt att dessa skulle lokaliseras till Enköping, Haninge/Muskö respektive Uppsala. Inrättandet och lokaliseringen av försvarsgrensstaberna motiverades bl.a. av den försämrade omvärldsutvecklingen. Syftet med att inrätta staberna var att öka robustheten i ledningsorganisationen genom en ökad geografisk spridning. Riksdagen godkände regeringens förslag (bet. 2018/19:FöU3, rskr. 2018/19:91).

Försvarsmakten bedömer att inrättandet av försvarsgrensstaber har förbättrat den försvarsgrensinterna koordineringen mellan insats- och förbandsproduktionsverkssamheten. Vidare bedöms inrättandet ha förenklat lednings- och organisationsförhållandet för underlydande organisationsenheter. Försvarsmakten menar att liknande förändringar vad avser ledningen och styrningen av hemvärnsförbanden skulle ge motsvarande effekt på hemvärdet.

Försvarsmakten anser därför att ansvar och rådighet över vidmakthållandet av hemvärnsförbanden ska finnas hos militärregionerna. Detta uppnås, enligt Försvarsmakten, genom att utgå från befintlig struktur med fyra militärregioner och fyra regionalstaber och utifrån dessa etablera Norra, Mellersta, Västra och Södra militärregionstaberna som egna organisationsenheter samt att lokalisera dessa till Boden, Upplands-Bro/Kungsängen, Skövde respektive Lund/Revinge. Förändringen skulle enligt Försvarsmakten innebära tydliga regionala chefer för hemvärnsförbanden med ett samlat ansvar för

utbildning, vidmakthållande och insatser inom den egna regionen.

Inrättandet av militärregionsstaberna medför en begränsad utökning av antalet befattningar jämfört med idag. Myndigheten bedömer vidare att inrättandet och lokaliseringen av militärregionsstaberna kan ske inom ramen för befintliga och beräknade anslagsramar.

Regeringen delar Försvarsmaktens bedömning att åtgärden kommer att förtydliga och stärka Hemvärdet och att nämnda organisationsenheter bör inrättas.

Försvarsberedningen bedömer att dagens indelning i fyra militärregioner inte motsvarar de behov det civila och det militära försvaret har av territoriell indelning. Frågan om en geografisk indelning för civil ledning och samordning på regional nivå är under utredning i utredningen Ansvar, ledning och samordning inom civilt försvar (dir. 2018:79). Mot bakgrund av utredningens förslag kan den regionala indelningen komma att behöva justeras.

3.4 Budgetförslag

3.4.1 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap

Tabell 3.3 Anslagsutveckling 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap

Tusental kronor

2018	Utfall	34 458 607	Anslags-sparande	138 659
2019	Anslag	36 137 845 ¹	Utgifts-prognos	35 767 040
2020	Förslag	38 972 457 ²		
2021	Beräknat	41 325 131 ³		
2022	Beräknat	45 561 172 ⁴		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² 105 469 tkr avser beräknad statlig ålderspensionsavgift för 2020.

³ Motsvarar 40 628 115 tkr i 2020 års prisnivå.

⁴ Motsvarar 44 043 520 tkr i 2020 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för att finansiera utbildnings- och övningsverksamhet för utvecklingen av Försvarsmaktsorganisationen, planering, insatser samt försvarsunderrättelseverksamhet. Anslaget får vidare användas till att finansiera åtgärder med avsikt att bibehålla materielens eller anläggningens tekniska förmåga eller prestanda samt åtgärder för att upprätthålla minsta bestånd av beredskapsvaror i lager. Anslaget får även användas för stöd till frivilliga försvarsorganisationer samt för stöd till veteran- och anhörigorganisationer. Även fasta kostnader för multinationella samarbeten får finansieras från detta anslag. Anslaget får vidare användas för det säkerhetsfrämjande samarbetet med andra länder samt till exportfrämjande åtgärder inom försvarssektorn.

Kompletterande information

Regeringen anser att de insatser som anges i anslagsändamålet inkluderar det stöd som Försvarsmakten ger med helikoptrar till polisen och den verksamhet som myndigheten bedriver med statsflyget. För att förtydliga detta har regeringen även gjort vissa tillägg i ett anslagspostvillkor under anslaget i regleringsbrevet avseende Försvarsmakten. Regeringen anser därför inte att anslagets ändamål ska ändras på det sätt som utskottet har påtalat.

Rörelsekapital

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att för 2020 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret för att tillgodose Försvarsmaktens behov av rörelsekapital som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 1 000 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Försvarsmakten behöver tillgång till ett rörelsekapital med anledning av övergången till en ny finansiell styrmodell inom materielförsörjningen. För att stödja införandet sker övergången successivt.

Investeringsplan

Regeringens förslag: Investeringsplanen för vidmakthållande av försvarsmateriel för 2020–2025 godkänns som en riktlinje för Försvarsmaktens investeringar.

Skälen för regeringens förslag: Investeringsplanen är regeringens förslag till inriktning för vidmakthållande av befintliga investeringar för åren 2020–2025 och dess struktur bygger på investeringsplaneringsutredningens (SOU 2014:15) förslag. Förslaget till inriktning utgår från den försvarspolitiska inriktningspropositionen (prop. 2014/15:109). Beloppen per område är regeringens bedömning av investeringsplanens omfattning och inriktning för perioden 2020–2025.

Den föreslagna investeringsplanen har förändrats i förhållande till planen i budgetpropositionen för 2019. Innehållet i investeringsplanen har justerats till följd av bland annat förändrade behov och prioriteringar samt beslutade tillskott. Pris- och löneomräkningens möjliga effekter har omhändertagits i hela planens tidsperiod. Förändringar i förhållande till den reviderade planen i propositionen Vårändringsbudget för 2019 (prop. 2018/19:99 avsnitt 6.6) beror främst på justeringar till följd av pris- och löneomräkningen.

Tabell 3.4 Investeringsplan för vidmakthållande av försvarsmateriel

Miljoner kronor

	Utfall 2017	Utfall 2018	Prognos 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022	Beräknat 2023	Beräknat 2024	Beräknat 2025
Vidmakthållande av befintliga investeringar anslaget 1:1									
Arméstridskrafter	780	964	755	1 043	1 617	1 463	2 362	2 284	1994
Marinstridskrafter	803	1 381	1 310	1 248	1 175	1 292	1 265	1 227	1199
Flygstridskrafter	2 326	1 780	1 934	2 207	3 241	2 820	2 263	2 337	2912
Operativ ledning	1 170	1 020	1 145	1 081	1 267	1 772	1 376	1 396	1292
Logistik	680	724	1 435	1 727	1 807	1 793	1 880	1 888	1718
Stödfunktioner	1 524	1 400	1 015	1 045	1 206	1 173	1 167	1 181	1198
Summa utgifter för vidmakthållande	7 284	7 269	7 594	8 351	10 313	10 313	10 313	10 313	10 313
<i>Varav projektrelaterade</i>									
Förvaltningsutgifter			856	893	942	938	938	938	938
<i>Varav investeringar i anläggningstillgångar</i>									
	1297	1417	1436	1646	2040	2074	2074	2074	2074
Finansiering									
Anslag 1:1	7 284	7 269	7 594	8 351	10 313	10 313	10 313	10 313	10 313
Summa finansiering av vidmakthållande	7 284	7 269	7 594	8 351	10 313	10 313	10 313	10 313	10 313

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2020 för anslaget 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap* besluta om beställningar av materiel och anläggningar som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 18 500 000 000 kronor 2021–2025.

Skälen för regeringens förslag: I förslaget till bemyndigande för 2020 ingår sedan tidigare beställda objekt som kommer att belasta anslaget fr.o.m. 2021 (utestående åtaganden) och objekt som planeras beställas under 2020 (nya åtaganden). Anskaffningar inom anslaget hänför

sig till vidmakthållande av tidigare investeringar i materiel och anläggningar. Bemyndigandet omfattar bl.a. underhåll av Försvarsmaktens materiel och anläggningar som inte är av löpande eller driftskaraktär. Verksamheten bidrar därmed till att uppfylla målen för det militära försvaret och bibehålla krigsförbandens krigsduglighet. Regeringen bör mot denna bakgrund bemyndigas att under 2020 för anslaget 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap* besluta om beställningar av materiel och anläggningar som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 18 500 000 000 kronor 2021–2025.

Tabell 3.5 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap

Tusental kronor

	Utfall 2018	Prognos 2019	Förslag 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022	Beräknat 2023–2025
Ingående åtaganden	15 735 799	13 897 743	17 879 581			
Nya åtaganden	4 398 000	9 374 322	6 577 458			
Infriade åtaganden	-6 236 056	-5 392 484	-6 386 409	-9 035 315	-5 421 188	-3 614 126
Utestående åtaganden	13 897 743	17 879 581	18 070 629			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	17 100 000	18 300 000	18 500 000			

Redovisning av vidmakthållande och avveckling

Förslaget till investeringsplan utgörs väsentligen av större vidmakthållande som Försvarmakten har beställt under 2019 eller tidigare, samt avser att beställa inom försvarsperioden enligt den nuvarande planeringen.

Tabell 3.6 Redovisning av vidmakthållande och avveckling

Materielområde	Beställning
Arméstridskrafter	Återanskaffning av Grk.ammunition
	Vidmakthållandes stridsfordonsystem
	Återanskaffning finkaliber ammunition
	Vidmakthållande luftvärnssystem
Marinstridskrafter	Vidmakthållande sensorer
	Vidmakthållande ubåt och ubåtsräddningssystem
	Vidmakthållande sjöstridssystem
Flygstridskrafter	Vidmakthållande stridsflygsystem
	Vidmakthållande helikoptersystem
	Vidmakthållande transportflygsystem
	Vidmakthållande flygbassystem
	Vidmakthållande ledningssystem flyg
	Vidmakthållande RBS 15
Operativ ledning	Vidmakthållande gemensamt ledningsstöd
	Vidmakthållande fast nät
	Vidmakthållande signalskydd och IT-säkerhet
Logistik	Vidmakthållande personligt utrustningssystem
	Vidmakthållande logistikledningssystem
Stödfunktioner	Återanskaffning reservmateriel

Regeringens överväganden

Anslaget har i förhållande till 2019 beräknats enligt följande.

Anslaget föreslås öka med 40 miljoner kronor fr.o.m. 2020 för att finansiera delar av tidigare verksamhetsövergång från Försvarets materielverk till Försvarmakten. Anslaget 1:11 *Försvarets materielverk* föreslås minska med motsvarande belopp.

Anslaget föreslås minska med 104 miljoner kronor 2020 och beräknas minska med 172 miljoner kronor 2021 och 84 miljoner kronor fr.o.m. 2022. Anslaget 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar* föreslås öka med motsvarande belopp i syfte att genomföra åtgärder inom cyberförsvar, informationssäkerhet och särskild verksamhet.

Anslaget föreslås minska med 20 miljoner kronor 2020 och beräknas minska med 35 miljoner kronor 2021 och 50 miljoner kronor fr.o.m. 2022. Anslaget 1:8 *Försvarets radioanstalt* föreslås öka med motsvarande belopp i syfte att stärka försvarsunderrättelseförmågan.

I syfte att förstärka det militära försvaret beräknas försvarsanslagen öka med 5 miljarder kronor 2022. Medlen har tillfälligt fördelats mellan anslaget 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap* och 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar*. Med grund i kommande försvarspolitiska proposition kommer fördelningen att justeras samt omfatta fler anslag.

Det beräknade anslaget för 2022 minskas med 41 miljoner kronor till följd av en budgetteknisk justering.

Tabell 3.7 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	36 137 845	36 137 845	36 137 845
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	946 331	1 582 547	2 224 177
Beslut	1 888 281	3 604 739	7 199 150
Varav BP20 ³	-84 000	-167 000	3 364 700
Varav ³			
Verksamhetsövergång	40 000	40 000	40 000
Stärkt försvarsunderrättelseförmåga	-20 000	-35 000	-50 000
Åtgärder inom cyberförsvar, m.m.	-104 000	-172 000	-84 000
Justering			-41 300
Försvar			3 500 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	38 972 457	41 325 131	45 561 172

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2019. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2021–2022 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att 38 972 457 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 41 325 131 000 kronor respektive 45 561 172 000 kronor.

3.4.2 1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt

Tabell 3.8 Anslagsutveckling 1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt

Tusental kronor

År	Utfall	Utvald värde	Anslags-sparande	Utfall
2018	Utfall	1 036 819		144 326
2019	Anslag	1 162 564 ¹	Utgifts-prognos	1 011 371
2020	Förslag	1 180 488		
2021	Beräknat	1 200 447 ²		
2022	Beräknat	1 220 551 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 180 608 tkr i 2020 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 180 608 tkr i 2020 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för särutgifter för den verksamhet med förband utomlands som Försvarsmakten genomför efter beslut av riksdag och regering. Vidare får anslaget användas för Sveriges del av de gemensamma kostnader som kan komma att uppstå i samband med EU-ledda insatser internationellt, som finansieras via den s.k. ATHENA-mekanismen. Vidare får anslaget användas för särutgifter för Försvarsmaktens bidrag till insatser internationellt som inte innebär sändande av väpnad styrka till andra länder, förutom militärobservatörer, samt sekondering av personal till internationella stabsbefattningar kopplade till pågående insatser.

Regeringens överväganden

Anslaget har i förhållande till 2019 beräknats enligt följande.

Tabell 3.9 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	1 162 564	1 162 564	1 162 564
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	17 924	37 761	57 863
Beslut		122	124
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 180 488	1 200 447	1 220 551

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2019. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2021–2022 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att 1 180 488 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Försvarsmaktens insatser internationellt* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 1 200 447 000 kronor respektive 1 220 551 000 kronor.

3.4.3 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar

Tabell 3.10 Anslagsutveckling 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Anslags-sparande	Utgifter-prognos
2018	Utfall	10 728 281		-19 929
2019	Anslag	13 411 311 ¹		13 565 739
2020	Förslag	15 202 092		
2021	Beräknat	18 559 508 ²		
2022	Beräknat	20 347 563 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 18 231 415 tkr i 2020 års prisivå.

³ Motsvarar 19 656 101 tkr i 2020 års prisivå.

Ändamål

Anslaget får användas för att finansiera utveckling, anskaffning, återanskaffning och avveckling av anslagsfinansierad materiel och anläggningar. Anslaget finansierar även åtgärder, avseende anslagsfinansierad materiel och anläggningar, där avsikten är att förändra teknisk förmåga eller prestanda inklusive förlängning av livstiden. Vidare får anslaget användas för finansiering av förstagångsanskaffning av beredskapsvaror samt anskaffning med syfte att öka minsta bestånd av beredskapsvaror i lager. Anslaget finansierar omställnings- och avvecklingskostnader som kan komma att uppstå inom ramen för pågående omstrukturering av logistik- och materielförsörjningen samt forskning och utveckling.

Investeringsplan

Regeringens förslag: Investeringsplanen för anskaffning av försvarsmateriel för 2020–2025 godkänns som en riktlinje för Försvarsmaktens investeringar.

Skälen för regeringens förslag: Investeringsplanen är regeringens förslag till inriktning för anskaffning av materielinvesteringar 2020–2025 och dess struktur bygger på investeringsplaneringsutredningens förslag (SOU 2014:15). Förslaget till inriktning utgår från planerat materielbehov i enlighet med den försvarspolitiska inriktningspropositionen (prop. 2014/15:109). Beloppen per område är regeringens bedömning av investeringarnas omfattning och inriktning för perioden 2020–2025 med utgångspunkt i nuvarande materielbehov.

Den föreslagna investeringsplanen har förändrats i förhållande till planen i budgetpropositionen för 2019. Innehållet i investeringsplanen har justerats till följd av bland annat förändrade beställnings- och leveranstidpunkter samt beslutade tillskott, vilket också har reducerat riskerna i genomförandet av planeringen. Pris- och löneomräkningens möjliga effekter har omhändertagits i hela planens tidsperiod. Förändringar i förhållande till den reviderade planen i propositionen Vårändringsbudgeten för 2019 beror dels på justeringar till följd av pris- och löneomräkningen, dels på ökade investeringar kopplade till åtgärder inom cyberförsvar, informationssäkerhet och särskild verksamhet.

Regeringen svarar för att riksdagen delges sådan information som är nödvändig för att riksdagen ska kunna utöva sin finansmakt. Åtgärder för att minska osäkerheterna i enskilda materiellanskaffningar har vidtagits, dock kvarstår osäkerheter. Förändringar av investeringsplanen, inom ramen för beslutat anslag och beställningsbemyndigande, är därför inte osannolika.

Tabell 3.11 Investeringsplan för anskaffning av försvarsmateriel

Miljoner kronor

	Utfall 2017	Utfall 2018	Prognos 2019	Beräknat 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022	Beräknat 2023	Beräknat 2024	Beräknat 2025
Anskaffning och utveckling av nya investeringar									
Arméstridskrafter	1 207	1 777	2 751	3 112	5 465	5 547	4 490	4 482	4 601
Marinstridskrafter	1 551	2 111	4 028	3 296	3 745	3 098	2 624	2 194	2 039
Flygstridskrafter	4 725	4 186	4 684	6 071	5 791	6 030	8 217	8 987	8 805
Operativ ledning	1 573	1 271	1 339	1 324	1 784	2 256	1 426	1 354	1 577
Logistik	71	294	422	332	526	663	945	613	619
Stödfunktioner	1 033	1 151	1 062	1 843	1 842	1 876	1 768	1 840	1 829
Summa utgifter för anskaffning och utveckling	10 160	10 790	14 286	15 978	19 153	19 470	19 470	19 470	19 470
<i>Varav projektrelaterade förvaltningsutgifter (Anslag 1:11)</i>			575	626	594	603	603	603	603
<i>Varav investeringar i anläggningstillgångar</i>	7524	7909	10 264	11 810	14 572	14 648	14 648	14 648	14 648
Finansiering									
Anslag 1:3	10 160	10 729	13 711	15 352	18 559	18 867	18 867	18 867	18 867
Anslag 1:11			575	626	594	603	603	603	603
Summa finansiering för anskaffning och utveckling	10 160	10 729	14 286	15 978	19 153	19 470	19 470	19 470	19 470

Anm.: Utfallet 2018 finansieras även med övriga intäkter om 61 miljoner kronor. Investeringsplanen inkluderar kostnader 2019 och 2020 som är hänförliga till den del av artillerisystemet Archer som finansieras med anslagskrediten.

Redovisning av anskaffningar

Förslaget till investeringsplan utgörs huvudsakligen av större anskaffningar som Försvarsmakten har beställt under 2019 eller tidigare, samt avser att beställa inom försvarsperioden enligt den nuvarande planeringen.

Tabell 3.12 Redovisning av anskaffningar

Materielområde	Beställning	
Arméstridskrafter	Anskaffning Archer	
	Renovering av stridsvagn 122	
	Fordonsburet granatkastarsystem	
	Renovering av stridsfordon 90	
	Anskaffning av lastbilar	
	Anskaffning av brobandvagn	
	Anskaffning medelräckviddigt luftvärn	
	Marinstridskrafter	Modifiering av korvetter Gävle/Sundsvall
		Åtgärder korvett typ Visby
		Anskaffning undervattenssensorer
Anskaffning av ubåt A-26		
Halvtidsmodifiering av ubåt typ Gotland		
Anskaffning av nytt lätt torpedsystem		
Halvtidsmodifiering av stridsbåt 90		
Livstidsförlängning stridsbåt 90		
Anskaffning bojbat		
Flygstridskrafter	Utveckling och anskaffning av JAS 39E	
	Anskaffning system JAS 39C/D	
	Anskaffning sjömålsrobot	
	Anskaffning av helikopter 14	
Operativ ledning	Anskaffning gemensamt taktiskt radiosystem	
	Ledningsförmåga mark	
Logistik	Anskaffning taktiska tält	
Stödfunktioner	Systemledning gemensamt	

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2020 för anslaget 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar* besluta om beställningar och avveckling av materiel och anläggningar som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 72 000 000 000 kronor 2021–2031.

Skälen för regeringens förslag: I förslaget till bemyndigande för 2020 ingår sedan tidigare beställda objekt som kommer att belasta anslaget fr.o.m. 2021 (utestående åtaganden) och objekt som planeras beställas under 2020 (nya åtaganden). Försvarsmakten och Försvarets materielverk behöver besluta om anskaffning av materiel och anslagsfinansierade anläggningar som sträcker sig över flera år. Anskaffningarna bidrar till att uppfylla målen för det militära försvaret och säkerställa krigsförbandens krigsduglighet. Verksamheten omfattar även avveckling av tidigare investeringar i materiel samt utfasning av förbrukad eller utsliten materiel. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2020 för anslaget 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar* besluta om beställningar och avveckling av materiel och anläggningar som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 72 000 000 000 kronor 2021–2031.

Tabell 3.13 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar

Tusental kronor

	Utfall 2018	Prognos 2019	Förslag 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022	Beräknat 2023–2031
Ingående åtaganden	70 252 590	75 368 224	66 853 571			
Nya åtaganden	15 406 510	5 042 843	17 072 570			
Infriade åtaganden	10 290 876	13 411 067	12 464 156	16 072 335	15 699 981	39 836 098
Utestående åtaganden	75 368 224	67 000 000	72 000 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	78 000 000	67 000 000	72 000 000			

Regeringens överväganden

Anslaget har i förhållande till 2019 beräknats enligt följande.

I syfte att genomföra åtgärder inom cyberförsvar, informationssäkerhet och särskild verksamhet föreslås anslaget öka med 104 miljoner kronor 2020 och beräknas öka med 172 miljoner kronor 2021 och 84 miljoner kronor fr.o.m. 2022. Anslaget 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap* föreslås minska med motsvarande belopp.

I syfte att förstärka det militära försvaret beräknas försvarsanslagen öka med 5 miljarder kronor 2022. Medlen har tillfälligt fördelats mellan anslaget 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap* och 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar*. Med grund i kommande försvarspolitiska proposition kommer fördelningen att justeras samt omfatta fler anslag.

Det beräknade anslaget för 2022 minskas med 20,5 miljoner kronor till följd av en budgetteknisk justering.

Tabell 3.14 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	13 411 311	13 411 311	13 411 311
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	806 020	1 061 875	1 306 157
Beslut	984 761	4 086 322	5 630 095
Varav BP20 ³	104 000	172 000	1 563 484
Varav ³			
Åtgärder inom cyberförsvar, m.m.	104 000	172 000	84 000
Försvar			1 500 000
Justering			-20 516
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	15 202 092	18 559 508	20 347 563

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2019. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2021–2022 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att 15 202 092 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Anskaffning av materiel och anläggningar* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 18 559 508 000 kronor respektive 20 347 563 000 kronor.

3.4.4 1:4 Forskning och teknikutveckling

Tabell 3.15 Anslagsutveckling 1:4 Forskning och teknikutveckling

Tusental kronor

2018	Utfall	634 532	Anslags- sparande	7 373
2019	Anslag	691 905 ¹	Utgifts- prognos	662 278
2020	Förslag	716 905		
2021	Beräknat	716 905		
2022	Beräknat	716 905		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för att finansiera forskning och teknikutveckling. Anslaget får vidare finansiera det nationella flygtekniska forskningsprogrammet (NFFP), verksamhet vid luftstrids-simuleringscentrum (FLSC) samt övrig flygteknisk forskning. Anslaget får också finansiera forsknings- och utvecklingsverksamhet som genomförs inom ramen för det svenska deltagandet i den europeiska försvarsbyrån (EDA).

Regeringens överväganden

Anslaget har i förhållande till 2019 beräknats enligt följande.

Tabell 3.16 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:4 Forskning och teknikutveckling

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	691 905	691 905	691 905
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut	25 000	25 000	25 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	716 905	716 905	716 905

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 716 905 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Forskning och teknikutveckling* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 716 905 000 kronor respektive 716 905 000 kronor.

3.4.5 1:5 Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten

Tabell 3.17 Anslagsutveckling 1:5 Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten

Tusental kronor

2018	Utfall	9 386	Anslags- sparande	1 721
2019	Anslag	10 995 ¹	Utgifts- prognos	10 379
2020	Förslag	11 191		
2021	Beräknat	11 368 ²		
2022	Beräknat	11 545 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 11 191 tkr i 2020 års prisnivå.

³ Motsvarar 11 191 tkr i 2020 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för att finansiera den verksamhet som Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten bedriver med att kontrollera försvarsunderrättelseverksamheten hos de myndigheter som bedriver sådan verksamhet, samt för att verkställa beslut om tillgång till signalbärare.

Kompletterande information

De myndigheter som bedriver sådan verksamhet framgår av förordningen (2000:131) om försvarsunderrättelseverksamhet. Beslut om tillgång till signalbärare fattas av Försvarsunderrättelsesdomstolen enligt lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.

Regeringens överväganden

Anslaget har i förhållande till 2019 beräknats enligt följande.

Tabell 3.18 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:5 Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	10 995	10 995	10 995
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	196	373	550
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	11 191	11 368	11 545

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2019. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2021–2022 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att 11 191 000 kronor anvisas under anslaget 1:5 *Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 11 368 000 kronor respektive 11 545 000 kronor.

3.4.6 1:6 Totalförsvarets rekryteringsmyndighet

Tabell 3.19 Anslagsutveckling 1:6 Totalförsvarets rekryteringsmyndighet

Tusental kronor

			Anslags-sparande	
2018	Utfall	172 469		-3 433
2019	Anslag	206 272 ¹	Utgifts-prognos	196 745
2020	Förslag	209 195		
2021	Beräknat	212 013 ²		
2022	Beräknat	215 321 ³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 208 714 tkr i 2020 års prisnivå.

³ Motsvarar 208 714 tkr i 2020 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Totalförsvarets rekryteringsmyndighets förvaltningsutgifter. Vidare får anslaget användas för ersättningar för kost, resor och logi till totalförsvarspliktiga.

Avgiftsbelagd verksamhet vid Totalförsvarets rekryteringsmyndighet

Tabell 3.20 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)	Akkumulerat resultat
Utfall 2018	89 928	81 173	8 755	20 389
(varav tjänsteexport)	-	-	-	-
Prognos 2018	97 895	97 516	379	20 768
(varav tjänsteexport)	-	-	-	-
Budget 2019	104 000	103 500	500	21 268
(varav tjänsteexport)	-	-	-	-

Regeringens överväganden

Anslaget har i förhållande till 2019 beräknats enligt följande.

Tabell 3.21 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:6 Totalförsvarets rekryteringsmyndighet

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	206 272	206 272	206 272
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	3 473	6 788	10 112
Beslut	-550	-1 047	-1 063
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	209 195	212 013	215 321

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2019. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2021–2022 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att 209 195 000 kronor anvisas under anslaget 1:6 *Totalförsvarets rekryteringsmyndighet* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 212 013 000 kronor respektive 215 321 000 kronor.

3.4.7 1:7 Officersutbildning m.m.

Tabell 3.22 Anslagsutveckling 1:6 Totalförsvarets rekryteringsmyndighet

Tusental kronor

År	Utfall	2018	Anslags-sparande	2019
2018	Utfall	208 612		16 075
2019	Anslag	220 794 ¹	Utgifts-prognos	218 249
2020	Förslag	224 275		
2021	Beräknat	227 820 ²		
2022	Beräknat	231 357 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 224 293 tkr i 2020 års prisnivå.

³ Motsvarar 224 294 tkr i 2020 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för att finansiera det tre-åriga officersprogrammet och annan grundläggande officersutbildning vid Försvarshögskolan. Vidare får anslaget finansiera forskning och utveckling m.m. inom vissa av högskolans kompetensområden. Anslaget får även användas för att finansiera kurser inom ramen för Partnerskap för fred (PFF) samt viss forskning och analysstöd för regeringens behov.

Regeringens överväganden

Anslaget har i förhållande till 2019 beräknats enligt följande.

Tabell 3.23 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:7 Officersutbildning m.m.

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	220 794	220 794	220 794
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	3 477	7 003	10 540
Beslut	4	23	23
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	224 275	227 820	231 357

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2019. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2021–2022 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att 224 275 000 kronor anvisas under anslaget 1:7 *Officersutbildning m.m.* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 227 820 000 kronor respektive 231 357 000 kronor.

3.4.8 1:8 Försvarets radioanstalt

Tabell 3.24 Anslagsutveckling 1:8 Försvarets radioanstalt

Tusental kronor

År	Utfall	2018	Anslags-sparande	2019
2018	Utfall	1 059 122		24 666
2019	Anslag	1 234 025 ¹	Utgifts-prognos	1 244 184
2020	Förslag	1 271 189		
2021	Beräknat	1 304 760 ²		
2022	Beräknat	1 340 365 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 284 263 tkr i 2020 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 298 798 tkr i 2020 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för att finansiera signalspaning och informationssäkerhetsverksamhet m.m. som Försvarets radioanstalt bedriver och kapitalkostnaden för den teknikutveckling som behövs för dessa verksamheter. Anslaget får även användas för Försvarets radioanstalts bidrag till att ge förvarning om förändrade förhållanden i vår omvärld samt myndighetens lämnande av stöd vid fredsfrämjande internationell verksamhet.

Avgiftsbelagd verksamhet vid Försvarets radioanstalt

Tabell 3.25 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)	Akkumulerat resultat
Utfall 2018	2 766	2 766	0	11
(varav tjänsteexport)	-	-	-	
Prognos 2019	1 600	1 600	0	11
(varav tjänsteexport)	-	-	-	
Budget 2020	1 600	1 600	0	11
(varav tjänsteexport)	-	-	-	

Regeringens överväganden

Anslaget har i förhållande till 2019 beräknats enligt följande.

I syfte att stärka försvarsunderrättelseförmågan föreslås anslaget öka med 20 miljoner kronor 2020 och beräknas öka med 35 miljoner kronor 2021 och 50 miljoner kronor fr.o.m. 2022. Anslaget 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap* föreslås minska med motsvarande belopp.

Anslaget föreslås minska med 1 miljon kronor perioden 2020–2022. Anslaget 1:12 *Försvarsunderrättelsemyndigheten* föreslås öka med motsvarande belopp i syfte att finansiera en nödvändig ombyggnation.

Det beräknade anslaget för 2022 ökas med 20,5 miljoner kronor till följd av en budgetteknisk justering.

Tabell 3.26 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:8 Försvarets radioanstalt

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	1 234 025	1 234 025	1 234 025
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	19 991	40 005	60 125
Beslut	17 173	30 730	46 215
Varav BP20 ³	19 000	34 000	69 516
Varav ³			
Försvarsunderrättelsemyndigheten	-1 000	-1 000	-1 000
Justering			20 516
Stärkt försvarsunderrättelseförmåga	20 000	35 000	50 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 271 189	1 304 760	1 340 365

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2019. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2021–2022 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att 1 271 189 000 kronor anvisas anslaget 1:8 *Försvarets radioanstalt* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 1 304 760 000 kronor respektive 1 340 365 000 kronor.

3.4.9 1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut

Tabell 3.27 Anslagsutveckling 1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut

Tusental kronor

År	Utfall	184 601	Anslags-sparande	527
2018	Utfall	184 601	Anslags-sparande	527
2019	Anslag	230 638 ¹	Utgifts-prognos	226 617
2020	Förslag	233 501		
2021	Beräknat	236 218 ²		
2022	Beräknat	239 638 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 232 771 tkr i 2020 års prisnivå.

³ Motsvarar 232 772 tkr i 2020 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för att finansiera internationell verksamhet inom försvarsmateriel- och forskningsområdet samt åtgärder för att främja den svenska försvarsindustrins exportverksamhet. Anslaget får även finansiera forskning avseende skydd mot kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära stridsmedel (CBRN) samt forskning och analysstöd för regeringens behov. Anslaget får vidare finansiera forskning med inriktning mot Polismyndighetens och Säkerhetspolisens verksamhetsområden.

Avgiftsbelagd verksamhet vid Totalförsvarets forskningsinstitut

Tabell 3.28 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)	Ackumulerat resultat
Utfall 2018	846 025	871 482	-25 457	81 590
(varav tjänsteexport)	22 889	20 599	2 290	5 199
Prognos 2019	876 000	881 000	-5 000	76 590
(varav tjänsteexport)	30 000	30 000	0	5 199
Budget 2020	921 562	911 562	10 000	86 590
(varav tjänsteexport)	30 000	30 000	0	5 199

Regeringens överväganden

Anslaget har i förhållande till 2019 beräknats enligt följande.

Tabell 3.29 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	230 638	230 638	230 638
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	3 656	7 125	10 567
Beslut	-793	-1 545	-1 567
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	233 501	236 218	239 638

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2019. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2021–2022 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att 233 501 000 kronor anvisas anslaget 1:9 *Totalförsvarets forskningsinstitut* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 236 218 000 kronor respektive 239 638 000 kronor.

3.4.10 1:10 Nämnder m.m.**Tabell 3.30** Anslagsutveckling 1:10 Nämnder m.m.

Tusental kronor

			Anslags-sparande	
2018	Utfall	5 999		302
2019	Anslag	6 301 ¹	Utgifts-prognos	6 228
2020	Förslag	6 301		
2021	Beräknat	6 301		
2022	Beräknat	6 301		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för att finansiera den verksamhet som bedrivs av vissa mindre nämnder samt bidrag till exempelvis Svenska Röda Korset och Centralförbundet Folk och Försvar.

Regeringens överväganden

Anslaget har i förhållande till 2019 beräknats enligt följande.

Tabell 3.31 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:10 Nämnder m.m.

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	6 301	6 301	6 301
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	6 301	6 301	6 301

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 6 301 000 kronor anvisas under anslaget 1:10 *Nämnder m.m.* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 6 301 000 kronor respektive 6 301 000 kronor.

3.4.11 1:11 Försvarets materielverk**Tabell 3.32** Anslagsutveckling 1:11 Försvarets materielverk

Tusental kronor

			Anslags-sparande	
2018	Utfall	81 796		11 949
2019	Anslag	1 778 873 ¹	Utgifts-prognos	1 743 978
2020	Förslag	1 770 787		
2021	Beräknat	1 798 546 ²		
2022	Beräknat	1 826 371 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 770 787 tkr i 2020 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 770 788 tkr i 2020 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Försvarets materielverks förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas till utgifter för Sveriges certifieringsorgan för it-säkerhet (CSEC) samt signatärskapet för Common Criteria Recognition Arrangement (CCRA).

Kompletterande information

Anslagsändamålet för anslag 1:11 ändrades i budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 6 avsnitt 3.3.11) i samband med inrättande av ett förvaltningsanslag för Försvarets materielverk. Anslagsändamålets utformning följde gängse principer för myndigheters förvaltningsanslag. Någon ändring i sak var inte avsedd utan anslaget ska användas för utgifter för de uppgifter som ingår i myndighetens verksamhet, dvs. myndighetens förvaltningsutgifter. Försvarsutskottet invände emot denna förändring och framförde att anslagsändamålet bör beskriva den verksamhet som anslaget är avsett att finansiera (bet. 2018/19:FöU1, rskr. 2018/19:89). Myndighetens uppgifter anges i myndighetens instruktion. Att som utskottet efterfrågar i anslagsändamålet peka ut vissa uppgifter skulle innebära att anslagsändamålet motsvarar delar av instruktionen, samtidigt som anslagsändamålet inte blir uttömmande i förhållande till myndighetens uppgifter enligt instruktionen. Det skulle medföra osäkerhet kring vilka delar av myndighetens verksamhet som får finansieras från anslaget samtidigt som det också skulle innebära en avvikelse från hur anslagsändamålen utformas för andra förvaltningsanslag. Regeringen anser därför inte att anslagets ändamål ska ändras på det sätt som utskottet har påtalat.

Avgiftsbelagd verksamhet vid Försvarets materielverk

Tabell 3.33 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt – kostnad)	Akkumulerat resultat
Utfall 2018	22 186 057	22 177 016	9 041	242 183
(varav tjänsteexport)	204 291	194 209	10 082	0
Prognos 2019	9 957 300	9 957 300	0	242 183
(varav tjänsteexport)	224 000	224 000	0	0
Budget 2020	4 980 000	4 980 000	0	242 183
(varav tjänsteexport)	200 000	200 000	0	0

Rörelsekapital

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att för 2020 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 26 500 000 000 kronor för att tillgodose Försvarets materielverks behov av rörelsekapital.

Skälen för regeringens förslag: Försvarets materielverk behöver tillgång till rörelsekapital för att finansiera utestående förskott till industrin och för hantering av avtal inom försvarsexportområdet.

Myndigheten behöver också tillgång till rörelsekapital för att hantera övergången till en ny finansiell styrmodell inom materielförsörjningen. För att stödja införandet sker övergången successivt.

Behovet av tillgång till rörelsekapital för 2020 är beräknat utifrån rörelsekapital för förskott till industrin (5 miljarder kronor), exportrelaterat kreditbehov (7 miljarder kronor) och rörelsekapital för övergången till ny finansiell styrmodell (14,5 miljarder kronor).

Regeringens överväganden

Anslaget har i förhållande till 2019 beräknats enligt följande.

Anslaget förslås minska med 40 miljoner kronor fr.o.m. 2020 för att finansiera delar av tidigare verksamhetsövergång från Försvarets materielverk till Försvarsmakten. Anslaget 1:1 *Förbandsverksamhet och beredskap* föreslås öka med motsvarande belopp.

Tabell 3.34 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:11 Försvarets materielverk

Tusental kronor			
	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	1 778 873	1 778 873	1 778 873
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	31 914	60 300	88 753
Beslut	-40 000	-40 627	-41 256
Varav BP20 ³	-40 000	-40 000	-40 000
Varav ³			
Verksamhetsövergång	-40 000	-40 000	-40 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 770 787	1 798 546	1 826 371

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2019. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2021–2022 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att 1 770 787 000 kronor anvisas anslaget 1:11 *Försvarets materielverk* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 1 798 546 000 kronor respektive 1 826 371 000 kronor.

Överlåtelse och upplåtelse av materiel

Regeringens förslag: Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2020 besluta om export av JAS 39C/D genom upplåtelse eller överlåtelse av viss materiel, under förutsättning att exporten bidrar till den operativa tillgängligheten inom stridsflygssystemet, att det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för 2016–2020 och att exporten under 2020 sker till förmån för den operativa tillgängligheten till JAS 39C/D.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen kan med stöd av 8 kap. 6 § budgetlagen (2011:203) överlåta lös egendom som inte behövs för statens verksamhet. Även export (genom överlåtelse eller upplåtelse) av sådan materiel som behövs i statens verksamhet kan i vissa fall vara motiverad. Mot bakgrund av det säkerhetspolitiska omvärldsläget och riksdagens ställningstagande till regeringens förslag i budgetpropositionen för 2019, föreslår regeringen att

riksdagen enbart godkänner sådan export av JAS 39C/D som baseras på flygplan som byggts i produktionsbevarande syfte och som inte ingår i Försvarmaktens bestånd. Dessa flygplan behövs inte för statens verksamhet och bedöms därmed omfattas av regeringens mandat enligt 8 kap 6 § budgetlagen (2011:203). Färdigställandet av dessa flygplan understöds emellertid genom att staten tillhandahåller viss materiel i form av så kallade apparatsatser (utbytesenheter och komponenter från demonterade JAS 39A/B). Mot denna bakgrund föreslås riksdagen bemyndiga regeringen att under 2020 besluta om export av JAS 39C/D genom upplåtelse eller överlåtelse av viss materiel, i de fall exporten bidrar till den operativa tillgängligheten inom stridsflygssystemet, att det i övrigt är i linje med det försvarspolitiska inriktningsbeslutet för 2016–2020 och att exporten under 2020 sker till förmån för den operativa tillgängligheten till JAS 39C/D. Mervärdet för staten utgörs av kostnadsdelning, en bibehållen utvecklings- och produktionskapacitet samt finansieringen av en ökad operativ tillgänglighet i systemet.

Även om det finns ett bemyndigande enligt 8 kap. 6 § budgetlagen så förutsätter en upplåtelse eller överlåtelse av materiel till utlandet som utgör krigsmateriel även att ett separat tillstånd lämnas enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel.

3.4.12 1:12 Försvarsunderrättelsesdomstolen

Tabell 3.35 Anslagsutveckling 1:12 Försvarsunderrättelsesdomstolen

Tusental kronor				
2018	Utfall	8 521	Anslags-sparande	843
2019	Anslag	9 416 ¹	Utgifts-prognos	9 581
2020	Förslag	10 584		
2021	Beräknat	10 752 ²		
2022	Beräknat	10 920 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 10 585 tkr i 2020 års prisnivå.

³ Motsvarar 10 585 tkr i 2020 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för att finansiera den verksamhet som Försvarsunderrättelsesdomstolen bedriver med att pröva frågor om tillstånd till signalspaning enligt lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.

Regeringens överväganden

Anslaget har i förhållande till 2019 beräknats enligt följande.

I syfte att genomföra en nödvändig ombyggnation föreslås anslaget öka med 1 miljon kronor under perioden 2020–2022. Anslaget 1:8 *Försvarets radioanstalt* föreslås minska med motsvarande belopp.

Tabell 3.36 Härlledning av anslagsnivån 2020–2022 för 1:12 Försvarsunderrättelsesdomstolen

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	9 416	9 416	9 416
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	168	320	472
Beslut	1 000	1 016	1 032
Varav BP20 ³	1 000	1 000	1 000
Varav ³			
Försvarsunderrättelsesdomstolen	1 000	1 000	1 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	10 584	10 752	10 920

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2019. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2021–2022 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att 10 584 000 kronor anvisas under anslaget 1:12 *Försvarsunderrättelsesdomstolen* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 10 752 000 kronor respektive 10 920 000 kronor.

3.5 Beredskapskredit för totalförsvaret

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att för 2020 utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret i händelse av krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden som uppgår till högst 40 000 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen fick nyttja en kredit i Riksgäldskontoret på högst 40 000 000 000 kronor för 2019. Regeringen anser att motsvarande bemyndigande bör lämnas för 2020. Beredskapskrediten ska säkerställa att en nödvändig beredskapshöjning inte förhindras eller fördröjs därför att regeringen inte disponerar nödvändiga betalningsmedel. Om beredskapskrediten utnyttjas avser regeringen att återkomma till riksdagen med redovisning av behovet av medel för den fortsatta verksamheten.

Regeringen bör mot denna bakgrund bemyndigas att för 2020 utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret som uppgår till högst 40 000 000 000 kronor i händelse av krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden.

4 Samhällets krisberedskap

4.1 Mål för samhällets krisberedskap

Skydd mot olyckor

Riksdagens mål för skydd mot olyckor är enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor att i hela landet ge människors liv, hälsa, egendom och miljö ett – med hänsyn till de lokala förhållandena – tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor.

Krisberedskap

De av regeringen angivna målen för krisberedskap indelas i ett förebyggande perspektiv och ett hanterande perspektiv. Med dessa utgångspunkter är målen för krisberedskapen att

- minska risken för olyckor och kriser som hotar vår säkerhet
- värna människors liv och hälsa samt grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter genom att upprätthålla samhällsviktig verksamhet och hindra eller begränsa skador på egendom och miljö då olyckor och krisituationer inträffar.

Arbetet med krisberedskapen bör även bidra till att minska lidande och konsekvenser av allvarliga olyckor och katastrofer i andra länder. Krisberedskapsarbetet utgör också en utgångspunkt för arbete med det civila försvaret.

Civilt försvar

Riksdagen har beslutat (prop. 2014/15:109, bet. 2014/15:FöU11, rskr. 2014/15:251) att målet för verksamheten inom det civila försvaret är att

- värna civilbefolkningen
- säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna
- bidra till Försvarmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld.

4.2 Resultatredovisning

Sveriges förmåga att förebygga, hantera och lära från olyckor och kriser bygger på den samlade förmågan hos alla aktörer i samhället.

Bedömningen av vilka resultat som har uppnåtts i förhållande till målen baseras på de aktiviteter och prestationer som har utförts inom främst utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap, men även inom andra utgiftsområden. Även privata verksamheter och andra faktorer i omvärlden påverkar utvecklingen av samhällets krisberedskap.

Förmågan att hantera allvarliga olyckor och kriser i samhället i fredstid skapar också en grundläggande förmåga att hantera höjd beredskap och ytterst krig.

4.2.1 Bedömningsgrunder och resultatindikatorer

Redovisningen av resultaten inom samhällets krisberedskap utgår från följande bedömningsgrunder:

- samhällets förmåga att förebygga olyckor och kriser samt vidta förberedande åtgärder mot krig
- samhällets förmåga att hantera olyckor, kriser och krig
- generell utveckling av samhällets krisberedskap.

För att beskriva utvecklingen av samhällets krisberedskap används (när så är möjligt) nedanstående resultatindikatorer, vilka kommer att följas över tid.

Antal omkomna i bränder

Ett målinriktat och samordnat brandförebyggande arbete bör på sikt leda till ett minskat antal personer som omkommer eller skadas allvarligt vid bränder.

Innrapporterade it-incidenter

Statliga myndigheters rapportering av allvarliga it-incidenter ger information om hoten mot samhällets informations- och cybersäkerhet och underlag för att stärka förmågan att förebygga, upptäcka och hantera it-incidenter.

Medelsvarstid på 112-samtal

Tidsfaktorn vid alarmering är av avgörande betydelse för att nödställda personer snabbt och effektivt ska kunna få den hjälp som de behöver av samhällets hjälporgan.

Antal Rakel-abonnemang

Rakelsystemet stödjer en skyddad och driftsäker kommunikation mellan samhällsviktiga organisationer vid en kris. Fler Rakel-abonnemang är en indikator på att aktörernas möjlighet att kommunicera skyddat och driftsäkert har stärkts, vilket bidrar till en effektivare hantering av en uppkommen kris.

Antal utbildade brandmän

Utbildning av hel- och deltidsanställda brandmän är en avgörande förutsättning för förmågan inom området skydd mot olyckor och syftar till att säkerställa en likvärdig och grundläggande

kompetens inom den kommunala räddningstjänsten i hela landet.

Genomförda övningar

Den främsta åtgärden för att stå väl rustad vid en kris är att berörda organisationer har genomfört övningar inför möjliga händelser. Därmed är det av intresse att bl.a. studera antalet genomförda övningar av krishanteringsorganisationen respektive ledningen vid myndigheter och regioner.

Underlag till grund för resultatredovisningen

Sammantaget ger bedömningsgrunder och resultatindikatorer en viss information om samhällets krisberedskap, men resultatredovisningen påverkas även av andra faktorer såsom demografiska förändringar, teknisk utveckling, säkerhetspolitiska läget, ändringar i befolkningens levnadsvanor och hälsoutveckling samt ett förändrat klimat.

Förutsättningarna för att följa upp arbetet med krisberedskap och civilt försvar som avser s.k. sällanhändelser med stora samhällskonsekvenser skiljer sig från förutsättningarna att följa upp arbetet med att förebygga och hantera olyckor som drabbar enskilda individer.

Underlag som ligger till grund för resultatredovisningen är bl.a. årsredovisningar och andra rapporter från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Kustbevakningen, Statens haverikommission och SOS Alarm Sverige AB.

Övriga underlag är bl.a. utredningar och uppföljningar av inträffade händelser, risk- och sårbarhetsanalyser, Riksrevisionens rapporter samt länsstyrelsers årsredovisningar.

4.2.2 Resultat

Förmåga att förebygga olyckor och kriser samt vidta förberedande åtgärder mot krig

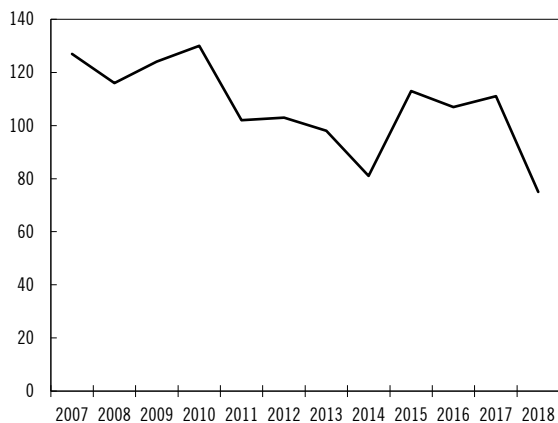
Brand- och olycksförebyggande arbete

Samhällets brandförebyggande verksamhet har stor betydelse för människors säkerhet och trygghet. MSB arbetar tillsammans med myndigheter, kommuner och andra organisationer för att uppnå visionen i den nationella strategin – ingen i Sverige ska omkomma eller allvarligt skadas till följd av brand.

Under 2018 omkom 75 personer i brand, varav 20 kvinnor, 53 män och 2 personer med ännu okänt kön (se diagram 4.1). Det är det lägsta antalet omkomna på mer än tio år.

Diagram 4.1. Antal omkomna i bränder 2007–2018

Antal omkomna

Källa: MSB:s årsredovisningar 2007–2018

Under 2008–2018 har i medeltal 109 personer per år omkommit i brand varav 39 kvinnor och 70 män. Av dessa har närmare 80 procent omkommit i bostaden. Äldre personer samt personer med funktionsnedsättning är överrepresenterade.

MSB stödjer samhällets brandförebyggande verksamhet med bl.a. analyser och statistik om omkomna i bränder så att kommuner och andra aktörer kan fatta beslut om åtgärder inom området.

För att öka samhällets kunskap om bränder i bostadsmiljö finansierar MSB olika forskningsprojekt och sprider kunskap om forskningsresultatet till berörda aktörer i samhället. Inom informationssatsningen Aktiv mot brand (ett samarbete mellan 200 organisationer) har kampanjen ”Skydda dig mot brand” genomförts för att påverka människor att ha ett bra brandskydd hemma. Kampanjen har annonserats i sociala medier och radiokanaler. Se även avsnitt 6 Elsäkerhet för mer information om elbränder i bostäder.

Förebyggande arbete mot naturolyckor

MSB har i uppgift att på olika sätt stödja aktörer att förbereda sig för såväl dagens naturolyckor som olyckor ett förändrat klimat kan föra med sig. Utifrån ett regeringsuppdrag om hur myndigheten påverkas av klimatets förändring, har MSB beskrivit att verksamheten redan påverkas av klimatförändringen och att utvecklingen kommer att ställa ökade krav på

myndighetens egen förmåga liksom stödet till berörda aktörer. MSB har även påbörjat arbetet enligt den nya förordningen (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete.

För att möjliggöra förebyggande åtgärder mot naturolyckor i utsatta riskområden har regeringen avsatt bidragsmedel, som MSB hanterar. Under 2018 har drygt 72 miljoner kronor fördelats till elva kommuner för förebyggande åtgärder mot översvämningar, ras och skred. Utöver det har drygt två miljoner kronor lämnats till länsstyrelser för deras arbete i enlighet med översvämningförordningen.

Översvämningsskarteringarna innehåller information som är viktig för samhällsplanering och för åtgärder som minskar konsekvenserna av översvämningar. Inom området vegetationsbränder har ett arbete inletts med att ta fram en ny nationell marktäckedatabas. En dialog har även påbörjats med de nordiska länderna kring att utveckla brandriskprognoserna i syfte att ge bättre prognosunderlag för bedömningarna av brandrisk och släckinsatser.

MSB har bidragit i det myndighetsgemensamma arbetet med att förebygga och öka förmågan att hantera naturolyckor.

Säker hantering av farliga ämnen

Arbetet med att utveckla och stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera händelser där farliga ämnen ingår har stärkts under året. MSB har fortsatt att samordna arbetet inom området, vilket till stor del sker med stöd av en aktörsgemensam grupp. Implementering av den aktörsgemensamma strategin har fortgått.

Utifrån EU:s åtgärdsplan har det svenska arbetet med att förbättra beredskapen avseende kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära säkerhetsrisker (CBRN) tagit fart under 2018. Sverige har utsett två nationella koordinatörer för CBRN-säkerhet som ska fungera som kontaktpunkter gentemot övriga medlemsstater (från MSB och Polismyndigheten). Koordinatorerna har under året bl.a. initierat ett nationellt arbete med berörda myndigheter inom ramen för EU:s åtgärdsplan.

Sprängämnesprekursorer är kemiska substanser som kan användas för att tillverka sprängämnen. Under 2018 har en ny EU-förordning om dessa ämnen förhandlats fram och Sverige har deltagit aktivt i förhandlingsarbetet. Genom den nya förordningen begränsas tillgången till sprängämnesprekursorer, bl.a.

genom att varken enskilda eller professionella användare får ha tillgång till dessa ämnen om det inte finns ett påvisbart behov.

Fokus på ökad kunskap om informations- och cybersäkerhet samt utvecklat stöd

Det är av grundläggande betydelse att statliga myndigheter, kommuner, landsting, företag och andra organisationer har kännedom om hot och risker, tar ansvar för sin information och bedriver ett systematiskt informationssäkerhetsarbete.

Regeringen har tagit initiativ för att öka kunskapen och förbättra stödet till såväl privat som offentlig sektor genom att bl.a. ge MSB i uppdrag att öka allmänhetens samt små och medelstora företags kunskap om informationssäkerhet inklusive id-kapning. Tillsammans med ett stort antal aktörer utformade MSB kampanjen ”Tänk säkert – skydda din viktigaste information!”. Kampanjens räckvidd har varit omfattande och budskapen har nått ut brett.

Regeringen har även gett MSB i uppdrag att förbättra kommunernas informationssäkerhet i samarbete med länsstyrelserna. MSB har tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och länsstyrelserna utvecklat samt genomfört utbildningar och utvecklat stödmaterial för kommuner, landsting och länsstyrelser.

På uppdrag av regeringen har MSB, Försvarets radioanstalt, Post- och telestyrelsen, Försvarmakten, Försvarets materielverk, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen redovisat den första samlade informations- och cybersäkerhetshandlingsplanen för åren 2019–2022. Myndigheterna redovisar 77 åtgärder som tillsammans bidrar till att nå målen i regeringens nationella strategi för samhällets informations- och cybersäkerhet. Myndigheterna ska årligen redovisa till regeringen hur arbetet fortgår.

Kunskapen om it-incidenter behöver öka

Statliga myndigheter är sedan 2016 skyldiga att rapportera allvarliga it-incidenter till MSB. År 2018 inkom 297 it-incidentrapporter från 87 av de 256 rapporteringsskyldiga myndigheterna (2017 inkom 281). Den vanligaste typen av incidenter är angrepp följt av oönskad eller oplanerad störning i kritisk infrastruktur. Antalet rapporterade it-incidenter har inte förändrats alltför mycket sedan rapporteringsskyldigheten infördes året innan. I den årliga rapporten om statliga myndigheters it-incidenter bedömer MSB att för

få allvarliga it-incidenter rapporteras och kommer därför att vidta åtgärder för att öka rapporteringen.

En ny lag (2018:1174) om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster (NIS-lagen) trädde i kraft den 1 augusti 2018. Regeringen har utsett tillsynsmyndigheter och gett MSB i uppdrag att bl.a. utfärda vissa föreskrifter och etablera ett samarbetsforum med tillsynsmyndigheterna och Socialstyrelsen. Under året har MSB utarbetat fem föreskrifter samt vägledningar och allmänna råd. Därutöver har MSB inrättat en ny deskfunktion för att ta emot rapporteringen av it-incidenter enligt den nya lagstiftningen.

Utvecklingen av civilt försvar fortsätter

Under året har ytterligare steg tagits mot en ökad totalförsvarsförmåga och sammanhängande planering för beredskap inom civilt försvar. Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2018 att tillföra det civila försvaret cirka 430 miljoner kronor per år fr.o.m. 2018 fördelat på flera olika aktörer.

Tillsammans med Försvarmakten har MSB fortsatt att utveckla samarbetet med bevakningsansvariga myndigheter samt prioriterade kommuner och landsting utifrån regeringsuppdraget att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret genom utbildningar, övningar, metodstöd och andra förmågehöjande insatser.

Myndigheter, kommuner och landsting har bl.a. arbetat med krigsplacering av sin personal, planering för att kunna stödja Försvarmakten vid höjd beredskap, en förstärkt aktörsgemensam samverkan för säker och robust kommunikation samt planering för att kunna verka från alternativa och skyddade ledningsplatser.

Utifrån regeringsuppdraget om dimensionerande utgångspunkter för en sammanhängande planering har MSB och Försvarmakten redovisat en planeringsinriktning som stöd för bevakningsansvariga myndigheters planering. Information och stöd till myndigheter, kommuner och landsting i deras beredskapsplanering har bl.a. getts vid totalförsvarsplaneringskonferenser och seminarier.

Flera myndigheter har utifrån regeringsuppdrag genomfört analyser och identifierat behov av ändringar avseende de författningar som styr myndigheternas arbete

under höjd beredskap. Länsstyrelserna, som är högsta civila totalförsvarsmyndighet inom respektive län, har prioriterat frågan om civilt försvar i sin verksamhet. Länsstyrelsen i Uppsala län har redovisat regeringsuppdraget att ta fram en vägledning för länsstyrelsernas utövande av det geografiska områdesansvaret. Vägledningen bidrar till att länsstyrelsernas utövande underlättas inom hela hotskalan.

Avseende arbetet med civilt försvar på lokal och regional nivå har MSB tecknat två överenskommelser med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) som gäller ersättning för arbete med uppgifter inom området civilt försvar. Överenskommelserna sträcker sig under perioden 2018–2020. Prioriterade uppgifter för kommuner och landsting under perioden är att arbeta med kompetenshöjning gällande totalförsvaret, stärka säkerhetsskyddet samt att skapa en krigsorganisation och krigsplacering.

MSB har påbörjat ett arbete med olika vägledningar, bl.a. om det robusta sjukhuset och om stöd för kommunernas planering vid höjd beredskap samt räddningstjänst under höjd beredskap. I samverkan med Försvarsmakten och Totalförsvarets rekryteringsmyndighet har MSB även utarbetat en vägledning för myndigheternas arbete med krigsorganisation och krigsplacering.

Arbete mot informationspåverkan

Regeringen har gett MSB i uppdrag att inom myndighetens egna ansvarsområde ha en god förmåga att identifiera och möta informationspåverkan och annan spridning av vilsedande information riktad mot Sverige. Myndigheten ska även genom kunskapspridning och stöd till samverkan bidra till övriga bevakningsansvariga myndigheters och berörda aktörers beredskap inom området.

Verksamheten har under året präglats av de allmänna valen som genomfördes i september 2018. Ett nationellt operativt forum bestående av MSB, Valmyndigheten, Säkerhetspolisen, Polisen, Skatteverket och Länsstyrelsen Västra Götaland etablerades i syfte att samordna myndigheternas arbete.

I samband med arbetet med de allmänna valen har MSB genomfört utbildningsinsatser riktade mot aktörer på lokal, regional och nationell nivå. MSB har under året utbildat ca 3 600 tjänstemän, journalister m.fl. (totalt 11 300 tjänstemän och berörda aktörer under 2016–2018).

MSB har även publicerat en handbok i informationspåverkan riktad främst till kommunikatörer samt beslutat om stöd till forskningsprojekt där resultaten av projekten ska bidra till att stärka de bevakningsansvariga myndigheternas förmåga att identifiera och möta informationspåverkan.

Utvecklat samarbete inom Norden, EU och Nato

De nordiska ländernas samarbete avseende krisberedskap och räddningstjänst fortsatte under 2018. Det finska kommunikationssystemet Virve kopplades under året ihop med den svenska motsvarigheten Rakel. Genom det nordiska räddningstjänstsamarbetet Nordred och EU:s civilskyddsmekanism fick Sverige värdefull hjälp av många länder i arbetet med att bekämpa skogsbränderna sommaren 2018, bl.a. från Danmark, Finland och Norge.

I december 2018 enades EU:s medlemsländer om ett förslag till en revidering av beslutet om en civilskyddsmekanism för unionen (den nya civilskyddslagstiftningen trädde i kraft i mars 2019). Genom denna revidering ökar kraven på medlemsländerna vad gäller det förebyggande och förberedande arbetet på nationell nivå. Möjligheterna att ge operativt stöd till medlemsstaterna vid större allvarliga händelser utökas. En beredskapsresurs inom civilskyddsmekanismen, det s.k. rescEU, har etablerats som ett operativt stöd då nationella resurser inte räcker till. I ett första skede kommer rescEU att fokusera på flygande resurser med kapacitet att släcka skogsbränder.

Under året har bevakningsansvariga myndigheter deltagit vid olika planeringsmöten med Natos civila kommitté i arbetet med implementeringen av nödvändiga civila förmågor för stärkt motståndskraft inom beredskapen.

Analys och slutsatser av förebyggande och förberedande förmågor

I syfte att uppfylla målen för skydd mot olyckor, krisberedskapen och det civila försvaret har en omfattande förebyggande verksamhet bedrivits under 2018.

Samhällets förmåga att förebygga bränder har utvecklats positivt och antalet omkomna i bränder 2018 är de lägsta på mycket länge, men det finns fortfarande utvecklingsområden. Den förebyggande verksamheten behöver bl.a. i större

utsträckning samordnas, främst på kommunal nivå samt i större utsträckning utgå från enskilda personers behov. Regeringen bedömer att MSB:s stöd till samhällets aktörer inom området har bidragit till att stärka förmågan att förebygga bränder och ytterst minskat antalet omkomna.

Vad avser det förebyggande arbetet med naturolyckor bedömer regeringen att vidtagna åtgärder och tillhandahållande av bl.a. finansiering har stärkt ansvariga aktörers förutsättningar att utföra sitt arbete, vilket därmed bidrar till målet för krisberedskapen att minska risken för olyckor och kriser som hotar vår säkerhet.

När det gäller farliga ämnen bedömer regeringen att det fortsatta arbetet med EU:s åtgärdsplan kommer att kräva ytterligare samverkan mellan berörda myndigheter för största möjliga nytta och effekt. Åtgärdsplanen bör ses som ett värdefullt verktyg som ger EU:s medlemsstater stöd i arbetet med att förstärka motståndskraften för att kunna hantera CBRN-hot och förhindra allvarliga olyckor. Regeringen välkomnar vidare den nya EU-förordningen nr 2019/1148 om saluföring och användning av sprängämnesprekursorer, som begränsar allmänhetens tillgång till potentiellt farliga ämnen.

Medvetenheten om informations- och cybersäkerheten i samhället har ökat och stödet till privat och offentlig sektor har utvecklats, men regeringens bedömning är att arbetet fortsatt behöver utvecklas. För att informations- och cybersäkerheten i samhället ska öka krävs att fler aktörer i både offentlig och privat sektor i högre utsträckning prioriterar och avsätter resurser för att höja säkerheten i sina verksamheter.

Regeringen bedömer att myndigheterna som presenterat den samlade informations- och cybersäkerhetshandlingsplanen bedriver ett aktivt arbete med att bl.a. utveckla utbildningar och vägledning samt att skapa en ökad samverkan med privata aktörer i hela hotskalan, från grundläggande informationssäkerhet till skyddet av de mest skyddsvärda verksamheterna.

Regeringen anser att lagen om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster samt säkerhetsskyddslagen (2018:585) är viktiga för att tydliggöra kraven på det systematiska informations- och säkerhetsskyddsarbete som aktörer i privat och offentlig sektor ska genomföra. Tillämpningen av den nya lagstiftningen bör leda till en positiv

effekt på informationssäkerheten och skyddet av de mest skyddsvärda verksamheterna i samhället. Rapporteringen av allvarliga it-incidenter ger en bättre överblick över hoten mot samhällets informationssäkerhet. Regeringen delar MSB:s bedömning att det är för få myndigheter som rapporterar it-incidenter och ser därför positivt på att myndigheten arbetar med att revidera och komplettera nuvarande föreskrifter för att skapa nya och skärpta krav på myndigheternas redovisning.

Inom området civilt försvar har beredskapsplaneringen utvecklats i enlighet med regeringsuppdragen. De medel som har tillförts civilt försvar har bidragit till att stärka utvecklingen på området. Regeringen anser att arbetet med en sammanhängande planering samt stöd till Försvarsmakten och övriga aktörer bör fortsätta utvecklas genom konkreta förmågehöjande åtgärder samt kunskapshöjande utbildningsinsatser och övningar. För att nå målet för civilt försvar är det viktigt att bl.a. säkerställa att aktörerna även har förmåga att upprätthålla sina egna samhällsviktiga verksamheter samtidigt som de ger stöd till Försvarsmakten.

Inom området informationspåverkan bedömer regeringen att MSB:s utbildningsinsatser bidragit till att berörda aktörer har förbättrat sin kunskap inom området och att det i sin tur bidrar till att höja samhällets motståndskraft gällande informationspåverkan.

Det nordiska samarbetet är angeläget och bör vidareutvecklas. Vikten av att ha ett väl fungerande samarbete inom Norden och EU blev extra tydligt när stödresurser behövdes vid hanteringen av de omfattande skogsbränderna 2018. Regeringen bedömer att den nyligen reviderade civilskyddsmekanismen kommer att stärka EU:s gemensamma förmåga att bekämpa skogsbränder och därmed även Sveriges förmåga.

Förmåga att hantera olyckor, kriser och krig

Stärkt räddningstjänst genom ökad samverkan

Den statliga och kommunala verksamheten för räddningstjänst har en grundläggande betydelse för människors säkerhet och trygghet. Kommunernas räddningstjänster genomförde närmare 100 000 räddningsinsatser 2018 och den statliga räddningstjänsten närmare 2 000 räddningsinsatser.

Kommunernas räddningstjänster har vidtagit flera åtgärder för att stärka sin beredskap och förmåga att effektivt kunna hantera olyckor och allvarliga händelser. Exempelvis har flera räddningstjänster i samverkan stärkt sin förmåga att övergripande leda och snabbt kraftsamla vid omfattande räddningsinsatser.

MSB har på olika sätt stärkt sin stödjande förmåga avseende kommunernas räddningstjänster genom bl.a. utvecklat stöd till räddningstjänsternas samordning och ledning vid omfattande räddningsinsatser.

Myndigheten har vidare tillsammans med berörda aktörer utarbetat vägledningar inom bl.a. områdena samverkan vid dödligt pågående våld, förebygga och hantera våld mot blåljuspersonal, samt drönanvändning i kommunal räddningstjänst.

Samverkan mellan aktörerna med ansvar för kommunal och statlig räddningstjänst har utvecklats. Flera möten inom ramen för MSB:s räddningstjänstforum har anordnats för att främja dialogen och samverkan inom området.

Utbildningar för kommunal räddningstjänst

Enligt förordningen om utbildning i skydd mot olyckor tillhandahåller MSB utbildning inom området. Utbildningarna ska säkerställa en likvärdig och grundläggande kompetens hos räddningstjänstpersonal i hela landet. De mest omfattande utbildningarna är grund- och vidareutbildningar för del- och heltidsanställda brandmän samt räddningsledarutbildningar.

Myndigheten har under året tillhandahållit ca 530 platser för utbildning i skydd mot olyckor (SMO) jämfört med ca 500 platser 2017. När det gäller utbildning för räddningstjänstpersonal i beredskap (deltidsanställda brandmän) har myndigheten förändrat utbildningen sedan 2017 och delat upp den i två delar. För grundutbildning för räddningstjänstpersonal i beredskap del 1 har 630 utbildningsplatser nyttjats och för grundutbildning del 2 har 317 utbildningsplatser nyttjats. Grundutbildningen har erbjudits på nio platser i landet. Detta innebär att den nya utbildningen ger fler utbildningsplatser jämfört med den gamla utbildningen och leder till ett ökat regionalt genomförande. Vidare har myndigheten tillhandahållit 344 (349 platser 2017) utbildningsplatser för räddningsledare. Antalet utbildningsplatser visas i tabell 4.1.

Tabell 4.1 Antal utbildningsplatser

Antal platser			
	2016	2017	2018
Utbildning i skydd mot olyckor	421	502	527
Utbildning för räddningsinsats	543	551	
Utb räddningstjänst i beredskap 1			630
Utb räddningstjänst i beredskap 2			317
Räddningsledare	333	349	344

Källa: MSB:s årsredovisning för 2017 och 2018.

Hantering av skogsbränder sommaren 2018

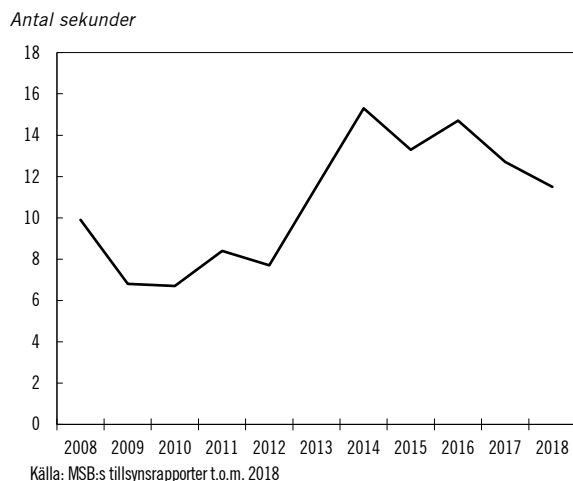
Skogsbränderna sommaren 2018 blev de mest omfattande i modern tid i Sverige och hanteringen gick i flera avseenden bra även om det finns utvecklingspotential i samhällets samlade förmåga att förebygga och släcka stora skogsbränder. På de flesta håll lyckades räddningstjänsterna effektivt begränsa och släcka bränderna – ofta i samverkan och med stöd från myndigheter, frivilliga samt med resurser från andra länder. Kommunernas räddningstjänster genomförde ca 7 000 insatser mot brand i terräng.

EU:s civilskyddsmekanism aktiverades tidigt för att få tillgång till flygande släckresurser och räddningstjänstpersonal. MSB:s förstärkningsresurser i form av bl.a. skogsbrandsdepåer användes på flera platser under släckningsarbetet. Andra myndigheter deltog också med stöd i insatserna, bl.a. Forsvarsmakten, Kustbevakningen och Trafikverket.

Fler samtal till SOS Alarm och sänkta svarstider

Enligt alarmeringsavtalet mellan staten och SOS Alarm AB ska bolaget säkerställa en effektiv 112-tjänst så att polis, räddningstjänst och ambulans snabbt kan tillkallas. Avtalet föreskriver en medelsvarstid på 8 sekunder. Under 2018 besvarade 600 larmoperatörer i 14 SOS-centraler ca 3,2 miljoner nödsamtal varav 75 procent föranledde akut hjälpbehov.

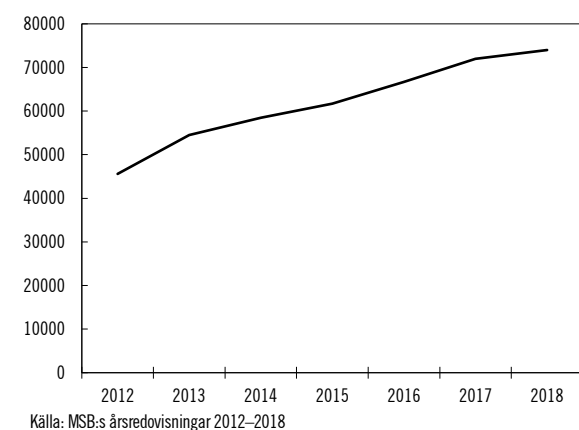
Under de senaste tio åren har antalet 112-samtal ökat, liksom antalet samtal med tolkbehov. Medelsvarstiden har dock kunnat sänkas två år i rad till 11,5 sekunder för 2018 (se diagram 4.2) bl.a. tack vare fler anställda.

Diagram 4.2 SOS Alarms medelsvarstider på 112-samtal 2008–2018

Under skogsbränderna hade SOS Alarms krisberedskapsavdelning en roll att samordna tjänsten Viktigt meddelande till allmänheten (VMA) och informationsnumret 113 13 samt ta fram lägesbilder och larma tjänstemän i beredskap vid myndigheter. Förmedlingen av VMA och samtalen till informationsnumret 113 13 nådde rekordnivåer. Inom ramen för totalförsvarsplanering har bolaget dels vidtagit åtgärder för att säkerställa personalförsörjningen vid höjd beredskap, dels höjt sin stabskompetens.

Robust och säker kommunikation vid insatser

Under året har robusthet, tillgänglighet och säkerhet i kommunikationssystemet Rakel förstärkts, bl.a. genom en ny reservledningsplats och ett projekt för att ta fram mindre mobila basstationer i syfte att förbättra täckningen. Anslutningen till systemet har fortsatt att öka. Vid utgången av 2018 fanns omkring 74 000 abonnemang, en ökning med drygt 2 000 jämfört med föregående år. Se diagram 4.3.

Diagram 4.3 Antal Rakelabonnemang 2012–2018

Rakel har en ekonomisk stabilitet, vilket illustreras av tabell 4.2. Kostnaderna under 2018 uppgick till 528 miljoner kronor och intäkterna till 601 miljoner kronor.

Tabell 4.2 Kostnader och intäkter för Rakel 2016–2018

Mnkr	2016	2017	2018
Kostnader	487	513	528
Intäkter	539	574	601

Källa: MSB:s årsredovisning för 2018.

Under året har tilläggstjänsten Rakel sekretess utvecklats, vilket möjliggör för användarna att kommunicera information med en enligt säkerhetsskyddslagen hög skyddsnivå. En vägledning för säker och robust samverkan för att underlätta för användarna har utarbetats. I samarbete med Trafikverket har MSB inlett ett arbete för att etablera en upphandlad lösning för mobila datatjänster som ska kunna komplettera Rakel.

Under skogsbränderna sommaren 2018 uppstod vissa problem med täckning och kapacitet i Rakel, men mobila basstationer placerades ut för att förbättra täckningen på utsatta platser. Åtgärder vidtogs också för att utöka kapaciteten i vissa basstationer. Även användarnas behov av fortsatt stöd och utbildning avseende Rakel tydliggjordes.

Räddningstjänst till sjöss och sjöövervakning

Kustbevakningen har i uppgift att utföra räddningstjänst till sjöss och att bedriva sjöövervakning. Myndigheten har genomfört 52 miljöräddningsinsatser under 2018, jämfört med 27 insatser 2017. Ökningen förklaras bland annat av en intensivare båttrafik tack vare det fina sommarvädret.

Flera insatser under 2018 har varit mer omfattande. Främst märks operation Makassar Highway, som pågick i två veckor. Ett lastfartygs grundstötning utanför Oskarshamn kom att innebära kraftiga skador på fartygsskrovet, vilket resulterade i ett oljeutsläpp som också nådde land.

Under 2018 genomfördes något fler kontrollåtgärder än föregående år. Antalet är dock betydligt färre än under 2016, då den särskilda gränskontrollverksamheten för att stödja Polismyndigheten innebar en kraftig ökning (se tabell 4.3).

När det gäller utfallet av kontrollåtgärderna, dvs. andelen som leder till anmälan, rapport,

ordningsbot eller annan åtgärd, är resultatet för 2018 i nivå med föregående år.

Tabell 4.3 Miljöräddningsoperationer samt kontroll- och tillsynsåtgärder 2014–2018

Antal

	2014	2015	2016	2017	2018
Miljöräddningsoperationer	55	40	34	27	52
Kontroll- och tillsynsåtgärder	55 911	61 480	263 878	91 438	93 202

Källa: Kustbevakningens årsredovisning för 2018.

Kustbevakningen har under 2018 arbetat med att utveckla arbetsmetodikerna inom brottsutredningsverksamheten och ökat kompetensen inom myndigheten när det gäller brottsutredning. Vidare har Kustbevakningen under året arbetat med att förbereda myndigheten för de utökade rättsliga befogenheterna som trädde i kraft den 1 april 2019. Förberedelserna har bland annat bestått i utbildning och kompetensutveckling, både gällande de utökade befogenheterna som sådana och i användning av Polismyndighetens utredningssystem, som Kustbevakningen nu anslutits till.

När det gäller sjöräddningsverksamhet nationellt har Kustbevakningen deltagit i 315 insatser, vilket innebär en liten ökning jämfört med föregående år.

Internationell insatsverksamhet

Det svenska deltagandet i internationella biståndsinsatser sker bl.a. genom MSB som under 2018 bedrivit 122 (128 år 2017) internationella biståndsinsatser i 41 länder. Myndigheten har bl.a. deltagit i insatser med anledning av konflikterna i Nigeria, Centralafrikanska republiken, Demokratiska republiken Kongo och Sydsudan, som orsakat stora flyktingströmmar.

Under året genomfördes även humanitära minhanteringsinsatser kopplat till Syrienkrisen, Somalia, Centralafrikanska republiken och Irak, samt inom civil konflikthantering i Demokratiska republiken Kongo, Tadjikistan och Colombia.

Arbetet inom civil krishantering (fredsfrämjande, säkerhetsfrämjande och konfliktförebyggande insatser) har under 2018 medfört insatser i 14 länder, med totalt 71 avslutade kontrakt. Dessa insatser har innefattat stöd till bl.a. EU, FN och OSSE.

Under 2018 har MSB tecknat ett kontrakt med EU-kommissionen som berättigar Sverige och MSB att ansvara för all lagerhantering kopplat till

civila krishanteringsmissioner inom EU:s Common Security and Defence Policy (CSDP), genom det s.k. CSDP-Warehouse i Kristinehamn.

Under maj månad bidrog Kustbevakningen med ett sjöövervakningsflygplan över Medelhavet på uppdrag av EU:s gemensamma gräns- och kustbevakningsbyrå, Frontex. Syftet var att bistå de italienska myndigheterna med gränsövervakning till sjöss, hantering av gränsöverskridande brottslighet till sjöss och att stärka samarbetet inom kustbevakningsaktiviteter för att hantera migrationskrisen i centrala Medelhavet.

Mot bakgrund av de fortsatta migrationsströmmarna på Medelhavet har regeringen förlängt bemyndigandet för Kustbevakningen att delta med fartyg, båtar, flygplan och personal i Frontex-insatser på Medelhavet. Det aktuella bemyndigandet gäller t.o.m. den 31 december 2020 (Ju2018/05090/SSK).

Övningar stärker beredskapen

När det gäller samhällets förmåga att hantera olyckor, kriser och krig är genomförande av olika övningar betydelsefullt. I oktober 2018 redovisade ett 60-tal myndigheter och landsting sammanfattningar av sina risk- och sårbarhetsanalyser till Regeringskansliet, MSB och Socialstyrelsen. I redovisningarna ingår utvalda förmågeindikatorer, bl.a. antalet genomförda övningar av ledningen och krishanteringsorganisationen samt om det finns utbildnings- och övningsplaner. En sammanställning visar följande.

Centrala myndigheter

- 19 av 38 myndigheter har en utbildnings- och övningsplan
- 23 av 38 myndigheter har övat sin ledning under det gångna året
- 25 av 38 myndigheter har övat sin krishanteringsorganisation under det gångna året.

Landsting (siffran i parentes är för 2017)

- 12 (15) av 21 landsting har en utbildnings- och övningsplan för mandatperioden som efterföljs
- 11 (12) av 21 landsting har övat sin krisledningsnämnd under det gångna året

- 17 (18) av 21 landsting har övat sin krishanteringsorganisation under det gångna året.

Under året har även ett antal större gemensamma övningar genomförts, bl.a. SAMÖ 2018 (tema civilt försvar) och NISÖ 2018 (om informations- och cybersäkerhet). Planering har även pågått inför kommande större övningar som bl.a. KKÖ 2019 (kärnkraftsövning i Uppsala län), Barents Rescue 2019 (krishanteringsövning i Barentsregionen) samt TFÖ 2020 (en nationell totalförsvarsövning).

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att den bör se över länsstyrelsernas krisberedskap när det gäller krav på övningsverksamhet och beredskap (bet. 2017/18:FöU7 p.9, rskr. 2017/18:218). I det ändringsbrev till länsstyrelserna som regeringen beslutade om den 14 mars 2019 får länsstyrelserna i uppdrag att i sitt arbete med skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar särskilt prioritera att planera och genomföra övningar. Länsstyrelserna ska redovisa vilka åtgärder som har vidtagits och hur övningarna bidragit till uppnådda resultat. Regeringen gör bedömningen att tillkännagivandet därmed är slutbehandlat.

Analys och slutsatser av hanterande förmågor

Enligt regeringen är det av stor betydelse att samhället har god förmåga att genomföra säkra och effektiva räddningsinsatser. Samhällets förmåga att genomföra räddningsinsatser vid de mest frekventa olyckorna bedöms vara god. Samhället bedöms ha svårare att hantera omfattande och komplexa händelser. Förmågan bedöms dock variera över landet.

Regeringen anser att MSB:s stöd till räddningstjänstaktörerna väsentligt har bidragit till att stärka samhällets samlade förmåga att hantera omfattande räddningsinsatser, särskilt vid skogsbränderna 2018. MSB:s stöd till kommunerna med bl.a. samordning av nationella och internationella stödresurser hade stor betydelse, vilket bekräftades av Skogsbrandsutredningen (SOU 2019:7).

Erfarenheterna från skogsbränderna visar att insatserna överlag genomfördes på ett bra sätt, men att Sveriges förmåga att hantera stora och komplicerade skogsbränder kan förbättras. Möjligheten att släcka skogsbränderna från luften med helikoptrar och flygplan var av stor betydelse

för snabba och effektiva resultat. Stödet från EU och våra grannländer var betydelsefullt i släckningsarbetet. Trots att det var många bränder blev bara några få av dem mycket stora.

Under 2018 blev det tydligt att Sveriges förmåga att släcka stora skogsbränder behöver utvecklas och att de nationella släckningsresurserna inte var tillräckliga. Även om hanteringen i flera avseenden gick bra finns det möjlighet till förbättring i samhällets förmåga att förebygga och hantera stora skogsbränder. Skogsbrandsutredningens förslag tillsammans med andra utredningar som genomförts av bl.a. kommuner syftar till att stärka landets samlade förmåga inom området.

SOS Alarm har kunnat sänka sin svarstid på 112-samtal två år i rad bl.a. tack vare fler anställda som bolaget har kunnat rekrytera utifrån medelförstärkningen 2018–2020.

En robust och säker kommunikation är central för att nå målen för samhällets krisberedskap. Regeringen välkomnar den utveckling av Rakelsystemet som genomförts av MSB. Erfarenheterna från skogsbränderna 2018 visade att systemet behövde stärkas dels genom förbättrad täckning och kapacitet, dels genom ökad möjlighet till utbildning och stöd för användarna. Regeringen ser därför positivt på att MSB har köpt in fler mobila basstationer samt utbildat räddningstjänster i effektiv användning av Rakel.

Flera större miljöräddningsinsatser till sjöss, deltagande i insatserna vid skogsbränderna och en omfattande båttrafik tack vare det varma sommarvädret innebar ett intensivt 2018. Regeringen bedömer att detta har kunnat hanteras med goda resultat. Vidare konstaterar regeringen att Kustbevakningens kompetensförsörjning har stabiliserats.

Regeringen bedömer att Sverige genom bl.a. MSB:s deltagande i humanitära insatser sammantaget bidragit till säkerställd kapacitet hos ansvariga aktörer i fält att ta emot och samordna stöd i samband med kriser samt till en stärkt infrastruktur som möjliggör bistånd till drabbade människor och samhällen. Vidare bedömer regeringen att verksamheten inom humanitär minhantering bidragit till att minska riskerna för befolkningen vad gäller explosiva kvarlämningar från krig. Likaså har insatserna inom området civilkrishantering bidragit till förutsättningarna att bedriva verksamhet i konflikt och

postkonfliktområden, liksom till stärkt fredsuppbyggnad.

Vidare anser regeringen att MSB utifrån sitt mandat på ett framgångsrikt sätt förhandlat med EU-kommissionen om att få EU:s lager för civila krisinsatser till Sverige och Kristinehamn.

En god utbildnings- och övningsverksamhet har bidragit till att uppfylla målen för samhällets krisberedskap.

Regeringen konstaterar att såväl centrala myndigheter som regioner övar regelbundet, men siffrorna visar att krishanteringsorganisationen prioriteras framför ledningsgrupper. Det är även nödvändigt att ledningen övas. I många fall saknas det fortfarande en utbildnings- och övningsplan att hålla sig till. För att stärka landets samlade förmåga är det även centralt att större gemensamma beredskapsövningar genomförs, vilket även planerats för under 2018.

Generell utveckling av samhällets krisberedskap

Ökad jämställdhet inom krisberedskapen

Kustbevakningen har fortsatt sitt arbete utifrån den strategi och åtgärdsplan som utarbetats för en jämnare könsfördelning av myndighetens anställda. År 2018 var andelen kvinnor bland myndighetens anställda 27 procent, en ökning med en procentenhet från föregående år. Andelen kvinnor inom kärnverksamheten låg på samma nivå som föregående år.

MSB har utvecklat arbetet med att skapa en jämnare könsfördelning vid rekrytering och bemanning av olika insatser. Andelen kontrakt som har utfärdats till kvinnor inom insatsverksamheten har ökat, från ca 24 procent 2017 till 30 procent 2018.

Tillsyn inom området skydd mot olyckor

MSB har under året genomfört fem tillsynsbesök avseende länsstyrelsernas arbete i enlighet med lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO). Vidare har fyra tillsynsbesök avseende länsstyrelsernas arbete med att planera för räddningstjänst och sanering vid utsläpp av radioaktiva ämnen samt för att överta kommunal räddningstjänst vid omfattande räddningsinsatser genomförts. Tillsyn har även genomförts vid verksamheter utifrån lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE).

I syfte att utbilda och stödja länsstyrelserna i deras arbete, bl.a. avseende lagen (1999:381) om

åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (den s.k. sevesolagen) har MSB genomfört tillsynskonferenser.

Utredningar av olyckor minskar risker

Verksamheten vid Statens haverikommission utgör en viktig del i det statliga systematiska säkerhetsarbetet. En haveriutredning ska bl.a. besvara vad som kan göras för att dels undvika framtida olyckor av samma karaktär, dels minska konsekvenserna om en olycka ändå inträffar. Verksamheten är huvudsakligen händelsestyrd beroende på antalet inträffade olyckor. Myndighetens genomsnittliga utredningstid har minskat från ca 1 år under de två föregående åren till 8,5 månader (se tabell 4.4) och alla utredningar har kunnat färdigställas inom 12 månader.

Tabell 4.4 Genomsnittlig utredningstid 2014–2018

månader

	2014	2015	2016	2017	2018
Utredningstid	16	11	13	11,5	8,5

Källa: Statens haverikommissionens årsredovisningar för 2014–2018.

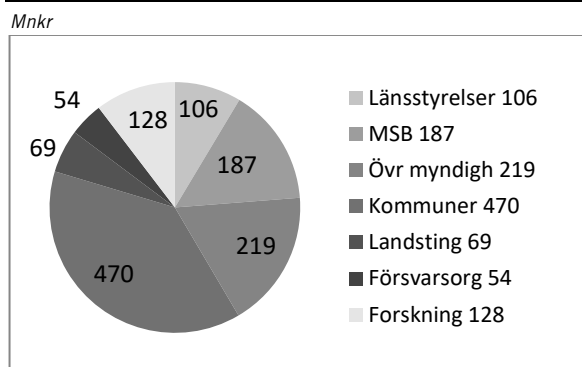
Insatser för ökad beredskap genom särskilda medel

Anslag 2:4 *Krisberedskap* som disponeras av MSB har möjliggjort finansiering av bidragsmedel för åtgärder som stärker samhällets samlade beredskap och förmåga i bl.a. samhällsviktig verksamhet. Anslaget har använts för tvärssektoriella projekt samt åtgärder inom krisberedskapen och det civila försvaret.

MSB fördelade sammanlagt 1 233 miljoner kronor till dels myndigheter för projekt, dels kommuner och landsting för åtgärder utifrån lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Därutöver har medel tilldelats frivilliga försvarsorganisationer. Medel från anslaget har även finansierat forskning. Några av resultaten från projekten har redan kommit till användning vid inträffade händelser, bl.a. vid skogsbränderna under sommaren 2018.

För att säkerställa att det bedrivs forskning inom myndighetens ansvarsområden har MSB även inriktat, beställt och kvalitetssäkrat forskning om skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar.

Fördelningen av medel framgår av diagram 4.4.

Diagram 4.4 Fördelning av medel från anslag 2:4 2018

Källa: MSB:s årsredovisning för 2018.

Analys och slutsatser av generella förmågor

Regeringen konstaterar att arbetet med att öka jämställdheten inom krisberedskapen går framåt om än med små steg och kommer fortsatt att följa myndigheternas arbete med att skapa en jämnare könsfördelning

Regeringen anser att tillsynsverksamheten inom området skydd mot olyckor inklusive farliga ämnen har bidragit till måluppfyllelsen att säkerställa ett likvärdigt skydd mot olyckor i hela landet. Regeringen delar MSB:s bedömning att länsstyrelserna behöver verka för att komma tillrätta med konstaterade brister vad avser det förebyggande arbetet.

Regeringen bedömer att undersökningsverksamheten vid Statens haverikommission har utvecklats och blivit mer effektiv när det t.ex. gäller utredningstider.

När det gäller insatser för ökad beredskap med särskilda medel är regeringens bedömning att genomförda åtgärder som finansierats genom anslag 2:4 Krisberedskap har stärkt samhällets samlade beredskap mot allvarliga olyckor, kriser och krig.

4.3 Den årliga revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har avgivit en revisionsberättelse med modifiering vad avser MSB:s årsredovisning för 2018. Revisionen bedömer att myndigheten har överskridit bemyndiganderamens slutår i en överenskommelse med ett universitet avseende ett flerårigt projekt. Bemyndigandet avser anslaget 2:4 *Krisberedskap*. Med anledning av detta har MSB informerat regeringen om att

nödvändiga åtgärder kommer att vidtas för att förhindra att ett överskridande av bemyndigandet upprepas.

4.4 Politikens inriktning

Ökad förmåga att förebygga och förbereda samhället för olyckor, kriser och krig

Ett kontinuerligt arbete med att utveckla samhällets beredskap är nödvändigt. Förebyggande åtgärder behöver vidtas för att förbereda samhället och förhindra allvarliga olyckor, kriser och ytterst krig.

Fler åtgärder för att stärka samhällets informations- och cybersäkerhet

Hoten mot vår information och våra informationssystem ökar ständigt och gapet mellan hot och säkerhet växer. Digitaliseringen av samhället ger nya möjligheter, men innebär samtidigt nya risker. Därför är det av särskild vikt att informations- och cybersäkerheten i hela samhället utvecklas för att upprätthålla och stärka såväl vårt välbefinnande som vår säkerhet.

Regeringen ser fortsatt behov av flera åtgärder för att öka informations- och cybersäkerheten i Sverige i enlighet med de övergripande prioriteringar och målsättningar som framgår av den nationella strategin för samhällets informations- och cybersäkerhet (skr. 2016/17:213). En sådan åtgärd är att upprätta ett nationellt center för att öka informations- och cybersäkerheten.

Ett stärkt civilt försvar

Regeringen vill betona vikten av att berörda aktörer fullföljer den försvarspolitiska inriktningen för perioden 2016–2020. För att stärka förmågan hos bevakningsansvariga myndigheter och andra aktörer tillförde regeringen 2018 permanenta medel, som för återstoden av försvarsinriktningsperioden (2018–2020) uppgår till 1,3 miljarder kronor.

För utvecklingen av civilt försvar är det av särskild betydelse att vidareutveckla och fördjupa arbetet med att stärka robustheten i samhällsviktiga funktioner samt förmågan att stödja Försvarsmakten vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld.

Regeringen har genom ändringar i MSB:s instruktion bl.a. förtydligat att de uppgifter som myndigheten har vid olyckor och kriser även ska gälla vid höjd beredskap. Regeringen ser också att myndighetens arbete med stöd till ansvariga aktörers beredskapsplanering samt utveckling av ledningsplatser, förstärkningsresurser och säker kommunikation behöver fortsätta.

Berörda aktörer som t.ex. bevakningsansvariga myndigheter måste fortsätta att utveckla den egna organisationens förmåga att möta de krav som höjd beredskap innebär genom att bl.a. utarbeta rutiner för aktörs gemensam samverkan samt fortsätta planeringen för att verka från en alternativ eller skyddad ledningsplats.

Regeringen vill vidare understryka nödvändigheten av att det arbete med civilt försvar som påbörjats inom kommuner och landsting fortsätter att utvecklas.

Det är viktigt att planeringen mellan det civila och det militära försvaret samordnas. Förberedelser för totalförsvärsövning 2020 pågår och regeringen betonar vikten av att alla berörda aktörer deltar så att övningen kan genomföras på ett framgångsrikt sätt.

Samarbetet mellan Sverige och Nato inom området civil beredskap syftar bl.a. till att stärka Sveriges totalförsvärsförmåga. Genom att delta i gemensamma övningar stärks förmågan att motstå olika typer av kriser och hot.

Regeringen har beslutat om uppdrag till flera bevakningsansvariga myndigheter att inkomma med underlag för den fortsatta inriktningen av det civila försvaret (Ju2019/02477/SSK). I fokus för uppdraget står energiförsörjning, transporter, livsmedelsförsörjning, dricksvattenförsörjning, ordning och säkerhet, finansiell beredskap samt elektroniska kommunikationer och post.

Arbetet med att skapa en jämnare könsbalans inom krisberedskapen och det civila försvaret behöver fortsätta.

Utredning om ansvar, ledning och samordning inom civilt försvar

Sverige behöver en starkt förmåga att hantera situationer med höjd beredskap och ytterst krig. Det finns därmed behov av en tydligare ansvars- och ledningsstruktur samt en förbättrad samordning av civilt försvar inom ramen för totalförsvaret. Regeringen har därför tillsatt en utredning som ska analysera och föreslå en struktur för ansvar, ledning och samordning av civilt försvar på central, regional och lokal nivå.

Strukturen ska även stärka samhällets förmåga att hantera fredstida kriser.

Utredning om en ny myndighet för psykologiskt försvar

Regeringen anser att Sverige, inom ramen för det civila försvaret, ska utveckla ett psykologiskt försvar anpassat efter dagens förhållanden. Berörda aktörers samverkan för att stärka det psykologiska försvaret bör också utvecklas. Mot denna bakgrund har regeringen tillsatt en utredning som ska analysera och lämna förslag till en ny myndighet med det övergripande ansvaret att utveckla och samordna det psykologiska försvaret. Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2020.

Ett förebyggande arbete mot naturolyckor

En av många utmaningar som samhället står inför är konsekvenserna av ett förändrat klimat. Den pågående klimatförändringen innebär att olika typer av anpassningsåtgärder blir allt viktigare. Många aktörer måste vidta förebyggande åtgärder för ett klimatsäkert och hållbart samhälle. Regeringen har därför gjort särskilda satsningar på drygt 250 miljoner kronor för förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor under perioden 2017–2020. Satsningarna möjliggör för kommuner att kunna vidta fler förebyggande klimatanpassningsåtgärder.

Ökad förmåga att hantera olyckor, kriser och krig

Samhället behöver upprätthålla en god beredskap för att kunna hantera olyckor och andra liknande oförutsedda händelser, som ofta kräver att räddningsinsatser genomförs.

En effektivare räddningstjänst

De kommunala räddningstjänsterna fungerar i grunden väl, men i vissa avseenden bör det göras förbättringar för att verksamheterna ska kunna bedrivas på ett mer likvärdigt, effektivt och säkert sätt vid olyckor, kriser och höjd beredskap.

För att kunna genomföra säkra och effektiva räddningsinsatser vid stora bränder och omfattande olyckor behöver de kommunala räddningstjänsterna samverka och deras gemensamma resursutnyttjande utvecklas. Räddningstjänsterna bör även i stort förbättra sin förmåga att leda räddningstjänstverksamheten.

Det måste även finnas räddningstjänstresurser i tillräcklig omfattning som kan agera snabbt och

säkert vid olyckor i hela landet. De kommunala räddningstjänsterna bör därför ges så goda förutsättningar som möjligt att organisera sin räddningstjänst med hel- och deltidsbrandmän samt brandbefäl.

MSB och länsstyrelserna har viktiga uppgifter i förhållande till den kommunala räddningstjänsten. Förutom att utöva tillsyn på området ska dessa myndigheter vid behov kunna stödja den kommunala räddningstjänsten, särskilt vid omfattande räddningsinsatser. Det statliga ansvaret på området bör därför utvecklas.

Både Räddningstjänstutredningen (SOU 2018:54) och Skogsbrandsutredningen (SOU 2019:7) har lämnat flera förslag för att den kommunala räddningstjänsten ska kunna bedrivas på ett mer likvärdigt, effektivt och säkert sätt i hela landet. Beredning av utredningarnas förslag pågår i Regeringskansliet.

Samhällets 112-tjänst vidareutvecklas inom nuvarande system

Samhällets alarmeringsverksamhet har under de senaste åren varit föremål för två utredningar: Alarmeringstjänstutredningen (SOU 2013:33) och 112-utredningen (SOU 2018:28). Utgångspunkten har varit att utreda förutsättningarna för en stärkt nationell funktion inom alarmeringsområdet.

Sedan Alarmeringstjänstutredningen tillsattes 2011 har en utveckling ägt rum som påverkar alarmeringsområdet. Tre regioner har valt att starta egna larmcentraler som på egen hand hanterar prioritering och dirigering av prehospitala vårdresurser. Inom den kommunala räddningstjänsten pågår utveckling avseende övergripande räddningsledning som på sikt kan leda till att räddningstjänsterna i större utsträckning väljer egna lösningar för utalarmering.

Utvecklingen inom alarmeringsområdet förändrar inte SOS Alarms centrala uppgift att ta emot anrop till 112 och att förmedla information från dessa anrop till berörda hjälporgan. SOS Alarm sköter även alarmeringsverksamheten helt eller delvis för de regioner och kommuner som har ett sådant behov, utifrån separata avtal. Genom SOS Alarms verksamhet säkerställs därmed att det finns en samhällelig funktion för mottagning av anrop till 112.

Regeringen anser att en vidareutveckling av verksamheten bör ske inom det nuvarande systemet för alarmering och att SOS Alarm

således även fortsättningsvis ska ha samhällsuppdraget att besvara anrop till nödnummer 112. SOS Alarms ansvar och uppgifter på alarmeringsområdet behöver eventuellt förtydligas och anpassas till dagens förhållanden. Regeringen avser att återkomma till riksdagen i denna fråga.

Stärkt övervakning och räddningstjänst till sjöss

Kustbevakningen är den centrala myndigheten till sjöss med ansvar för ett stort antal uppgifter och med verksamhet både nationellt och internationellt. Regeringen bedömer att de primära utvecklingsområdena för Kustbevakningen i dagsläget är brottsbekämpning och ordningshållning, samt totalförsvarsplanering.

Den nya kustbevakningslagen som trädde i kraft den 1 april 2019 innebär utökade rättsliga befogenheter för Kustbevakningen inom brottsbekämpning och ordningshållning. Myndigheten har arbetat för att förbereda sig för detta, men regeringen bedömer att det också kommer att krävas fortsatt anpassning hos Kustbevakningen under de kommande åren.

Vidare planerar regeringen för en reglering gällande ett förstärkt operativt stöd från Kustbevakningen till Polismyndigheten vid insatser mot terrorism och annan allvarlig brottslighet. Även detta kommer sannolikt att kräva vissa organisatoriska anpassningar hos Kustbevakningen.

Inom totalförsvarsområdet anser regeringen att det är angeläget att arbetet som Kustbevakningen bedriver tillsammans med Försvarsmakten inom en snar framtid leder till en reell förmåga att stödja det militära försvaret.

Internationella insatser vid kriser och katastrofer

Sverige ska fortsatt ha en aktiv roll i det internationella samarbetet inom civil krishantering. Detta gäller främst samarbete och insatser till stöd för framför allt FN och EU, men även annat internationellt samarbete. Sverige ska även fortsatt delta i det förebyggande arbetet inom området katastrofriskreducering.

Vidare ska Sverige aktivt delta i implementeringen av den beslutade revideringen av EU:s civilskyddsmekanism, som är ett samarbete där EU-länder kan ge eller få stöd vid kriser då landets egna resurser inte räcker till (t.ex. vid skogsbränder eller översvämningar). MSB ska

fortsatt stödja framförallt FN med experter och operativt stöd vid katastrof- och biståndsinsatser.

Det starka svenska engagemanget i frågor som rör gränskontroll och räddningsinsatser är fortsatt angeläget eftersom det dels bidrar till att rädda liv, dels ökar möjligheterna för Sverige att få gehör för viktiga frågor i EU-samarbetet. Regeringen anser att Kustbevakningen bör fortsätta sin samverkan med Polismyndigheten och Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån (Frontex) inom området.

4.5 Budgetförslag

4.5.1 2:1 Kustbevakningen

Tabell 4.5 Anslagsutveckling 2:1 Kustbevakningen

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2018	Utfall	1 204 407		118 766
2019	Anslag	1 257 931 ¹	Utgifts-prognos	1 235 525
2020	Förslag	1 304 152		
2021	Beräknat	1 354 384 ²		
2022	Beräknat	1 376 260 ³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 332 687 tkr i 2020 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 332 686 tkr i 2020 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Kustbevakningens förvaltningsutgifter.

Anslagsändamålet för Kustbevakningen ändrades i budgetpropositionen för 2019 för att följa gängse principer för myndigheters förvaltningsanslag. Någon ändring i sak var inte avsedd, utan anslaget skulle även framgent användas för utgifter för de uppgifter som ingår i myndighetens verksamhet, d.v.s. myndighetens förvaltningsutgifter. Försvarsutskottet invände emot denna förändring och framförde att anslagsändamålet bör beskriva den verksamhet som anslaget är avsett att finansiera (bet. 2018/19:FöU1).

Myndighetens uppgifter anges i myndighetens instruktion. Att, som utskottet efterfrågar, i anslagsändamålet peka ut vissa uppgifter skulle innebära att anslagsändamålet motsvarar delar av instruktionen, men inte myndighetens instruktionsenliga uppgifter i sin helhet. Det skulle medföra osäkerhet kring vilka delar av myndighetens verksamhet som får finansieras från anslaget, samtidigt som det också skulle innebära en avvikelse från hur anslagsändamålen utformas för andra förvaltningsanslag. Regeringen anser därför inte att anslagets ändamål ska ändras på det sätt som utskottet har påtalat.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 4.6 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2018	-438	-	-	-
Prognos 2019	2 000	-	-	-
Budget 2020	2 000	-	-	-

Intäkterna avser krav på ersättning enligt sjölagen (1994:1009) för kostnader för räddningstjänst och vattenföroreningsavgift enligt lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg.

Tabell 4.7 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)	Akkumulerat resultat
Utfall 2018	4 818	4 808	10	12
(varav tjänsteexport)				
Prognos 2019	6 000	6 000	0	12
(varav tjänsteexport)				
Budget 2020	6 000	6 000	0	12
(varav tjänsteexport)	-	-	-	-

Kustbevakningen utför uppdrags- och serviceverksamhet åt samverkande myndigheter samt andra uppdragsgivare. Myndigheten får disponera intäkterna.

Regeringens överväganden

Fr.o.m. 2020 ökas anslaget med 14 000 000 kronor för att finansiera Kustbevakningens operativa stöd till Polismyndigheten vid insatser mot terrorism och annan allvarlig brottslighet. Anslaget minskar med 80 000 kronor från och med 2020 för att finansiera en kanslifunktion till rådet för digitalisering av rättsväsendet. Kanslifunktionen placeras på Brottsförebyggande rådet och anslaget 1:7 *Brottsförebyggande rådet* under utgiftsområde 4 Rättsväsendet ökas därmed med motsvarande belopp.

Tabell 4.8 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 2:1 Kustbevakningen

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	1 257 931	1 257 931	1 257 931
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	22 301	43 144	64 159
Beslut	23 920	53 309	54 170
Varav BP20 ³	13 920	13 920	13 920
Varav ³			
Samordning av digitalisering av rättskedjan	-80	-80	-80
Operativt stöd till Polismyndigheten	14 000	14 000	14 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 304 152	1 354 384	1 376 260

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2019. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2021–2022 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att 1 304 152 000 kronor anvisas under anslaget 2:1 *Kustbevakningen* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 1 354 384 000 kronor respektive 1 376 260 000 kronor.

4.5.2 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor

Tabell 4.9 Anslagsutveckling 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor

Tusental kronor

			Anslags- sparande
2018	Utfall	74 850	
2019	Anslag	129 850 ¹	Utgifts- prognos
2020	Förslag	74 850	128 353
2021	Beräknat	24 850	
2022	Beräknat	24 850	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för att finansiera ersättning till kommuner för åtgärder som vidtas för att förebygga jordskred och andra naturolyckor.

Anslaget får även användas för finansiering av vissa åtgärder för att stärka samhällets förmåga att bedöma och hantera översvänningsrisker.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2020 för anslaget 2:2 *Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 55 000 000 kronor 2021–2023.

Skälen för regeringens förslag: Bemyndigandet avser fleråriga beslut om bidrag till kommunernas verksamhet att förebygga jordskred och andra naturolyckor som förväntas öka i ett förändrat klimat och för att stimulera sådana förebyggande åtgärder. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2019 för anslaget 2:2 *Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 55 000 000 kronor 2021–2023.

Tabell 4.10 Beställningsbemyndigande för anslaget 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor

Tusental kronor

	Utfall 2018	Prognos 2019	Förslag 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022	Beräknat 2023
Ingående åtaganden	35 958	96 389	76 389			
Nya åtaganden	78 852	35 000	28 611			
Infriade åtaganden	-18 421	-55 000	-50 000	-22 900	-20 000	-12 100
Utestående åtaganden	96 389	76 389	55 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	100 000	80 000	55 000			

Regeringens överväganden

Regeringen föreslår att 74 850 000 kronor anvisas under anslaget 2:2 *Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 24 850 000 kronor respektive 24 850 000 kronor.

Tabell 4.11 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	74 850	74 850	74 850
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut		-50 000	-50 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	74 850	24 850	24 850

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

4.5.3 2:3 Ersättning för räddningstjänst m.m.

Tabell 4.12 Anslagsutveckling 2:3 Ersättning för räddningstjänst m.m.

Tusental kronor

År	Utfall	Utgifter	Anslags- sparande	Utgifter- prognos
2018	Utfall	353 070	-31 990	
2019	Anslag	191 080 ¹		166 064
2020	Förslag	27 580		
2021	Beräknat	27 580		
2022	Beräknat	27 580		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för att, i enlighet med lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, finansiera vissa ersättningar till följd av uppkomna kostnader vid genomförda räddningsinsatser och finansiera insatser för att bekämpa olja m.m. till sjöss. Anslaget får även användas för att finansiera vissa kostnader för stöd från andra länder till Sverige avseende räddningstjänst eller för beredskapsåtgärder för sådant stöd. Anslaget får också användas för bidrag för skogsbrandsbevakning.

Regeringens överväganden

Utfallet på anslaget varierar mellan åren eftersom det varken går att förutsäga antalet eller omfattningen av olyckor som kräver räddningsinsatser samt konsekvenserna av dessa.

Fr.o.m. 2020 ökas anslaget med 6 500 000 kronor för att finansiera flytt av ändamål med anslaget gällande bidrag för skogsbrandsbevakning som tidigare har finansierats från anslag 2:6 *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap*. Anslaget 2:6 *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap* minskas därför med motsvarande belopp.

Tabell 4.13 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 2:3 Ersättning för räddningstjänst m.m.

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	21 080	21 080	21 080
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut			
Överföring till/från andra anslag	6 500	6 500	6 500
Varav BP20	6 500	6 500	6 500
Varav			
Flytt av ändamål	6 500	6 500	6 500
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	27 580	27 580	27 580

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 27 580 000 kronor anvisas under anslaget 2:3 *Ersättning för räddningstjänst m.m.* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 27 580 000 kronor respektive 27 580 000 kronor.

4.5.4 2:4 Krisberedskap

Tabell 4.14 Anslagsutveckling 2:4 Krisberedskap

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2018	Utfall	1 251 401		158 366
2019	Anslag	1 343 014 ¹	Utgifts-prognos	1 368 289
2020	Förslag	1 311 104		
2021	Beräknat	1 296 263 ²		
2022	Beräknat	1 323 341 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 267 116 tkr i 2020 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 267 117 tkr i 2020 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för att finansiera åtgärder som stärker samhällets samlade beredskap och

förmåga att hantera allvarliga kriser och deras konsekvenser. Anslaget får också i viss utsträckning finansiera åtgärder för att kunna ge stöd till och ta emot stöd från andra länder vid en allvarlig kris eller inför en möjlig allvarlig kris. Anslaget får även i viss utsträckning finansiera åtgärder som syftar till att skapa eller vidmakthålla förmågan till höjd beredskap för det civila försvaret. Anslaget får även i viss utsträckning användas för att finansiera offentliga aktörers kostnader i samband med extraordinära händelser.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2020 för anslaget 2:4 *Krisberedskap* besluta om avtal och beställningar av tjänster, utrustning och anläggningar för beredskapsåtgärder samt åtgärder för att hantera allvarliga extraordinära händelser som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 000 000 000 kronor 2021–2026.

Skälen för regeringens förslag: Bemyndigandet avser verksamhet som bedrivs inom samverkansområdena vilka framgår av förordningen (2015:1052) om krisberedskap och bevakningsansvariga myndigheters åtgärder vid höjd beredskap. Bemyndigandet avser också de forskningsmedel som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap fördelar.

Regeringen bör därför bemyndigas att under 2020 för anslaget 2:4 *Krisberedskap* besluta om avtal och beställningar av tjänster, utrustning och anläggningar för beredskapsåtgärder samt åtgärder för att hantera allvarliga extraordinära händelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 000 000 000 kronor 2021–2026.

Tabell 4.15 Beställningsbemyndigande för anslaget 2:4 Krisberedskap

Tusental kronor

	Utfall 2018	Prognos 2019	Förslag 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022	Beräknat 2023–2026
Ingående åtaganden	552 339	397 816	2 000 000			
Nya åtaganden	217 081	1 833 397	845 809			
Infriade åtaganden	-371 604	-231 213	-845 809	-983 547	-730 678	-285 775
Utestående åtaganden	397 816	2 000 000	2 000 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	1 200 000	2 000 000	2 000 000			

Regeringens överväganden

Regeringen avser att under 2020 lämna förslag om att kommunerna kontinuerligt ska upprätthålla en övergripande ledning av räddningstjänsten. Regeringen beräknar därför att kommunerna, i enlighet med den kommunala finansieringsprincipen, kommer att kompenseras genom att anslaget beräknas minskas med 45 000 000 kronor från och med 2021. Anslaget 1.1. *Kommunalekonomisk utjämnning* under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommunerna beräknas ökas med motsvarande belopp.

Tabell 4.16 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 2:4 Krisberedskap

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	1 355 514	1 355 514	1 355 514
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	5 695	37 007	66 095
Beslut	-50 105	-96 258	-98 268
Varav BP20 ³		-45 000	-45 000
Varav ³			
Kommunal räddningstjänst		-45 000	-45 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 311 104	1 296 263	1 323 341

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2019. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2021–2022 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att 1 311 104 000 kronor anvisas under anslaget 2:4 *Krisberedskap* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 1 296 263 000 kronor respektive 1 323 341 000 kronor.

4.5.5 2:5 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal**Tabell 4.17 Anslagsutveckling 2:5 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal**

Tusental kronor

2018	Utfall	305 171	Anslags- sparande
2019	Anslag	381 471 ¹	Utgifts- prognos
			381 471
2020	Förslag	381 471	
2021	Beräknat	312 671	
2022	Beräknat	312 671	

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för att finansiera ersättning från staten till SOS Alarm Sverige AB enligt avtal.

Regeringens överväganden

Ersättningen till SOS Alarm Sverige AB ökades fr.o.m. budgetpropositionen för 2018 med 111 000 000 kronor för åren 2018–2020 i syfte att skapa förutsättningar för förbättrade svarstider och utveckling av verksamheten. I budgetpropositionen för 2019 föreslogs att anslaget ska beräknas inklusive mervärdesskatt från och med 2019. Regeringen bedömer att det även efter 2020 finns ett behov av en viss fortsatt förstärkning av anslaget för att bolaget ska klara sitt uppdrag. Regeringen beräknar därför att anslaget bör öka med 70 000 000 kronor från och med 2021 jämfört med tidigare beräknad anslagsnivå. Regeringen kommer vid behov att föreslå en ytterligare justering av anslagsnivån i budgetpropositionen för 2021.

Tabell 4.18 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 2:5 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	381 471	381 471	381 471
<i>Förändring till följd av:</i>			
Beslut		-68 800	-68 800
Varav BP20		70 000	70 000
Varav			
SOS Alarm		70 000	70 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	381 471	312 671	312 671

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 381 471 000 kronor anvisas under anslaget 2:5 *Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 312 671 000 kronor respektive 312 671 000 kronor.

4.5.6 2:6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Tabell 4.19 Anslagsutveckling 2:6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Tusental kronor

År	Utfall	1 224 434	Anslags-sparande	-19 926
2018	Utfall	1 224 434	Anslags-sparande	-19 926
2019	Anslag	1 372 144 ¹	Utgifts-prognos	1 316 864
2020	Förslag	1 383 330		
2021	Beräknat	1 402 802 ²		
2022	Beräknat	1 424 645 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 1 380 946 tkr i 2020 års prisnivå.

³ Motsvarar 1 380 945 tkr i 2020 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för att finansiera Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps förvaltningsutgifter.

Anslaget får finansiera verksamhet avseende skydd mot olyckor, krisberedskap, civilt försvar samt beredskap och indirekta kostnader för internationella räddnings- och katastrofinsatser

samt andra internationella insatser inom ramen för EU-samarbetet och Nato/PFF.

Vidare får anslaget finansiera verksamhet för att upprätthålla beredskap samt indirekta kostnader beträffande Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps förmåga att stödja utlandsmyndigheter och nödställda i en situation då många svenska medborgare eller personer med hemvist i Sverige drabbas till följd av allvarlig olycka eller katastrof i utlandet.

Anslaget får även användas för bidrag till främjande av den enskilda människans förmåga. Anslaget får även finansiera utbildningsverksamhet inom området. Anslaget får även finansiera verksamhet med anledning av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Anslaget får även finansiera den verksamhet som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap genomför inom områdena massmediernas beredskap, kunskapsspridning och information om säkerhetspolitik, information om försvar, samhällets krisberedskap och totalförsvar samt opinionsundersökningar. Anslaget får även finansiera drift och vidmakthållande av vissa reservfunktioner inom etermedia.

Anslaget får även användas för stöd till frivilliga försvarsorganisationer.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 4.20 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)	Akkumulerat resultat
Utfall 2018	-	4 003	3 850	153	-86
Prognos 2019	-	9 500	9 500	0	-86
Budget 2020	-	9 500	9 500	0	-86

Enligt lagen om transport av farligt gods (2006:263) får avgifter tas ut för prov och intyg. Intäkter som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap får disponera avser intyg för förare och säkerhetsrådgivare vad gäller transport av farligt gods på väg.

Inkomster från oljeskadeersättning enligt sjölagen (1994:1009) redovisas mot inkomsttitel 2713 Vattenföreningensavgifter m.m.

Tabell 4.21 Uppdragsverksamhet*Tusental kronor*

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)	Akkumulerat resultat
Utfall 2018	733 093	662 337	70 756	212 949
(varav tjänsteexport)	13 716	14 139	- 423	521
Prognos 2019	854 974	819 810	35 164	248 113
(varav tjänsteexport)	18 000	18 521	-521	0
Budget 2020	967 374	956 524	10 850	258 963
(varav tjänsteexport)	6 000	6 000	0	0

Med uppdragsverksamhet avses i detta sammanhang den avgiftsbelagda verksamhet som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ska bedriva.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap får ta ut avgifter för finansiering av drift och förvaltning av Rakelsystemet. Intäkterna disponeras av myndigheten.

Myndigheten får åta sig att mot avgift utveckla och förvalta tekniskt stöd åt andra myndigheter samt åt kommuner och landsting.

Vidare ska myndigheten utföra uppdrags- och serviceverksamhet åt samverkande myndigheter och andra uppdragsgivare. Med uppdragsverksamhet avses i detta sammanhang bl.a. tjänsteexport. Myndigheten får disponera intäkterna.

Myndigheten får delta i internationella räddnings- och katastrofinsatser förutsatt att det finns en extern finansiering. Vidare får myndigheten, om verksamheten har anknytning till dess uppgifter, mot avgift tillhandahålla fortbildning, uppdragsutbildning samt tjänster kopplade till konferenser och internat.

Myndigheten får mot avgift tillhandahålla lager, logistik, varor och övrigt stöd till EU:s strategiska lager för civila krishanteringsinsatser. Myndigheten får disponera intäkterna.

Beredskapsinvesteringar

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att för 2020 besluta att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap får ta upp lån i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 1 550 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Låneramen för beredskapsinvesteringar behövs för att stärka krisberedskapen.

Investeringsplan

Regeringens förslag: Investeringsplanen för krisberedskap för 2020–2022 godkänns som en riktlinje för Myndigheten för samhällsskydd och beredskapsberedskapsinvesteringar.

Skälen för regeringens förslag: Under perioden 2020–2022 kommer omfattande investeringar att genomföras i Rakelverksamheten. Investeringarna behövs bland annat med anledning av ökat antal användare och behov av ny teknik för att kunna tillhandahålla nya tjänster.

Tabell 4.22 Investeringsplan för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Miljoner kronor

	Utfall 2018	Prognos 2019	Budget 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022
Anskaffning och utveckling av nya investeringar					
Rakelverksamheten	193	190	211	164	98
Summa utgifter för anskaffning och utveckling	193	190	211	164	98
<i>Varav investeringar i anläggningstillgångar</i>					
Maskiner, inventarier och installationer	193	190	211	164	98
<i>Summa varav investeringar i anläggningstillgångar</i>	<i>193</i>	<i>190</i>	<i>211</i>	<i>164</i>	<i>98</i>
Finansiering					
Övrig kreditram (lån i Riksgäldskontoret)	193	190	211	164	98
Summa finansiering av anskaffning och utveckling	193	190	211	164	98
Vidmakthållande av befintliga investeringar					
Beredskapstillgångar	22	26	30	30	30
Summa utgifter för vidmakthållande	22	26	30	30	30
<i>Varav investeringar i anläggningstillgångar</i>					
Beredskapstillgångar	22	26	30	30	30
<i>Summa varav investeringar i anläggningstillgångar</i>	<i>22</i>	<i>26</i>	<i>30</i>	<i>30</i>	<i>30</i>
Finansiering					
Anslag 2:4 Krisberedskap	8	16	7	7	7
Övrig kreditram (lån i Riksgäldskontoret)	14	10	23	23	23
Summa finansiering av vidmakthållande	22	26	30	30	30
Totala utgifter för anskaffning, utveckling och vidmakthållande av investeringar	216	216	241	194	128
Totalt varav investeringar i anläggningstillgångar	216	216	241	194	128

Regeringens överväganden

Fr.o.m. 2020 minskas anslaget med 6 500 000 kronor för att finansiera flytt av ändamål med anslaget gällande bidrag för skogsbrandsbevakning till anslaget 2:3 *Ersättning för räddningstjänst m.m.* Anslaget 2:3 *Ersättning för räddningstjänst m.m.* ökas därför med motsvarande belopp.

Tabell 4.23 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 2:6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	1 372 144	1 372 144	1 372 144
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	19 905	41 937	63 956
Beslut	-2 219	-4 676	-4 749
Överföring till/från andra anslag	-6 500	-6 603	-6 706
Varav BP20 ³	-6 500	-6 500	-6 500
Varav ³			
Flytt av ändamål	-6 500	-6 500	-6 500
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 383 330	1 402 802	1 424 645

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2019. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2021–2022 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att 1 383 330 000 kronor anvisas under anslaget 2:6 *Myndigheten för samhällsskydd och beredskap* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 1 402 802 000 kronor respektive 1 424 645 000 kronor.

4.5.7 2:7 Statens haverikommission

Tabell 4.24 Anslagsutveckling 2:7 Statens haverikommission

Tusental kronor

2018	Utfall	44 414	Anslags-sparande	3 097
2019	Anslag	46 568 ¹	Utgifts-prognos	47 400
2020	Förslag	47 332		
2021	Beräknat	48 052 ²		
2022	Beräknat	48 769 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 47 332 tkr i 2020 års prisnivå.

³ Motsvarar 47 332 tkr i 2020 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för att finansiera Statens haverikommissionens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för myndighetens verksamhet med undersökningar enligt lagen (1990:712) om undersökning av olyckor och

samverkan med berörda myndigheter i deras olycksförebyggande verksamhet.

Regeringens överväganden

Tabell 4.25 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 2:7 Statens haverikommission

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019 ¹	46 568	46 568	46 568
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	764	1 484	2 201
Beslut			
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	47 332	48 052	48 769

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2019. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2021–2022 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att 47 332 000 kronor anvisas under anslaget 2:7 *Statens haverikommission* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 48 052 000 kronor respektive 48 769 000 kronor.

5 Strålsäkerhet

5.1 Omfattning

Området omfattar frågor om strålskydd och kärnsäkerhet. Verksamheten finansieras främst

från anslaget 3:1 *Strålsäkerhetsmyndigheten* men också från bidrag och avgifter.

5.2 Utgiftsutveckling

Tabell 5.1 Utgiftsutveckling inom område Strålsäkerhet

Miljoner kronor						
	Utfall 2018	Budget 2019 ¹	Prognos 2019	Förslag 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022
<i>Strålsäkerhet</i>						
3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten	382	397	395	396	400	403
Summa Strålsäkerhet	382	397	395	396	400	403

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

5.3 Resultatredovisning

Resultatredovisning av miljö kvalitetsmålet Säker strålmiljö finns även under utg.omr. 20 Allmän miljö- och naturvård.

(2018:396) samt göra en allmän översyn av kärntekniklagen. Uppdraget redovisades den 1 april 2019. Förslagen har remissbehandlats och bereds nu i Regeringskansliet.

5.3.1 Resultat

Inga allvarliga tillbud eller haverier har inträffat vid kärntekniska anläggningar i Sverige under 2018. Inga dosgränser har överskridits vid de svenska kärnkraftverken under de senaste dryga tio åren. Halterna av radioaktiva ämnen i miljön fortsätter att vara låga.

Arbetet med att se över Strålsäkerhetsmyndighetens föreskrifter om strålsäkerhet i kärntekniska anläggningar har fortsatt under året. I detta arbete ingår att genomföra de delar av EU:s strålskyddsdirektiv (2013/59/Euratom) och det kompletterande kärnsäkerhetsdirektivet ((2014/87/Euratom) som inte har omhändertagits genom lagändringar. Vidare ingår att beakta de säkerhetskrav som har överenskommit mellan de europeiska tillsynsmyndigheterna, inom ramen för Western European Nuclear Regulators Association (WENRA), efter utvärdering av erfarenheter från olyckan vid den japanska kärnkraftsanläggningen Fukushima Dai-ichi 2011 samt nya säkerhetsstandarder framtagna av det internationella atomenergiorganet IAEA. I juni 2018 trädde den första delen av den nya författningssamlingen i kraft. Övriga delar

Den 29 juni 2017 tillsattes en utredning (M 2017:05) om översyn av lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet. Syftet med utredningen var bl.a. att samordna ansvarsförhållandena enligt miljöbalken och kärntekniklagen, utarbeta förslag på sistahandsansvaret för kärnavfall, samordna definitionerna av kärnavfall och radioaktivt avfall i kärntekniklagen respektive strålskyddslagen

planeras färdigställas så att de kan träda i kraft succesivt från 2021.

Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) har sökt tillstånd till anläggningar i ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall från det svenska kärnkraftsprogrammet i Östhammars kommun och i Oskarshamns kommun. Ansökan bereds nu i Regeringskansliet.

Under 2018 har regeringen lämnat Sveriges andra rapport enligt kärnavfallsdirektivet till EU-kommissionen.

De finansiella frågorna som rör kärnkraftens restprodukter flyttades från Strålsäkerhetsmyndigheten till Riksgäldskontoret den 1 september 2018. Det betyder att Riksgälden har det övergripande ansvaret att säkerställa kärnkraftsindustrins betalningsansvar och att följa upp att finansieringssystemet fungerar som det ska. Regeringen har tidigare aviserat att redovisningen till riksdagen om finansieringssystemet och statens samlade risk ska utvecklas med anledning av rekommendationer från Riksrevisionen (RiR 2017:31). Regeringen avser att utveckla redovisningen ytterligare i kommande budgetpropositioner.

Redovisning om kärnavfallsfonden finns under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård avsnitt Fonder.

Under 2018 genomförde Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) ett regeringsuppdrag om den långsiktiga kompetensförsörjningen inom strålsäkerhetsområdet. Uppdraget redovisades under 2019 och visade att det finns stora behov av kompetens hos alla aktörer under lång tid framöver och att kraftfulla åtgärder måste vidtas för att Sverige ska kunna fortsätta bedriva verksamheter med joniserande strålning.

Under året har arbetet fortsatt med att förbereda införandet av ytterligare oberoende system för härtnödkylning i kärnkraftsreaktorerna. Efter olyckan vid den japanska kärnkraftsanläggningen Fukushima Dai-ichi 2011, och efter påföljande EU-stresstester beslutade Strålsäkerhetsmyndigheten om nya tillståndsvillkor som bland annat innebar att de reaktorer som ska drivas längre än 2020 ska ha infört ytterligare system för härtnödkylning som är helt oberoende av de befintliga systemen för härtnödkylning. Genom dessa system

förbättras säkerheten mot att inre eller yttre händelser ska ge allvarliga konsekvenser.

I det kompletterande kärnsäkerhetsdirektivet (2014/87/Euratom) finns bestämmelser om att medlemsländerna från och med 2017 och därefter vart sjätte år samordnat ska genomföra nationella bedömningar med särskilda teman. Mot bakgrund av att kärnkraftsreaktorerna inom EU blir allt äldre bestämdes att temat för den första samordnade bedömningen skulle vara de program som tillämpas i medlemsländerna för att hålla kontroll över åldringpåverkan och i tid vidta åtgärder för att förhindra att detta leder till säkerhetspåverkan. Den samordnade bedömningen med ömsesidiga granskningar slutfördes under året. Resultaten för de svenska kärnkraftsreaktorerna visade att programmen för åldringshantering fungerar bra i vissa avseenden men behöver förbättras i andra avseenden.

Strålsäkerhetsmyndigheten finansierar och bedriver forskning främst inom kärnsäkerhet och strålskydd. Forskningen finansieras dels från anslag 3:1 *Strålsäkerhetsmyndigheten*, dels av avgifter från kärnkraftsindustrin via kärnavfallsfonden.

5.3.2 Analys och slutsatser

Regeringen bedömer generellt att den sammantagna strålsäkerheten i Sverige är god. Inga allvarliga tillbud eller haverier har inträffat under året och regelverket är under ständig utveckling i enlighet med såväl regeringens intentioner som med internationella åtaganden. Under 2015 beslutade ägarna att stänga fyra kärnkraftsreaktorer. Reaktorerna Oskarshamn 1 och 2 är sedan 2017 permanent stängda, och under 2018 har allt kärnbränsle avlägsnats. Nedmonteringen och rivning planeras påbörjas under 2020. Vattenfall AB:s förberedelser för nedmontering och rivning av Ågestaverket påbörjades under 2019 och planeras inledas under 2020. Den påbörjade avvecklingen av enskilda kärntekniska anläggningar tillsammans med att ytterligare omfattande säkerhetshöjande åtgärder genomförs vid flera kärnkraftverk för att uppfylla Strålsäkerhetsmyndighetens krav innebär att kärnkraftsindustrin är inne i ett skede med stora förändringar. Dessa förändringar ställer också ökade krav på myndighetens tillsyn av kärnkraftverken, vad gäller säker drift och avveckling samt hantering av det radioaktiva

avfallet. Det är viktigt att utsläppen under drift från kärntekniska anläggningar till luft och till vatten fortsätter att begränsas genom att bästa möjliga teknik tillämpas och genom att strålskyddet optimeras. Detta gäller såväl under den tid anläggningarna är i drift som då de är under avveckling. Avvecklingen av flera reaktorer kommer att påverka finansieringen av Strålsäkerhetsmyndighetens verksamhet. Stora delar av verksamheten finansieras i dag av avgifter från kärnkraftsindustrin.

5.3.3 Den årliga revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har lämnat en revisionsrapport med reservation när det gäller Strålsäkerhetsmyndighetens årsredovisning. En reservation innebär att Riksrevisionen bedömer att årsredovisningen, utöver de brister som beskrivs nedan, ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild.

- Strålsäkerhetsmyndigheten har inte gjort löpande korrigeringar mellan betalningsflöden vilket resulterat i att myndigheten redovisat för högt saldo.
- Strålsäkerhetsmyndigheten redovisar ett för högt överskott i kärnteknisk verksamhet i redovisningen över avgiftsbelagd verksamhet.
- Strålsäkerhetsmyndigheten har överskridit ett finansiellt villkor i regleringsbrevet.

Med anledning av Riksrevisionens uttalande har Strålsäkerhetsmyndigheten vidtagit flera åtgärder. Regeringskansliet har haft dialog med myndigheten om dessa iakttagelser. Strålsäkerhetsmyndigheten har bl.a. börjat med korrigeringar enligt Ekonomistyrningsverkets allmänna råd och arbetar därtill med att skärpa sina rutiner för kvalitetskontroll. Myndigheten har informerat både Regeringskansliet och tillståndshavarna om det felaktigt redovisade överskottet. Värt att belysa är att bakomliggande redovisning och fakturering varit korrekt.

5.4 Politikens inriktning

Strålsäkerhetsmyndighetens oberoende från industrin är central för att upprätthålla förtroende

för branschen. Det är av stor vikt att myndighetens oberoende från industrin förblir intakt i en situation med både ytterligare avveckling av reaktorer och fortsatta säkerhetsförbättringar av reaktorer som planeras att behållas i drift framöver.

Statens ansvar för ett slutförvar för använt kärnbränsle

Den som bedriver eller har bedrivit en kärnteknisk verksamhet har ekonomiskt, tekniskt och kunskapsmässigt ansvar för att radioaktivt avfall tas om hand på ett säkert sätt och placeras i ett slutförvar. Detta primära ansvar (verksamhetsutövaransvaret) följer av internationellt accepterade och tillämpade principer om ansvar för skydd, säkerhet och kärnämneskontroll. Om det inte finns någon som kan fullgöra skyldigheterna, har staten ett sekundärt ansvar (subsidiärt ansvar) för att de fullgörs. Riksdagen har vid flera tillfällen slagit fast att staten har ett övergripande och långsiktigt ansvar för använt kärnbränsle och kärnavfall (prop. 1980/81:90, bilaga 1 s. 319, prop. 1983/84: 60 s. 38, prop. 1997/98:145 s. 381, prop. 2005/2006:183 s. 27). Detta ansvar finns dock inte uttryckligen fastställt i lagstiftningen i dag. Kärnteknikutredningen föreslår i sitt betänkande (SOU 2019:16) bl.a. bestämmelser som tydliggör att staten ansvarar för ett geologiskt slutförvar efter att det slutligt har förslutits. I förslaget till ny kärntekniklag samlas bestämmelser som gäller statens subsidiära ansvar för säkerheten i kärnteknisk verksamhet samt för att avveckling av stängda kärntekniska anläggningar och omhändertagande och slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall kommer till stånd. I förslaget samlas också de närmare förutsättningarna för statens ansvar för ett slutligt förslutet geologiskt slutförvar. Utredningen föreslår även att staten efter förslutning ska ha efterbehandlingsansvaret enligt 10 kap. miljöbalken genom att en bestämmelse med denna innebörd införs i miljöbalken. Regeringen avser att tydliggöra statens sistahandsansvar genom en kommande proposition.

5.5 Budgetförslag

5.5.1 3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten

**Tabell 5.2 Anslagsutveckling 3:1
Strålsäkerhetsmyndigheten**

Tusental kronor

			Anslags- sparande	
2018	Utfall	382 023		4 203
2019	Anslag	397 048 ¹	Utgifts- prognos	394 953
2020	Förslag	395 666		
2021	Beräknat	399 752 ²		
2022	Beräknat	402 532 ³		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 393 800 tkr i 2020 års prisnivå.

³ Motsvarar 390 727 tkr i 2020 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Strålsäkerhetsmyndighetens förvaltningsutgifter.

Anslaget får användas för utgifter för grundläggande och tillämpad forskning för att utveckla nationell kompetens inom myndighetens verksamhetsområde och för att stödja och utveckla myndighetens tillsyn. Anslaget får även användas för statsbidrag till Internationella strålskyddskommissionen (ICRP) samt till ideella miljöorganisationer

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 5.3 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader
Utfall 2018	1 670	-
(varav tjänsteexport)		
Prognos 2019	1 700	-
(varav tjänsteexport)		
Budget 2020	2 500	-
(varav tjänsteexport)		

Strålsäkerhetsmyndigheten bedriver uppdragsverksamhet för t.ex. utbildning och mätningar vilket inte kräver full kostnadstäckning. Därför framgår inget resultat.

Tabell 5.4 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig- rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)	Ackumu- lerat resultat
Utfall 2018	279 000	15 000	352 000	-58 000	37 000
Prognos 2019	269 000	40 000	350 000	-41 000	-4 000
Budget 2020	308 000	30 000	362 000	-24 000	-

Strålsäkerhetsmyndighetens verksamhet finansieras delvis via avgifter enligt förordningen (2008:463) om vissa avgifter till Strålsäkerhetsmyndigheten. Endast en mindre del av avgifterna disponerades av myndigheten 2018 och rör främst ansökningsavgifter för kärnteknisk verksamhet. Från och med 2019 disponerar myndigheten avgifter för anmälningsplikt vilket gör att prognos 2019 och budget 2020 är högre än utfallet för 2018. Resterande avgiftsintäkter får inte disponeras av myndigheten utan redovisas mot inkomsttitel.

Av de avgifter som tas ut med stöd av förordningen används en del för beredskapsverksamhet vid länsstyrelser och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Regeringen och myndigheten har under en tid arbetat för att komma i en bättre balans vad gäller avgifterna i den offentligrättsliga verksamheten. Resultatet för den avgiftsbelagda verksamheten visar ett negativt resultat eftersom avgiftsnivåerna för tillsyn över kärnteknisk verksamhet har justerats för att hantera tidigare ackumulerat överskott.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2020 för anslaget 3:1 *Strålsäkerhetsmyndigheten* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 70 000 000 kronor 2021–2023.

Skälen för regeringens förslag: Det behövs ett bemyndigande för myndighetens forskningsverksamhet och för att kunna hantera de utmaningar som strålsäkerhetsbranschen står inför när det gäller den långsiktiga kompetensförsörjningen. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2020 för anslaget 3:1 *Strålsäkerhetsmyndigheten* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 70 000 000 kronor 2021–2023.

Tabell 5.5 Beställningsbemyndigande för anslaget 3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten

Tusental kronor

	Utfall 2018	Prognos 2019	Förslag 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022	Beräknat 2023
Ingående åtaganden	58 561	59 305	70 000			
Nya åtaganden	31 822	42 695	39 000			
Infriade åtaganden	-31 078	-32 000	-39 000	-39 000	-23 000	-8 000
Utestående åtaganden	59 305	70 000	70 000			
Erhållet/föreslaget bemyndigande	70 000	70 000	70 000			

Regeringens överväganden

Anslaget har i förhållandet till 2019 beräknats enligt följande.

Regeringen föreslår att anslaget 3:1 *Strålsäkerhetsmyndigheten* minskas med 7 miljoner kronor 2020 med anledning av att myndigheten beräknar disponerar motsvarande belopp i avgiftsintäkter enligt förordning om vissa avgifter till Strålsäkerhetsmyndigheten (2008:463) efter att vissa verksamheter som tidigare varit tillståndspliktiga har blivit anmälningspliktiga enligt strålskyddslagen (2018:396). Anslaget beräknas fr.om. 2021 att minska med 9 miljoner kronor per år enligt prognoser över avgiftsintäkter.

Föreslagen anslagsnivå 2020 och beräkningar för 2021–2022 anges i det följande.

Tabell 5.6 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019¹	397 048	397 048	397 048
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	5 618	11 704	17 784
Beslut	-7 000	-9 000	-12 300
Varav BP20 ³	-7 000	-9 000	-9 000
Varav ³			
Förändringar i avgiftsbelagd verksamhet	-7 000	-9 000	-9 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	395 666	399 752	402 532

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2019. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2021–2022 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att 395 666 000 kronor anvisas anslaget 3:1 *Strålsäkerhetsmyndigheten* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 399 752 000 kronor respektive 402 532 000 kronor.

6 Elsäkerhet

6.1 Omfattning

Området omfattar frågor om elsäkerhet och elektromagnetisk kompatibilitet och inkluderar verksamhet vid Elsäkerhetsverket.

6.2 Utgiftsutveckling

Tabell 6.1 Utgiftsutveckling inom område Elsäkerhet

Miljoner kronor

	Utfall 2018	Budget 2019 ¹	Prognos 2019	Förslag 2020	Beräknat 2021	Beräknat 2022
<i>Elsäkerhet</i>						
4:1 Elsäkerhetsverket	59	58	58	65	67	69
Summa Elsäkerhet	59	58	58	65	67	69

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

6.3 Resultatredovisning

6.3.1 Resultat

Arbetet med elsäkerhet har enligt Elsäkerhetsverkets instruktion som mål att förebygga skador på person och egendom orsakade av elektricitet samt störningar på radiokommunikation och näringsverksamhet inom området elektromagnetisk kompatibilitet (EMC). Elsäkerhet och elektromagnetisk kompatibilitet bidrar även till att minska störningar och öka försörjningstryggheten i elsystemet, se utgiftsområde 21 Energi. Den ökande elektrifieringen med allt fler elektriska varor kan vid bristande elsäkerhet och elektrisk kompatibilitet ge upphov till störningar i elnät och på radiokommunikation.

Tillsyn av anläggningar, installationsföretag och elinstallatörer

Elsäkerhetsverkets resursmässigt största verksamhetsgren är tillsyn av anläggningar, elinstallationsföretag och elinstallatörer. Kostnaderna uppgick under 2018 till 25,6 miljoner kronor, vilket motsvarar 43 procent av myndighetens anslag.

Under 2018 avslutades drygt 600 tillsyns-ärenden vilket är ca 30 procent fler än under 2017. Tillsynen av anläggningar minskade under 2018, från ca 400 avslutade ärenden 2017, till drygt 200 avslutade ärenden. Den kraftiga minskningen av anläggningstillsynen är en följd av omprioritering av verksamheten för att hantera elbehörighetsreformen samt nya utmaningar som följer av samhällsutvecklingen. Under 2018 har stora resurser använts för att följa elinstallationsföretagen och hur de uppfyller den nya

elsäkerhetslagstiftningens krav. Antalet avslutade tillsynsärenden gällande elföretag ökade tiofalt från ca 40 ärenden 2017 till ca 400 ärenden 2018.

Vid årsskiftet 2018/19 hade 11 500 elinstallationsföretag registrerat sig i Elsäkerhetsverkets företagsregister, vilket är en ökning med 1 000 företag sedan 2017. Antalet beslut om auktorisation av elinstallatörer uppgick 2018 till drygt 1 200, vilket är en minskning med ungefär 20 procent jämfört med 2017. Den främsta orsaken till det minskade antalet ansökningar och beslut är att allt fler elinstallatörsföretag nu har en auktoriserad elinstallatör knuten till företaget. Under 2017 var antalet ansökningar extra stort till följd av den nya elsäkerhetslagen (2016:732). Totalt finns det drygt 44 000 aktiva elinstallatörer registrerade.

Marknadskontroll av elektriska varor

Tillsyn och marknadskontroll av elektrisk materiel är ett växande verksamhetsområde, där myndighetens insatser följer av bl.a. produktsäkerhetslagen (2004:451). Kostnaderna uppgick till ca 9,4 miljoner kronor under 2018, vilket motsvarar 16 procent av myndighetens anslag.

Som framgår av tabell 6.2 nedan genomfördes under 2018 tillsyn och marknadskontroll av närmare 400 varor, vilket var i nivå med föregående år, men något lägre än åren dessförinnan. Nya kontrollmetoder har utvecklats, vilket ökar effektiviteten i tillsynen.

Tabell 6.2 Antal avslutande ärende för marknadskontroll av elektrisk materiel 2014–2018

	2014	2015	2016	2017	2018
Kontroll genom provning	373	380	357	217	163
Kontroll genom dokumentation	17	12	9	144	193
Uppföljning av anmälningar om farlig produkt enl. 23 § produktsäkerhetslagen ¹	53	29	55	36	41
Totalt	443	421	421	397	397

¹ Produktsäkerhetslag (2004:451)

Källa: Elsäkerhetsverkets årsredovisning för 2018.

Under 2018 stoppades 193 varor från marknaden i samband med myndighetens marknadskontroll. Detta motsvarar 49 procent av alla tillsynsärenden. Motsvarande siffra för 2017 var 159 (40 procent). Nästan 70 procent av tillsynsärendena under 2018 resulterade i någon form av anmärkning eller åtgärd. Motsvarande siffra för 2017 var 67 procent. Några produktområden som sticker ut i marknadskontrollen och behöver

förbättras är elsäkerhet hos belysningsprodukter och hemelektronik.

Detta bekräftas av såväl Rapex (EU:s och EES system för snabb varning om farliga produkter) som OECD:s globala återkallelseportal där elektriska konsumentprodukter är ett av de områden som är vanligast förekommande när det gäller återkallelse av farliga varor.

Under de senaste åren har Elsäkerhetsverket tillsammans med andra myndigheter inlett arbete med analys och utveckling av metoder för marknadskontroll av direktimporterade varor via en växande e-handel via direktimport och handelsplattformslösningar från länder utanför EU/EES. Myndighetens analyser visar att inga provade varor uppfyllde produktsäkerhetskraven och därmed utgör en stor risk för liv och hälsa.

Komplexiteten hos elektrifierade och uppkopplade varor, där flera myndigheter berörs, medför att samarbetet inom Marknadskontrollrådet blir allt viktigare.

Standardisering

Nationella, europeiska och internationella standarder är av stor betydelse på det elektrotekniska området då lagstiftningen ofta hänvisar till gällande standarder. Elsäkerhetsverket har under 2018 deltagit i standardiseringsarbetet inom 15 tekniska kommittéer som har fastställt ca 115 nya standarder. Arbetet har bl.a. resulterat i nya nationella handböcker för att underlätta för de som använder standarder för elbilsladdning och solcellsinstallationer samt utveckling av standarder som kan möta framtida krav gällande flexibilitet och lokal produktion, t.ex. elsäkerhet vid anslutning av mikroproduktion samt drift när elnät inte fungerar.

Kommunikationsinsatser

Elsäkerhetsverket har under flera år ökat sina informationsinsatser och i allt högre grad prioriterat kommunikativa insatser som ett strategiskt verktyg för tillsyn och marknadskontroll av elektrisk materiel. Detta för att tillsynen ska bli mer effektiv. Kommunikationsinsatser har också ökat i relation till normgivning genom förordningar och myndighetsföreskrifter. Informationsinsatser görs även kring nya elektrotekniska anläggningar kopplade till den pågående energiomställningen i samhället, t.ex. belysningsinstallationer, småskalig solexproduktion, små- och storskalig energilagring av el samt elbilsladdning. Myndigheten arbetar

förebyggande för att få företag och hushåll att göra rätt från början.

Elsäkerhetsverkets informationsinsatser har inneburit en utveckling av myndighetens webbplats utifrån målgruppers behov. Exempelvis har särskilda sidor om solceller och elbilsladdning skapats. E-tjänsten Kolla elföretaget som riktar sig till beställare av elinstallationstjänster, särskilt hushåll, har fått stort genomslag. Under 2018 gjordes över 132 000 specifika sökningar i databasen. Sammantaget hade Elsäkerhetsverket 478 000 unika besökare på myndighetens webbplats under år 2018. Detta är i nivå med resultatet för 2017, men en kraftig ökning jämfört med 2016, då antalet unika besökare var närmare 300 000 stycken.

Elsäkerhet i bostäder

Under 2017 redovisade Elsäkerhetsverket en rapport om informationskrav vid försäljning av varor för elinstallation. Rapporten visar att det i tre av tio hushåll utförs olagliga elinstallationsarbeten. Därtill visar statistiken att tre av tio av bränder i bostäder orsakas av elfel. Med anledning av detta fick Elsäkerhetsverket i uppdrag att, tillsammans med branschen, ta fram en handlingsplan för hur konsumenterna ska kunna få bättre information om hur varor för elinstallation ska hanteras. Myndigheten redovisade handlingsplanen den 30 januari 2019 (I2019/00937/E). Målet med handlingsplanen är att minska det olagliga elinstallationsarbetet genom informationsinsatser vid försäljning av elinstallationsmaterial och öka privatpersoners kunskap om villkor för, samt krav på, elinstallationsarbete. Åtgärderna i handlingsplanen bedöms leda till en ökad elsäkerhet i bostäder. Genomförande av handlingsplanen kommer att ske under 2019 och 2020.

6.3.2 Analys och slutsatser

Regeringen anser att ett systematiskt arbete med elsäkerhet och EMC är av mycket stor vikt för att förebygga skador på person och egendom orsakade av elektricitet samt störningar på radiokommunikation och näringsverksamhet inom EMC. Regeringen bedömer att Elsäkerhetsverket bedriver ett mycket gott arbete inom dessa områden, i samverkan med bransch- och intresseorganisationer, fackliga organisationer, utbildare, myndigheter m.fl.

Regeringen menar att den tillsyn av elektriska anläggningar, elinstallationsföretag och elinstallatörer som Elsäkerhetsverket bedriver utgör en viktig grund för ökad elsäkerhet och EMC. Regeringen noterar Elsäkerhetsverkets omprioriteringar av tillsynsverksamheten. Tillsynen av anläggningar ger en god inblick i den elsäkerhetsmässiga statusen i samhället. Den pågående energiomställningen i samhället, utbyggnaden av elnät, elektrifieringen av transportsektorn och industrier, en ökande andel småskalig förnybar elproduktion, energilagring av el m.m. innebär stora utmaningar för elsäkerhet och EMC.

Ett annat område med stora utmaningar framöver är elsäkerhet i bostäder, inte minst kopplat till bristfälliga elinstallationer eftersom det befintliga bostadsbeståndet blir allt äldre och antalet nya bostäder ökar. Därtill att en så stor andel av elinstallationsarbeten i bostäder utförs olagligt.

Regeringen ser positivt på tillsynen på elmaterielområdet genom marknadskontroll av varor, vilken har resulterat i att flera varor med allvarliga elsäkerhetsbrister eller brister i EMC har fått försäljningsförbud. Nästan 49 procent av tillsynsärendena resulterade i försäljningsförbud eller motsvarande åtgärd, vilket är en markant ökning jämfört med 2017 trots att antalet tillsynsärenden inte ökat. Den ökade digitaliseringen leder till förändrat beteende hos hushåll och företag på marknader för elektrisk materiel, vilket på ett påtagligt sätt påverkar förutsättningarna för marknadskontroll. Myndighetens analyser visar att en mycket stor andel av direktimporterade produkter, där tillverkarens identitet är okänd eller osäker, inte uppfyller produktsäkerhetskrav och därmed utgör en stor risk för liv och hälsa. Nya metoder för marknadskontroll kopplad till direktimport av farliga varor behöver utvecklas och tillämpas för att komma till rätta med problematiken och minska riskerna för liv och hälsa. Detta minskar även risken för försämrade konkurrensförhållanden för svenska företag. En särskild utmaning är att de aktiva aktörerna inte har hemvist i Sverige vilket medför att det inte finns någon aktör att bedriva tillsyn över samt att varor inte kan stoppas.

Ett arbete med detta har inletts inom ramen för uppföljningen av den nya EU-förordningen om marknadskontroll (Europaparlamentets och rådets förordning [EU] 2019/1020 av den 20 juni

2019 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42/EG och förordningarna [EG] nr 765/2008 och [EU] nr 305/2011).

För att stärka det förebyggande arbetet med elsäkerhet och EMC har Elsäkerhetsverket de senaste åren ökat arbetet med information och kommunikation som strategiskt verktyg som komplement till tillsyn och marknadskontroll. Informationen bidrar till att förändra beteende så att företag och hushåll gör rätt från början. Regeringen ser positivt på denna utveckling och bedömer i likhet med Elsäkerhetsverket att behovet av strategiska informations- och kommunikationsinsatser riktade mot olika målgrupper bör öka.

Elsäkerhetsverket deltar aktivt i standardiseringsarbetet på det elektrotekniska området. Regeringen ser positivt på insatserna då det skapar en grund för att energiomställningen kan ske på ett sätt som inte äventyrar elsäkerhet och elektromagnetisk kompatibilitet.

6.4 Den årliga revisionens iakttagelser

Riksrevisionen har i revisionsberättelsen för Elsäkerhetsverket lämnat en upplysning av särskild betydelse. Upplysningen avser att det finns ett stort överskott för elberedskapsavgiften och att Elsäkerhetsverket inte har getts möjlighet att efterleva de ekonomiska målen på grund av den ekonomiska styrningen för elberedskapsavgiften. För att nå en god balans mellan intäkter och kostnader över tid har regeringen därför den 25 juli 2019 beslutat att sänka nivån på elberedskapsavgiften genom ändring (2019:566) av förordningen (2017:1040) om elberedskapsavgift, nätövervakningsavgift och elsäkerhetsavgift.

6.5 Politikens inriktning

Elsäkerheten och den elektromagnetiska kompatibiliteten (EMC) i Sverige är i grunden god, men omvärldsförändringar skapar nya utmaningar och behov av utökade insatser.

Marknaden för elektriska produkter har de senaste åren blivit mer komplex och allt fler

aktörer befinner sig utanför regelverket för marknadskontroll. Digitaliseringen har bidragit till ökad direktimport till hushåll och företag via e-handel och gråzonhandel där säljaren inte finns inom EU/EES och därför kan dölja sin identitet och hemvist. För att inte äventyra elsäkerhet och EMC till följd av direktimport och gråzonhandel behöver nya metoder och arbetssätt för marknadskontroll av varor med potentiell risk för liv och hälsa samt negativ inverkan på EMC utvecklas och tillämpas. Kunskapshöjande insatser riktade mot konsumenter är centralt.

Den energiomställning som behöver ske i landet till följd av riksdagens beslut om långsiktiga energi- och klimatmål innebär att en stor mängd nya elektriska varor, aktörer och elanläggningar kan innebära problem och risker när det gäller elsäkerhet och EMC. Omställningen av elsystemet medför nya utmaningar ur såväl ett elsäkerhetsperspektiv som ett EMC-perspektiv. Det kan t.ex. handla om smarta elnät, lokala energisystem, effekttreglering, småskalig produktion av förnybar el, batterilagring av el, smarta hus, näranollenergihus och plusenergihus, byte av ljuskällor och armaturer samt en ökande andel elfordon, elvägar och elektrifiering av processindustrin, m.m. Det faktum att mer avancerad elektronik integreras i elsystemet skapar en ökad risk för problem med bristande EMC. Bostadsbeståndet i Sverige blir allt äldre och det finns ett samband mellan bostäders ålder och risken för elbrand. Därtill utförs en stor andel av elinstallationerna i bostäder olagligt. Effektiva metoder för tillsyn, marknadskontroll och strategisk kommunikation behöver utvecklas och tillämpas så att störningar och energiförluster i elnät och elektriska installationer samt elolyckor och bränder kan undvikas så långt som möjligt.

Regeringen föreslår mot denna bakgrund en ökning av Elsäkerhetsverkets anslag för att möjliggöra en förstärkning av myndighetens arbete för att förebygga elrelaterade risker för liv, hälsa och egendom.

6.6 Budgetförslag

6.6.1 4:1 Elsäkerhetsverket

Tabell 6.3 Anslagsutveckling 4:1 Elsäkerhetsverket

Tusental kronor

År	Utfall	58 945	Anslags-sparande	997
2018	Utfall	58 945	Anslags-sparande	997
2019	Anslag	58 259 ¹	Utgifts-prognos	57 816
2020	Förslag	65 303		
2021	Beräknat	67 283 ²		
2022	Beräknat	69 276 ³		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2019 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

² Motsvarar 66 286 tkr i 2020 års prisnivå.

³ Motsvarar 67 257 tkr i 2020 års prisnivå.

Ändamål

Anslaget får användas för Elsäkerhetsverkets förvaltningsutgifter.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 6.4 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras) ¹	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad) ²
Utfall 2018	348 169		232 849	-
Prognos 2019	326 400		272 042	-
Budget 2020	332 600		316 841	-

¹ Varav elsäkerhetsavgift motsvarande 58 596 tkr 2018, 59 400 tkr 2019 och 60 300 tkr 2020.

² Resultat kan ej redovisas eftersom Nätövervakningsavgiften saknar bestämt ekonomiskt mål.

Elsäkerhetsverkets verksamhet finansieras i huvudsak med elsäkerhetsavgiften.

Förordningen (2017:1040) om elberedskapsavgift, nätövervakningsavgift och elsäkerhetsavgift innehåller bestämmelser om avgifter för att finansiera statlig elsäkerhetsverksamhet, verksamhet vid nätmyndigheten samt åtgärder och verksamhet enligt elberedskapslagen (1997:288).

Av förordningen om elberedskap (1997:294) respektive elförordningen (2013:208) framgår att Affärsverket svenska kraftnät är elberedskapsmyndighet och Energimarknadsinspektionen nätmyndighet (utg.omr. 21 Energi). Dessa tre avgifter redovisas i tabellen ovan som intäkter till inkomsttitel, eftersom det är Elsäkerhetsverket

som administrerar dessa avgifter. Elsäkerhetsverket tar även ut en avgift för auktorisation som elinstallatör samt ersättning för vissa kostnader i samband med Elsäkerhetsverkets marknadskontroll.

Regeringens överväganden

Anslaget har i förhållande till 2019 beräknats enligt följande.

Marknaden för elektriska produkter blir mer komplex och ger upphov till stora utmaningar för marknadskontrollen. Regeringen föreslår därför en förstärkning av Elsäkerhetsverkets förvaltningsanslag för att utveckla och tillämpa nya metoder och arbetssätt för att förebygga elsäkerhetsrelaterade risker för liv, hälsa och egendom. Kostnaderna för myndighetens verksamhet motsvarar i huvudsak avgiftsintäkterna från elsäkerhetsavgiften över tid. Anslaget föreslås öka med 5 miljoner kronor 2020. För 2021 beräknas anslaget öka med 6 miljoner kronor och för 2022 beräknas anslaget ökas med 7 miljoner kronor.

Tabell 6.5 Härledning av anslagsnivån 2020–2022 för 4:1 Elsäkerhetsverket

Tusental kronor

	2020	2021	2022
Anvisat 2019 ¹	59 159	59 159	59 159
<i>Förändring till följd av:</i>			
Pris- och löneomräkning ²	1 149	2 056	2 959
Beslut	4 995	6 068	7 158
Varav BP20 ³	5 000	6 000	7 000
Varav ³			
Förvaltningsanslag	5 000	6 000	7 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	65 303	67 283	69 276

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2018 (bet. 2018/19:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel 2019. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2021–2022 är preliminär.

³ Exklusive pris- och löneomräkning.

Regeringen föreslår att 65 303 000 kronor anvisas under anslaget 4:1 *Elsäkerhetsverket* för 2020. För 2021 och 2022 beräknas anslaget till 67 283 000 kronor respektive 69 276 000 kronor.